

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

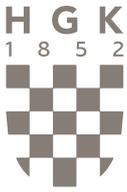
ŽUPANIJE

– razvojna raznolikost i gospodarski potencijali

2018./2019.

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

ŽUPANIJE

– razvojna raznolikost i gospodarski potencijali

2018./2019.

HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

Izdavač Hrvatska gospodarska komora

Za izdavača Luka Burilović

Pripremio Sektor za financijske institucije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize
Rooseveltov trg 2, 10000 Zagreb
tel.: +385 (0)1 4828 373
fax: +385 (0)1 4561 535
e-mail: makroekonomija@hgk.hr
web: hgk.hr

Glavni i odgovorni urednik mr. sc. Zvonimir Savić, dipl. oec.

Autori mr. sc. Zvonimir Savić, dipl. oec.
Patrik Pipp, dipl. oec.
Dubravka Zubak, dipl. oec.
Željko Hanzl, dipl. oec.
Željko Pađen, dipl. oec.
Tina Peter, mag. oec.
dr. sc. Anđelko Akrap
Krešimir Ivanda, mag. oec.

Temeljem suradnje HGK i Ekonomskog fakulteta u Osijeku,
stručnu podršku dala je doc. dr. sc. Nataša Drvenkar

Priprema i tisak INTERGRAFIKA TTŽ, Zagreb

Naklada 3.500 primjeraka

ISBN 978-953-7622-82-4

Prilikom korištenja podataka iz ove publikacije, molimo navedite izvor.

Zagreb, rujan 2018.

Sadržaj

1. UVOD	5
2. OPĆI PODACI O ŽUPANIJAMA	6
3. EKONOMSKI POKAZATELJI PO ŽUPANIJAMA	7
3.1. Bruto domaći proizvod (BDP)	7
3.1.1. Bruto dodana vrijednost (BDV)	10
3.2. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika	11
3.3. Depoziti, poslovne jedinice banaka i bankomati	12
3.4. Tržište rada	14
3.4.1. Zaposlenost i nezaposlenost	14
3.4.2. Plaće u pravnim osobama	16
3.4.3. Diplomirani studenti	17
3.5. Inozemna izravna ulaganja (FDI)	18
3.5.1. FDI 1993. – 2017.	18
3.5.2. FDI po djelatnostima i zemljama	19
3.6. Građevinarstvo	22
3.7. Robna razmjena	25
3.8. Turizam	27
3.9. Procjena povećanja broja stanovnika primorskih županija u turističkoj sezoni	29
4. DEMOGRAFSKI PODACI PO ŽUPANIJAMA	30
4.1. Prirodno kretanje stanovništva	30
4.2. Odseljeno stanovništvo	32
5. MOZAIK HRVATSKIH REGIJA U VELIKOJ SLICI EU	33
5.1. BDP po stanovniku u regijama EU-e	33
5.2. Stanovništvo EU po dobnim skupinama	36
5.3. Stopa nezaposlenosti u EU	39
5.4. Statističke regije – vrijeme za promjenu?	40
6. OSOBNA ISKAZNICA SVAKE ŽUPANIJE	41
Grad Zagreb	42
Zagrebačka županija	44
Krapinsko-zagorska županija	46
Varaždinska županija	48

Koprivničko-križevačka županija	50
Međimurska županija	52
Bjelovarsko-bilogorska županija	54
Virovitičko-podravska županija	56
Požeško-slavonska županija	58
Brodsko-posavska županija	60
Osječko-baranjska županija	62
Vukovarsko-srijemska županija	64
Karlovačka županija	66
Sisačko-moslavačka županija	68
Primorsko-goranska županija	70
Ličko-senjska županija	72
Zadarska županija	74
Šibensko-kninska županija	76
Splitsko-dalmatinska županija	78
Istarska županija	80
Dubrovačko-neretvanska županija	82
Metodološka pojašnjenja grafova u poglavlju „Osobna iskaznica svake županije“	84
7. HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE	85
8. DEFINICIJE POJMOVA	87
9. POPIS KRATICA, TABLICA, GRAFOVA I SLIKA	88

1. UVOD

U ovoj publikaciji nastojali smo pokazati da postoje velike razlike u gospodarskoj razvijenosti među hrvatskim županijama. Za to nam je poslužio niz ekonomskih pokazatelja koji potvrđuju te razlike. Te smo razlike stavili i u kontekst Europske unije, gdje su one još izraženije.

Naime, podaci na nacionalnoj razini samo su prvi korak u upoznavanju neke države. Takvi podaci odgovorit će na osnovna pitanja veličine, populacije, razine razvijenosti ili gospodarskih trendova. Međutim, gotovo su u svim državama prisutne veće ili manje regionalne razlike unutar njihovih granica.

Te razlike mogu biti posljedica zemljopisnog položaja, klimatskih uvjeta, tradicije, kulturoloških razlika, nacionalne strukture, ali i kvalitete regionalnih ekonomskih politika. Stoga većina država administrativno određuje granice svojih regija i izrađuje njihove statistike kako bi se olakšalo upravljanje državom kao cjelinom te dobio detaljniji uvid i podloga za razvoj (regionalnih) politika. Takvo određivanje pojedinih regija dodatno dobiva na težini unutar Europske unije, čija je Hrvatska članica od sredine 2013. godine, a s obzirom na veće mogućnosti financiranja manje razvijenih regija sredstvima iz fondova Kohezijske (regionalne) politike Europske unije. Hrvatska je administrativno podijeljena na dvadeset županija i Grad Zagreb, što je istovremeno i statistička podjela na regije NUTS 3 razine. Te regije objedinjene su u višu statističku razinu, tj. u dvije regije na NUTS 2 razini – Kontinentalnu Hrvatsku te Jadransku Hrvatsku. Već prvi pogled na te dvije regije otkriva veliku razliku među njima temeljenu na zemljopisnim osobinama.

Statistički podaci otkrivaju i druge razlike među tim regijama, ali i među županijama, poput razlika u naseljenosti, razini razvijenosti te sociodemografskim obilježjima. Međutim, sve hrvatske županije imaju nešto zajedničko, a to su veliki razvojni potencijali. Pritom se može govoriti o potencijalima u turizmu, tradicionalnim proizvodnjama, poljoprivredi, šumskom bogatstvu, prometnim pravcima i, naravno, ljudskim potencijalima. Stoga je namjera ove publikacije dati pregled postojećeg stanja i trendova i time otkriti prednosti i nedostatke pojedinih županija, a sve radi boljeg upoznavanja snaga pojedine županije te mogućnosti za poticanje njihova razvoja. Zato je u ovoj publikaciji na jednomu mjestu prikupljen niz podataka na razini županija iz različitih izvora, kako bi se dobila što cjelovitija slika stanja i potencijala naših županija, usporedba županija međusobno, ali i usporedba s regijama drugih država članica Europske unije.

Naime, Europska unija podijeljena je na NUTS regije radi „prikupljanja, razvoja i harmoniziranja Europskih regionalnih statistika“, „socioekonomskih analiza regija“ i „postavljanja okvira EU regionalnih politika“ (Kohezijska politika koja uključuje i fondove EU).

Upravo zbog smanjivanja tih gospodarskih razlika, među ostalim, postoji i Europski fond za regionalni razvoj iz kojega se raspodjeljuju financijska sredstva (naglasak je na raspodjeli sredstava slabije razvijenim regijama). Kao jedan od kriterija raspodjele financijskih sredstava NUTS2 regijama u EU uzeta je gospodarska razvijenost pojedinih regija. Gospodarska razvijenost regija EU u ovome se kontekstu mjeri pokazateljem BDP-a *per capita* (PPS) kao postotak prosjeka EU. BDP *per capita* (PPS) kao postotak prosjeka EU pokazuje koliko je neka regija više ili manje razvijena od prosječne razvijenosti EU, mjerena bruto domaćim proizvodom po stanovniku u PPS-u (standard kupovne moći, tj. umjetna valutna jedinica za koju se može kupiti ista količina iste robe u različitim zemljama).

Bruto domaći proizvod kao vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga objektivan je pokazatelj gospodarske snage, ali pri usporedbi županija, zbog realnijeg prikaza, potrebno ga je staviti u omjer s brojem stanovnika, a pri usporedbi s NUTS3 (NUTS francuski: *Nomenclature des unités territoriales*) regijama EU korigirati i za cijene (te takvog iskazati u PPS-u).

2. OPĆI PODACI O ŽUPANIJAMA

Tablica 1: Površina i stanovništvo

Županija	Površina (kopna) u km ²	Rang	Broj stanovnika 2011.	Rang	Broj stanovnika 2017. (procjena)	Rang	Broj stanovnika (prema popisu iz 2011.) po km ²
Republika Hrvatska	56.594	–	4.284.889	–	4.124.531	–	75,7
Kontinentalna Hrvatska	31.889	–	2.872.954	–	2.742.583	–	90,1
Grad Zagreb	641	21	790.017	1	802.762	1	1.232,5
Zagrebačka	3.060	8	317.606	3	311.416	3	103,8
Krapinsko-zagorska	1.229	19	132.892	12	126.334	12	108,1
Varaždinska	1.262	18	175.951	8	168.560	8	139,4
Koprivničko-križevačka	1.748	17	115.584	16	109.137	17	66,1
Međimurska	729	20	113.804	17	110.999	15	156,1
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	11	119.764	15	109.822	16	45,4
Virovitičko-podravsko	2.024	14	84.836	19	77.086	19	41,9
Požeško-slavonska	1.823	15	78.034	20	69.583	20	42,8
Brodsko-posavska	2.030	13	158.575	11	143.827	11	78,1
Osječko-baranjska	4.155	4	305.032	4	283.035	5	73,4
Vukovarsko-srijemska	2.454	12	179.521	7	159.213	9	73,2
Karlovačka	3.626	6	128.899	13	118.263	14	35,5
Sisačko-moslavačka	4.468	3	172.439	9	152.546	10	38,6
Jadranska Hrvatska	24.705	–	1.411.935	–	1.381.948	–	57,2
Primorsko-goranska	3.588	7	296.195	5	286.677	4	82,6
Ličko-senjska	5.353	1	50.927	21	45.943	21	9,5
Zadarska	3.646	5	170.017	10	168.672	7	46,6
Šibensko-kninska	2.984	9	109.375	18	101.436	18	36,7
Splitsko-dalmatinska	4.540	2	454.798	2	449.610	2	100,2
Istarska	2.813	10	208.055	6	208.229	6	74,0
Dubrovačko-neretvanska	1.781	16	122.568	14	121.381	13	68,8

Izvor: DZS; obrada: HGK

Uspostava sustava lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj započela je postavljanjem temeljnoga zakonodavnog okvira 1992. godine. Sustav je uspostavljen 1993. godine, stupanjem na snagu zakona kojima se uređuje teritorijalni ustroj, samoupravni djelokrug, izborni sustav, način financiranja lokalne samouprave, a oživotvoren je provedbom prvih lokalnih izbora. Jedinice lokalne samouprave su općine i gradovi, a jedinice područne (regionalne) samouprave su županije. U Republici Hrvatskoj ustrojeno je ukupno 555 jedinica lokalne samouprave, i to: 428 općina, 127 gradova te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija. Kao glavni grad Republike Hrvatske, Grad Zagreb ima poseban status grada i županije, tako da je u Republici Hrvatskoj ukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

3. EKONOMSKI POKAZATELJI PO ŽUPANIJAMA

3.1. Bruto domaći proizvod (BDP)

Tablica 2: Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama (ESA 2010) po županijama, u mil. HRK

Županija	2008.	2015.	Stopa 2015. / 2008., u %
Republika Hrvatska	347.685	338.975	-2,5
Kontinentalna Hrvatska	236.496	230.743	-2,4
Grad Zagreb	111.042	113.199	1,9
Zagrebačka	19.458	19.917	2,4
Krapinsko-zagorska	7.070	6.761	-4,4
Varaždinska	11.916	11.614	-2,5
Koprivničko-križevačka	8.049	7.519	-6,6
Međimurska	7.540	7.737	2,6
Bjelovarsko-bilogorska	7.028	6.359	-9,5
Virovitičko-podravnska	4.523	3.593	-20,6
Požeško-slavonska	4.016	3.395	-15,5
Brodsko-posavska	7.541	6.864	-9,0
Osječko-baranjska	20.698	18.859	-8,9
Vukovarsko-srijemska	9.244	8.045	-13,0
Karlovačka	8.040	7.442	-7,4
Sisačko-moslavačka	10.331	9.438	-8,6
Jadranska Hrvatska	111.189	108.232	-2,7
Primorsko-goranska	28.945	28.364	-2,0
Ličko-senjska	3.582	2.959	-17,4
Zadarska	11.786	11.158	-5,3
Šibensko-kninska	6.779	6.582	-2,9
Splitsko-dalmatinska	29.771	28.251	-5,1
Istarska	20.577	20.942	1,8
Dubrovačko-neretvanska	9.749	9.976	2,3

Izvor: DZS; obrada: HGK

Bruto domaći proizvod je najsveobuhvatniji i najčešće korišteni pokazatelj stanja gospodarstva i na nacionalnoj i na regionalnoj razini. Nacionalni BDP Hrvatske pokazuje malu gospodarsku snagu na globalnoj razini kao i na razini Europske unije. Naime, BDP Hrvatske čini samo 0,3% ukupnog BDP-a EU. BDP Hrvatske promatran na regionalnoj razini istodobno pokazuje velike razlike u gospodarskoj snazi pojedinih županija, odnosno visoku koncentraciju ukupne proizvodnje roba i usluga na mali broj županija. Tako BDP pet gospodarski najjačih županija (Grad Zagreb, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Zagrebačka) čini čak 62% ukupnog BDP-a Hrvatske, BDP Grada Zagreba točno trećinu, a BDP gospodarski najslabije Ličko-senjske županije nešto ispod jedan posto ukupnog BDP-a RH. Podaci o kretanju BDP-a mogu se promatrati i dinamički, ali na razini županija samo u nominalnim iznosima jer DZS ne objavljuje podatke o realnim kretanjima na regionalnoj razini.

O kretanjima BDP-a na nacionalnoj razini puno je toga napisano, ali je bitno ponovo spomenuti da bi se dobila bolja percepcija regionalnih kretanja. Nakon relativno povoljnog razdoblja između 2001. i 2008. godine u kojem je nacionalni BDP rastao ponajprije temeljen na snažnom rastu osobne potrošnje te investicija u fiksni kapital obilato financiranih kreditima i zaduživanjem, uslijedilo je duže krizno razdoblje za hrvatsko gospodarstvo. Tako se šest godina uzastopce, od 2009. do 2014. godine, bilježio pad BDP-a te je njegova realna vrijednost pala na 11,6% nižu razinu nego u pretkriznoj, 2008. godini. Pritom je najizraženiji pad među komponentama BDP-a zabilježen kod investicija u fiksni kapital, čija je realna vrijednost u 2014. godini bila na 32,6% nižoj razini nego šest godina prije. Međutim, nakon 2014. godine započije oporavak gospodarstva temeljen na osjetnom povećanju vrijednosti izvoza roba i usluga, odnosno inozemna je potražnja pod znatnim utjecajem pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i potpunog otvaranja EU tržišta bila okidač za zaokret u trendovima. Tako je u posljednje tri godine ostvarena prosječna stopa rasta BDP-a od 3,0%, neznatno viša od istovjetne na razini cijele EU. Podaci po županijama pokazuju da je i kod velike većine županija nominalni BDP u 2015. godini, na koju se odnose zadnji raspoloživi podaci, bio manji nego u pretkriznoj 2008. godini. Pritom se najviše isticala Virovitičko-podravska županija u kojoj je bio čak 20% manji. Kod samo pet županija je nominalni BDP premašio pretkriznu razinu, ali je među njima bio i Grad Zagreb koji je zbog svoje gospodarske snage izuzetno bitan za ukupna kretanja na razini RH. Kada se promatra samo zadnja, 2015. godina, nominalni rast je zabilježen na razini svih županija, ali su se blago isticale Dubrovačko-neretvanska i Krapinsko-zagorska županija u kojima su nominalne stope rasta zbog turizma te povećanog robnog izvoza iznosile oko 3,8%.

Tablica 3: Bruto domaći proizvod po stanovniku u tekućim cijenama (ESA 2010) po županijama, u HRK

Županija	2008.	2015.	Stopa 2015. / 2008., u %
Republika Hrvatska	80.653	80.555	-0,1
Kontinentalna Hrvatska	81.624	82.123	0,6
Grad Zagreb	141.756	141.379	-0,3
Zagrebačka	61.927	62.890	1,6
Krapinsko-zagorska	52.606	52.405	-0,4
Varaždinska	67.195	67.506	0,5
Koprivničko-križevačka	68.593	66.894	-2,5
Međimurska	66.255	68.706	3,7
Bjelovarsko-bilogorska	57.212	55.868	-2,4
Virovitičko-podravska	51.846	44.528	-14,1
Požeško-slavonska	50.023	46.119	-7,8
Brodsko-posavska	46.664	45.368	-2,8
Osječko-baranjska	66.903	64.019	-4,3
Vukovarsko-srijemska	50.264	47.446	-5,6
Karlovačka	60.598	60.932	0,6
Sisačko-moslavačka	57.708	58.777	1,9
Jadranska Hrvatska	78.662	77.405	-1,6
Primorsko-goranska	97.245	97.177	-0,1
Ličko-senjska	67.601	62.058	-8,2
Zadarska	70.233	65.475	-6,8
Šibensko-kninska	60.711	63.095	3,9
Splitsko-dalmatinska	65.540	62.290	-5,0
Istarska	99.119	100.635	1,5
Dubrovačko-neretvanska	80.200	81.554	1,7

Izvor: DZS; obrada: HGK

Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika (*per capita*) pokazuje razinu proizvodne razine razvijenosti pojedine države ili regije. Na nacionalnoj razini se najčešće korigira paritetom kupovne moći pojedinih valuta, iz čega proizlazi podatak da je Hrvatska u 2016. godini bila na 60% prosječne razine razvijenosti svih članica EU. Pritom je bitno još jednom naglasiti da se radi o proizvodnoj razini razvijenosti. Dakle ne o standardu stanovništva koji bi se mogao mjeriti nekim drugim pokazateljima već razinom stvaranja BDP-a, odnosno bruto dodane vrijednosti po glavi stanovnika. Taj pokazatelj pokazuje velike razlike među zemljama na globalnoj razini i među pojedinim članicama Europske unije, gdje se raspon kreće od Luksemburga, koji je 153% razvijeniji od prosjeka Europske unije, do Bugarske, koja je 51% nerazvijenija, ali i na regionalnoj razini većine svjetskih država.

Podaci o BDP-u *per capita* na razini županija Republike Hrvatske također pokazuju izrazito velike razlike u razini razvijenosti pojedinih županija. Točnije, samo četiri županije imaju BDP *per capita* viši od onog na nacionalnoj razini, odnosno snažno utječu na taj prosjek. Prije svega Grad Zagreb koji je po promatranom pokazatelju 75% razvijeniji od cijele Hrvatske, Istarska županija koja je 25% razvijenija te Primorsko-goranska županija koja je 20% razvijenija. Osim njih, još i Dubrovačko-neretvanska županija blago premašuje nacionalni BDP *per capita*.

S druge strane, veći broj županija se po razini razvijenosti nalazi daleko ispod nacionalnog prosjeka, pri čemu su najnerazvijenije četiri slavonske županije: Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska i najnerazvijenija Virovitičko-podravska, koje se nalaze nešto ispod 60% tog prosjeka. Takve brojke otkrivaju da su u Hrvatskoj prisutne velike razlike u regionalnoj razini razvijenosti, pa je tako najrazvijeniji Grad Zagreb prema BDP-u *per capita* čak 3,2 puta razvijeniji od najnerazvijenije Virovitičko-podravske županije.

Dinamički promatrano, u razdoblju od 2008. do 2015. godine došlo je tek do manjih promjena u redoslijedu regionalne razine razvijenosti županija, pri čemu je najviše poboljšan položaj Međimurske i Šibensko-kninske, a najviše je pogoršana pozicija Ličko-senjske županije koja je pala za čak šest mjesta.

3.1.1. Bruto dodana vrijednost (BDV)

Tablica 4: Najzastupljenije djelatnosti po BDV-u po županijama, 2015. godina

Županija	Najzastupljenija djelatnost po BDV-u i njezin udio u %	Druga djelatnost po zastupljenosti u BDV-u županije i njezin udio u %
Republika Hrvatska	Prerađivačka industrija (14,9%)	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (11,7%)
Kontinentalna Hrvatska	Prerađivačka industrija (17,6%)	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (12,9%)
Grad Zagreb	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (16,1%)	Financijske djelatnosti i osiguranje (11,9%)
Bjelovarsko-bilogorska	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (20,0%)	Prerađivačka industrija (18,2%)
Virovitičko-podravaska	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (17,5%)	Prerađivačka industrija (17,0%)
Vukovarsko-srijemska	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (15,5%)	Poslovanje nekretninama (13,5%)
Međimurska	Prerađivačka industrija (38,6%)	Poslovanje nekretninama (9,5%)
Varaždinska	Prerađivačka industrija (35,4%)	Poslovanje nekretninama (8,2%)
Krapinsko-zagorska	Prerađivačka industrija (34,6%)	Poslovanje nekretninama (10,0%)
Karlovačka	Prerađivačka industrija (25,7%)	Javna uprava, obrana, socij.osiguranje (12,6%)
Koprivničko-križevačka	Prerađivačka industrija (25,5%)	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (14,0%)
Zagrebačka	Prerađivačka industrija (24,6%)	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (17,8%)
Brodsko-posavska	Prerađivačka industrija (22,1%)	Poslovanje nekretninama (14,0%)
Sisačko-moslavačka	Prerađivačka industrija (21,9%)	Poslovanje nekretninama (11,1%)
Požeško-slavonska	Prerađivačka industrija (18,1%)	Poslovanje nekretninama (14,1%)
Osječko-baranjska	Prerađivačka industrija (16,6%)	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (12,5%)
Jadranska Hrvatska	Poslovanje nekretninama (14,1%)	Smještaj, priprema i usluživanje hrane (12,6%)
Zadarska	Poslovanje nekretninama (19,8%)	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (9,3%)
Šibensko-kninska	Poslovanje nekretninama (19,6%)	Prerađivačka industrija (10,3%)
Ličko-senjska	Poslovanje nekretninama (17,6%)	Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo (12,7%)
Splitsko-dalmatinska	Poslovanje nekretninama (14,7%)	Trgovina na veliko i na malo, mot.vozila (12,4%)
Primorsko-goranska	Rudarstvo i vađenje (13,7%)	Poslovanje nekretninama (12,6%)
Dubrovačko-neretvanska	Smještaj, priprema i usluživanje hrane (24,2%)	Poslovanje nekretninama (12,2%)
Istarska	Smještaj, priprema i usluživanje hrane (20,0%)	Prerađivačka industrija (15,7%)

Izvor: DZS; obrada: HGK

Struktura bruto dodane vrijednosti, koja predstavlja BDP umanjen za razliku poreza i subvencija isplaćenih pojedinim djelatnostima, pokazuje znatne razlike u strukturama gospodarstava pojedinih županija. U deset županija je kao i na nacionalnoj razini vodeća djelatnost prerađivačka industrija. Pri tome se posebno ističu županije sa sjevera Hrvatske, odnosno Međimurska, Varaždinska i Krapinsko-zagorska županija u kojima prerađivačka industrija čini oko 35% pa na više BDV-a. U tri slavonske županije najveću bruto dodanu vrijednost stvaraju primarne djelatnosti, odnosno poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo, županije Jadranske Hrvatske obilježava najviši udio poslovanja nekretninama, koje uključuje usluge iznajmljivanja smještajnih objekata, ili najviši udio smještaja, priprema i usluživanja hrane odnosno ugostiteljstva, a dvije županije se djelomično izdvajaju po strukturi svojih gospodarstava. Točnije, u Gradu Zagrebu je vodeća djelatnost trgovina na veliko i malo, dok je u Primorsko-goranskoj županiji vodeća djelatnost rudarstvo i vađenje, što se može povezati s eksploatacijom plina u Jadranu i pratećim djelatnostima. Ipak treba napomenuti da visoki udjeli pojedinih djelatnosti u pojedinim županijama ne ovise samo o razini njihove proizvodnje roba i usluga već i o vrijednosti BDV-a ostalih djelatnosti u županiji.

3.2. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika

Tablica 5: Poslovanje poduzetnika u 2016. i 2017. godini prema financijskim izvještajima za tu godinu

Županija	Broj poduzetnika	2016.			Broj poduzetnika	2017.		
		Broj zaposlenih	Ukupan prihod, u mil. HRK	Konsolidirani financijski rezultat (dobit ili gubitak razdoblja), u mil. HRK		Broj zaposlenih	Ukupan prihod, u mil. HRK	Konsolidirani financijski rezultat (dobit ili gubitak razdoblja), u mil. HRK
Republika Hrvatska	114.483	853.110	633.109	24.035	120.081	882.884	678.395	21.885
Kontinentalna Hrvatska	71.391	612.570	492.484	19.726	75.111	632.662	526.475	17.816
Grad Zagreb	38.127	324.866	311.878	13.720	40.120	331.978	329.092	12.481
Zagrebačka	7.206	50.365	45.703	1.803	7.721	54.562	49.878	2.019
Krapinsko-zagorska	1.975	19.309	11.054	531	2.033	20.203	11.756	578
Varaždinska	3.488	40.519	23.515	611	3.670	42.138	25.227	541
Koprivničko-križevačka	1.688	16.301	10.094	420	1.731	16.910	11.046	241
Međimurska	2.983	27.332	12.831	533	3.114	27.999	14.148	667
Bjelovarsko-bilogorska	1.776	13.530	6.540	125	1.819	13.710	6.984	152
Virovitičko-podravaska	1.000	7.898	3.881	108	1.064	8.486	4.248	49
Požeško-slavonska	828	8.380	3.635	88	844	8.748	3.955	25
Brodsko-posavska	1.849	16.253	8.423	142	1.917	17.131	8.659	265
Osječko-baranjska	4.764	37.966	24.337	505	5.103	39.184	24.839	-273
Vukovarsko-srijemska	1.755	17.438	12.936	520	1.887	17.712	17.797	619
Karlovačka	2.027	16.337	9.028	617	2.093	16.886	9.488	488
Sisačko-moslavačka	1.925	16.076	8.630	3	1.995	17.015	9.358	-37
Jadranska Hrvatska	43.092	240.540	140.626	4.309	44.970	250.222	151.920	4.070
Primorsko-goranska	9.689	60.244	34.992	1.191	10.189	61.588	38.277	1.381
Ličko-senjska	765	4.150	2.059	126	817	4.458	2.250	37
Zadarska	3.918	21.644	12.695	492	4.273	23.534	13.752	681
Šibensko-kninska	2.228	11.706	5.734	-129	2.298	12.316	6.655	14
Splitsko-dalmatinska	12.725	74.741	43.326	1.135	13.211	76.885	45.990	1.681
Istarska	9.984	48.363	31.596	1.247	10.222	50.667	33.866	-310
Dubrovačko-neretvanska	3.783	19.692	10.225	247	3.960	20.774	11.131	586

Izvor: FINA; obrada: HGK

Financijske rezultate poslovanja hrvatskih tvrtki drugu godinu zaredom (a očito i u prethodnim godinama) iskrivljava izostanak financijskih izvještaja tvrtki iz koncerna Agrokor. Međutim, drugi podaci osim onih koje prikupi Fina ne postoje, pa se njihova obrada i nadalje koristi kao službeni pokazatelj rezultata poslovanja. Podaci za 2017. godinu pokazuju da je na nacionalnoj razini uz povećani broj tvrtki i povećane ukupne prihode ostvarena neto dobit poslovanja od 21,9 milijardi kuna nešto manja nego u prethodnoj godini ako se promatra isti obuhvat tvrtki. Pritom kao i kod svih ostalih pokazatelja postoje znatne razlike među županijama RH. Gotovo je polovina ukupnih prihoda svih tvrtki (48,5%) koncentrirana u Gradu Zagrebu, odnosno 73,3% u prvih pet županija po veličini tog pokazatelja. Poduzetnici posljednjih pet županija istodobno su uprihodili samo 3,6% ukupnih prihoda, što je u velikoj mjeri posljedica koncentracije sjedišta tvrtki u većim gradskim središtima. Uspješnost poslovanja, promatrana kroz dobit ili gubitak, također pokazuje velika odstupanja među županijama, ali su poduzetnici u velikoj većini županija ipak poslovali s dobiti. Među onima čiji su poduzetnici poslovali s gubitkom najviše se isticala Istarska županija, i to samo zbog izrazito negativnog poslovnog rezultata Uljanik grupe.

3.3. Depoziti, poslovne jedinice banaka i bankomati

Prosječni je stanovnik Hrvatske krajem 2017. godine imao 45,6 tisuća kuna depozita (štedni, tekući i žiro-računi) u kreditnim institucijama. Pritom su uočljive regionalne razlike između Kontinentalne i Jadranske Hrvatske. Apsolutna je vrijednost depozita u Kontinentalnoj Hrvatskoj 35,8% viša od onih u Jadranskoj Hrvatskoj, ali samo zahvaljujući ekstremnom Gradu Zagrebu u kojemu je koncentrirano 28% svih depozita. Naime, bez Grada Zagreba, u 13 je županija Kontinentalne Hrvatske apsolutna vrijednost depozita 30% niža od depozita u sedam županija Jadranske Hrvatske. Tako su i depoziti *per capita* u Kontinentalnoj Hrvatskoj čak 45% niži od onih u Jadranskoj Hrvatskoj, a najveća je vrijednost među svim županijama zabilježena u Istarskoj županiji. Razlike postoje i između županija unutar regija, a one su puno veće u Kontinentalnoj Hrvatskoj zbog ekstremne vrijednosti Grada Zagreba. Tako razlika između županije s najvišim (Grad Zagreb) i najnižim (Vukovarsko-srijemska županija) depozitima *per capita* u Kontinentalnoj Hrvatskoj iznosi 3,5 puta, a u Jadranskoj (između Istarske i Ličko-senjske županije) 1,8 puta.

U pokrivenosti stanovništva bankomatima i poslovnim jedinicama kreditnih institucija postoje znatne razlike između županija Jadranske Hrvatske i Kontinentalne Hrvatske (gdje je opet izuzetak Grad Zagreb). Naime, pokrivenost je znatno bolja u području Jadranske Hrvatske gdje gotovo 41,2% manje stanovnika dolazi na jedan bankomat te 35,7% manje stanovnika dolazi na jednu poslovnu jedinicu. Odnosi se, naravno, znatno mijenjaju tijekom kratkog razdoblja glavne turističke sezone kada se broj stanovnika primorskih županija multiplicira.

Tablica 6: Depoziti kućanstava, stanje 31.12. 2017.

Županija	Depoziti kućanstava, u tis. HRK	Depoziti kućanstava po stanovniku, u tis. HRK ¹⁾
Republika Hrvatska	190.356.780	45,6
Kontinentalna Hrvatska	109.616.832	30,5
Grad Zagreb	53.123.085	66,2
Zagrebačka	12.060.618	38,3
Krapinsko-zagorska	3.286.431	25,7
Varaždinska	5.020.698	29,4
Koprivničko-križevačka	2.943.618	26,5
Međimurska	4.239.802	37,8
Bjelovarsko-bilogorska	3.184.441	28,5
Virovitičko-podravska	1.594.827	20,2
Požeško-slavonska	1.888.472	26,3
Brodsko-posavska	3.683.681	24,8
Osječko-baranjska	7.750.738	26,7
Vukovarsko-srijemska	3.176.541	19,2
Karlovačka	4.345.228	36,1
Sisačko-moslavačka	3.318.652	21,1
Jadranska Hrvatska	80.739.948	55,8
Primorsko-goranska	18.664.256	64,5
Ličko-senjska	1.860.697	39,7
Zadarska	8.746.538	51,6
Šibensko-kninska	4.832.498	46,9
Splitsko-dalmatinska	24.166.015	53,5
Istarska	14.554.399	69,9
Dubrovačko-neretvanska	7.915.545	64,9

Izvor: HNB; obrada: HGK

¹⁾ za broj stanovnika uzeta je procjena DZS-a za 2016. godinu

Tablica 7: Poslovne jedinice i bankomati u 2017. godini (prosinac)

Županija	Broj poslovnih jedinica	Broj bankomata	Broj stanovnika na jednu poslovnu jedinicu ¹⁾	Broj stanovnika na jedan bankomat ¹⁾
Republika Hrvatska	1.134	4.529	3.681	922
Kontinentalna Hrvatska	638	2.449	4.362	1.136
Grad Zagreb	200	1.015	4.012	790
Zagrebačka	63	229	4.993	1.374
Krapinsko-zagorska	30	106	4.258	1.205
Varaždinska	32	136	5.330	1.254
Koprivničko-križevačka	25	66	4.439	1.681
Međimurska	24	90	4.670	1.245
Bjelovarsko-bilogorska	25	73	4.475	1.532
Virovitičko-podravsk	25	52	3.164	1.521
Požeško-slavonska	25	53	2.877	1.357
Brodsko-posavska	27	85	5.495	1.746
Osječko-baranjska	72	208	4.034	1.396
Vukovarsko-srijemska	30	112	5.527	1.480
Karlovačka	28	109	4.297	1.104
Sisačko-moslavačka	32	115	4.913	1.367
Jadranska Hrvatska	496	2.080	2.805	669
Primorsko-goranska	98	395	2.954	733
Ličko-senjska	17	67	2.758	700
Zadarska	50	259	3.392	655
Šibensko-kninska	43	175	2.396	589
Splitsko-dalmatinska	130	587	3.477	770
Istarska	100	384	2.081	542
Dubrovačko-neretvanska	58	213	2.103	573

Izvor: HNB; obrada: HGK

¹⁾ za broj stanovnika uzeta je procjena DZS-a za 2016. godinu

Napomena: Poslovne jedinice podrazumijevaju poslovne jedinice kreditnih institucija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac, podružnica kreditnih institucija za elektronički novac iz treće države, podružnica kreditne institucije iz države članice, podružnica institucija za elektronički novac iz države članice, podružnica institucija za platni promet iz države članice.

3.4. Tržište rada

3.4.1. Zaposlenost i nezaposlenost

Tablica 8: Osiguranici HZMO, prosjek godine*

Županija	2008.	2017.	2017.-2008.
Republika Hrvatska	1.613.055	1.491.699	-121.356
Kontinentalna Hrvatska	1.096.710	995.236	-101.474
Grad Zagreb	475.586	441.031	-34.555
Zagrebačka	77.686	76.102	-1.584
Krapinsko-zagorska	37.141	36.664	-477
Varaždinska	66.977	63.197	-3.780
Koprivničko-križevačka	41.104	33.685	-7.419
Međimurska	42.296	40.273	-2.024
Bjelovarsko-bilogorska	37.644	30.343	-7.301
Virovitičko-podravsk	24.398	20.012	-4.386
Požeško-slavonska	20.931	18.842	-2.089
Brodsko-posavska	42.477	37.101	-5.376
Osječko-baranjska	98.164	84.923	-13.241
Vukovarsko-srijemska	46.671	39.984	-6.687
Karlovačka	38.869	34.718	-4.151
Sisačko-moslavačka	46.770	38.362	-8.407
Jadranska Hrvatska	516.344	496.463	-19.882
Primorsko-goranska	126.282	113.417	-12.865
Ličko-senjska	14.678	14.899	222
Zadarska	51.260	53.095	1.835
Šibensko-kninska	31.088	31.241	154
Splitsko-dalmatinska	156.906	150.558	-6.348
Istarska	91.741	88.455	-3.286
Dubrovačko-neretvanska	44.391	44.797	407

Izvor: HZMO; izračun: HGK

*prosjek godine izračunat kao prosjek stanja krajem svakog kvartala

Tablica 9: Broj nezaposlenih, prosjek godine

Županija	2008.	2017.	2017.-2008.
Republika Hrvatska	236.741	188.044	-48.696
Kontinentalna Hrvatska	161.853	120.276	-41.577
Grad Zagreb	26.584	22.178	-4.405
Zagrebačka	9.814	7.614	-2.200
Krapinsko-zagorska	4.053	3.301	-753
Varaždinska	6.822	3.571	-3.251
Koprivničko-križevačka	5.799	3.143	-2.656
Međimurska	5.051	2.816	-2.235
Bjelovarsko-bilogorska	10.316	6.958	-3.358
Virovitičko-podravsk	7.729	6.313	-1.416
Požeško-slavonska	4.669	3.669	-1.000
Brodsko-posavska	12.797	8.592	-4.205
Osječko-baranjska	25.633	22.858	-2.775
Vukovarsko-srijemska	16.380	11.384	-4.995
Karlovačka	10.815	5.543	-5.272
Sisačko-moslavačka	15.392	12.336	-3.056
Jadranska Hrvatska	74.888	67.768	-7.119
Primorsko-goranska	12.911	9.960	-2.951
Ličko-senjska	2.998	2.689	-309
Zadarska	9.410	6.362	-3.048
Šibensko-kninska	6.570	5.749	-821
Splitsko-dalmatinska	31.562	31.340	-223
Istarska	5.325	4.995	-330
Dubrovačko-neretvanska	6.112	6.673	561

Izvor: HZZ; obrada: HGK

Budući da DZS objavljuje podatak o broju zaposlenih po županijama samo jednom godišnje, i to na dan 31. ožujka (što iskrivljuje sliku u županijama koje imaju najizraženije sezonske oscilacije zbog velike važnosti turističke djelatnosti), bolji je podatak koji oslikava područje zaposlenosti onaj o broju osiguranika mirovinskog osiguranja.

Trend rasta broja osiguranika mirovinskog osiguranja započeo je u većini županija prije tri godine, a 2017. godine zabilježen je prvi put rast u svim županijama bez iznimke. Najraniji početak oporavka zabilježen je u Krapinsko-zagorskoj županiji (gdje se posljednje četiri godine povećava broj osiguranika), a najkasniji u Sisačko-moslavačkoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, gdje je tek 2017. godine zabilježen prvi rast osiguranika od početka krize. U 2017. godini najveći relativni rast

zabilježen je u Zadarskoj (4,2%) i Zagrebačkoj (4,0%) županiji. Zagrebačka županija ima najveći relativni rast i kada se promatra pomak u posljednje tri godine (9,5%), a slijede je Dubrovačko-neretvanska (8,9%) te Krapinsko-zagorska (8,8%) županija. Ipak, u odnosu na 2008. godinu, tek je u četiri županije 2017. godine zabilježeno više osiguranika i sve četiri pripadaju regiji Jadranske Hrvatske. Pritom prednjači Zadarska županija u kojoj je najviše povećan broj osiguranika (3,6%).

Povoljni trendovi u segmentu nezaposlenosti počeli su ranije. Kontinuirani trend pada broja nezaposlenih započeo je u većini županija prije četiri godine, a sve županije bilježe pad posljednje tri godine. Najkasniji početak oporavka (u 2015. godini) zabilježen je u Bjelovarsko-bilogorskoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Osječko-baranjskoj i Ličko-senjskoj županiji. U 2017. godini godišnje stope pada broja nezaposlenih bile su u 10 županija više od 20%, a najviša stopa pada zabilježena je u Krapinsko-zagorskoj (-28,6%), Varaždinskoj (-28,3%) i Koprivničko-križevačkoj (-27,6%) županiji. Iste tri županije prednjače u padu broja nezaposlenih u posljednje tri godine, koji se kreće iznad 50%. Najsporiji je pad u posljednje tri godine ostvaren u Ličko-senjskoj (-28,1%), Dubrovačko-neretvanskoj (-28,7%) te Šibensko-kninskoj (-29,4%) županiji. Dubrovačko-neretvanska županija ostala je jedina županija u kojoj je 2017. godine bilo više nezaposlenih nego 2008. godine.

Sa statistikom stope nezaposlenosti postoji isti problem kao i sa statistikom broja zaposlenih: na razini županija se zasad objavljuje samo jednom godišnje, i to stanje 31. ožujka. No i u tom podatku možemo odrediti odnose županija i dinamiku kretanja stope. Najniža stopa nezaposlenosti je u 2017. godini zabilježena u Istarskoj županiji, čime je prvi put nakon 2006. godine ova županija imala najnižu administrativnu stopu od svih županija. S druge strane, najviša stopa i najsporije spuštanje stope u odnosu na 2008. godinu zabilježeno je u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Tablica 10: Stopa registrirane nezaposlenosti, stanje 31. ožujka, u %

Županija	2008.	2017.	2017.-2008., u post. bod.
Republika Hrvatska	14,3	13,9	-0,4
Kontinentalna Hrvatska			
Grad Zagreb	6,2	6,4	0,2
Zagrebačka	10,6	11,3	0,7
Krapinsko-zagorska	9,6	10,5	0,9
Varaždinska	9,8	6,9	-2,9
Koprivničko-križevačka	14,0	13,0	-1,0
Međimurska	11,6	9,7	-1,9
Bjelovarsko-bilogorska	23,1	22,7	-0,4
Virovitičko-podravska	25,8	28,8	3,0
Požeško-slavonska	19,4	19,0	-0,4
Brodsko-posavska	24,7	22,4	-2,3
Osječko-baranjska	22,0	24,9	2,9
Vukovarsko-srijemska	27,5	25,1	-2,4
Karlovačka	21,8	16,6	-5,2
Sisačko-moslavačka	24,9	29,0	4,1
Jadranska Hrvatska			
Primorsko-goranska	10,8	9,9	-0,9
Ličko-senjska	18,8	19,4	0,6
Zadarska	17,7	13,3	-4,4
Šibensko-kninska	19,6	19,9	0,3
Splitsko-dalmatinska	19,1	21,4	2,3
Istarska	6,7	6,2	-0,5
Dubrovačko-neretvanska	15,3	16,5	1,2

Izvor: DZS; obrada: HGK

3.4.2. Plaće u pravnim osobama

Kretanja prosječne mjesečne neto plaće po županijama obilježavaju visoke regionalne nejednakosti, pa je tako razlika između regionalne jedinice s najvišom i najnižom neto plaćom u 2016. godini iznosila 45%, što je gotovo identično situaciji u 2008. godini. U obje su godine najnižu neto plaću imali zaposleni u Međimurskoj županiji, a najvišu u Gradu Zagrebu. U razdoblju od 2008. do 2016. godine najviši porast plaće zabilježen je u Brodsko-posavskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, dok su plaće najsporije rasle u Ličko-senjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. Zabrinjava činjenica da nakon rasta plaća u 2015. godini u odnosu na prethodnu godinu, koji je zabilježen u svim županijama (uz stagnaciju u Karlovačkoj županiji), taj rast nije ravnomjerno nastavljen u 2016. godini u kojoj su, u odnosu na prethodnu godinu, prosječne neto plaće smanjene u pet županija (Krapinsko-zagorskoj, Ličko-senjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Zagrebačkoj i Osječko-baranjskoj).

U takvim su okolnostima u obje godine (2008. i 2016.) tek dvije županije ostvarivale veću neto plaću od prosječne u Hrvatskoj, i to Primorsko-goranska i Grad Zagreb u 2008. te Dubrovačko-neretvanska i Grad Zagreb u 2016. godini. Istodobno se najniže plaće i dalje bilježe u Međimurskoj, Varaždinskoj i Virovitičko-podravskoj županiji. U načelu, vjerojatno pod utjecajem rastuće turističke aktivnosti, županije u regiji Jadranske Hrvatske (s izuzetkom Ličko-senjske županije) u pravilu bilježe povoljniju razinu plaća od županija iz regije Kontinentalne Hrvatske. Pritom Grad Zagreb kao političko i gospodarsko središte zemlje i dalje bilježi najvišu razinu neto plaće (u 2008. 17,0% višu od prosjeka zemlje, a u 2016. godini 18,3% višu).

Tablica 11: Prosječna mjesečna neto plaća u pravnim osobama, u HRK

Županija	2008.	2016.	Stopa rasta 2016./2008., u %
Republika Hrvatska	5.161	5.696	10,4
Kontinentalna Hrvatska			
Grad Zagreb	6.040	6.740	11,6
Zagrebačka	4.960	5.444	9,8
Krapinsko-zagorska	4.411	4.803	8,9
Varaždinska	4.292	4.705	9,6
Koprivničko-križevačka	4.635	5.224	12,7
Međimurska	4.133	4.653	12,6
Bjelovarsko-bilogorska	4.421	4.814	8,9
Virovitičko-podravsko	4.267	4.737	11,0
Požeško-slavonska	4.457	4.971	11,5
Brodsko-posavska	4.464	5.150	15,4
Osječko-baranjska	4.600	5.141	11,8
Vukovarsko-srijemska	4.501	4.853	7,8
Karlovačka	4.876	5.310	8,9
Sisačko-moslavačka	4.857	5.274	8,6
Jadranska Hrvatska			
Primorsko-goranska	5.193	5.690	9,6
Ličko-senjska	4.777	5.053	5,8
Zadarska	4.996	5.404	8,2
Šibensko-kninska	4.889	5.292	8,2
Splitsko-dalmatinska	4.947	5.354	8,2
Istarska	5.106	5.647	10,6
Dubrovačko-neretvanska	5.055	5.738	13,5

Izvor: DZS; obrada: HGK

Napomena: Podaci o prosječnim mjesečnim neto i bruto plaćama dobiveni su na temelju godišnjeg istraživanja koje se provodi sa stanjem 31. ožujka. Tim istraživanjem obuhvaćene su pravne osobe svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području Republike Hrvatske.

3.4.3. Diplomirani studenti

Tablica 12: Studenti koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij

Županija	2007.	2017.	Stopa 2017./2007., u %	Diplomirani studenti na 1000 stanovnika ¹⁾ 2017. godine	Udio u RH 2017., %
Republika Hrvatska	20.364	32.055	57,4	7,7	100,0
Kontinentalna Hrvatska	13.052	21.447	64,3	7,7	66,9
Grad Zagreb	5 266	7 975	51,4	9,9	24,9
Zagrebačka	1 231	2 300	86,8	7,3	7,2
Krapinsko-zagorska	472	916	94,1	7,2	2,9
Varaždinska	677	1 144	69,0	6,7	3,6
Koprivničko-križevačka	415	746	79,8	6,7	2,3
Međimurska	460	782	70,0	7,0	2,4
Bjelovarsko-bilogorska	389	718	84,6	6,4	2,2
Virovitičko-podravska	242	492	103,3	6,2	1,5
Požeško-slavonska	277	571	106,1	7,9	1,8
Brodsko-posavska	626	982	56,9	6,6	3,1
Osječko-baranjska	1 162	2 111	81,7	7,3	6,6
Vukovarsko-srijemska	660	1 023	55,0	6,2	3,2
Karlovačka	573	734	28,1	6,1	2,3
Sisačko-moslavačka	602	953	58,3	6,1	3,0
Jadranska Hrvatska	7.312	10.608	45,1	7,6	33,1
Primorsko-goranska	1 536	2 190	42,6	7,6	6,8
Ličko-senjska	174	336	93,1	7,2	1,0
Zadarska	719	1 302	81,1	7,7	4,1
Šibensko-kninska	559	780	39,5	7,6	2,4
Splitsko-dalmatinska	2 541	3 773	48,5	8,3	11,8
Istarska	934	1 339	43,4	6,4	4,2
Dubrovačko-neretvanska	849	888	4,6	7,3	2,8

Izvor: DZS; obrada: HGK

¹⁾ za broj stanovnika uzeta je procjena DZS-a za 2016. godinu

U 2017. godini zabilježen je godišnji pad broja diplomiranih studenata u Republici Hrvatskoj od 0,6%, nadovezujući se na negativni trend posljednjih godina (u 2017. u odnosu na pet godina prije, broj diplomiranih studenata bio je 11,1% manji). Godišnji pad broja diplomiranih studenata u 2017. godini zabilježen je u 11 županija, najviše u Šibensko-kninskoj, Koprivničko-križevačkoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji. S druge strane, najveći rast zabilježen je kod Istarske, Ličko-senjske i Međimurske županije. Kada se Hrvatska uspoređuje s ostalim članicama EU prema udjelima visoko obrazovanih građana u dobi od 30 do 34 godine, nalazi se na samom začelju. Naime, u 2017. godini taj je udio u Hrvatskoj iznosio 28,7% (11,2 postotna boda niže od prosjeka EU te čak 29,3 postotna boda niže od najbolje Latvije), a Hrvatska je bila bolja jedino od Italije i Rumunjske. Hrvatska se ujedno udaljila od svog postavljenog cilja od 35% do 2020. godine (koji je među najnižima u EU). Kako je istodobno Hrvatska članica EU koja ima najniži udio (3,2%) onih s najviše srednjim obrazovanjem koji u dobi od 18 do 24 godine napuštaju daljnje obrazovanje (čak 7,5 postotnih bodova bolje od prosjeka EU), znači da postoji visoka stopa napuštanja terciarnog obrazovanja prije njegova završetka. To pokazuje i statistika o broju upisanih studenata koji je u prosjeku posljednjih deset godina bio 4,5 puta veći od prosječnog broja diplomiranih studenata. Najveća prosječna razlika u posljednjih je deset godina zabilježena u Požeško-slavonskoj županiji (5,1), a najmanja (4,1) u Primorsko-goranskoj županiji.

3.5. Inozemna izravna ulaganja (FDI)

3.5.1. FDI 1993. – 2017.

Pri interpretaciji podataka o inozemnim izravnim ulaganjima treba napomenuti da se ona bilježe prema sjedištu tvrtke, a ona može obavljati djelatnost i u drugim županijama. Zato podaci pokazuju veliku koncentraciju FDI-ja u Gradu Zagrebu gdje su često sjedišta tvrtki, osobito velikih. Tako Grad Zagreb ima šest puta veći FDI nego sve ostale županije Kontinentalne Hrvatske, odnosno dva puta veći nego svih 20 županija.

I 2017. godine najveća je vrijednost ulaganja zabilježena u Gradu Zagrebu (1,2 milijarde eura, 65% ukupnih ulaganja) koji kumulira 66% ukupnih ulaganja u Hrvatsku od 1993. do 2017. godine. Nakon Grada Zagreba, najveća ulaganja u 2017. godini ostvarila je Zadarska županija u iznosu od 560,2 milijuna eura kojoj je 2017. godina ujedno bila i rekordna godina po ulaganjima dosad (ovdje se radilo o preuzimanju vlasništva u Splitskoj banci, koje je preuzela mađarska OTP banka, čije je sjedište u Zadarskoj županiji). Štoviše, u 2017. godini ulaganja su bila koncentrirana samo u ovim dvjema županijama gdje je ostvareno 95% svih izravnih ulaganja u 2017. godini. Ulaganja iznad 100 milijuna eura još su imale samo Zagrebačka i Primorsko-goranska županija, a sve su ostale ostvarile zanemarive vrijednosti. Pritom je nekoliko županija u 2017. godini imalo i negativnu vrijednost FDI-ja, odnosno veći odljev od priljeva na osnovi izravnih ulaganja: Virovitičko-podravska, Bjelovarsko-bilogorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Dubrovačko-neretvanska te Splitsko-dalmatinska županija. Pritom je Splitsko-dalmatinska županija imala najveći odljev od 368,1 milijun eura zbog odljeva francuskoga kapitala pri promjeni vlasništva Splitske banke.

Kada se promatra visina ulaganja s obzirom na broj stanovnika županije, najviša su ulaganja od 1993. do 2017. godine, nakon Grada Zagreba, ostvarena u Istarskoj županiji, koja je jedina, uz Grad Zagreb, s natprosječnim FDI-jem *per capita*.

Tablica 13: Inozemna izravna ulaganja (FDI)

Županija	Kumulativno 1993.-2017., mil. EUR	Izravna ulaganja kumulativno po stanovniku, u EUR ¹⁾
Republika Hrvatska	32.625,0	7.815,6
Kontinentalna Hrvatska	25.190,2	9.050,6
Grad Zagreb	21.579,4	26.895,7
Zagrebačka	1.778,8	5.655,0
Krapinsko-zagorska	263,5	2.062,7
Varaždinska	424,4	2.488,5
Koprivničko-križevačka	84,0	756,7
Međimurska	95,3	850,6
Bjelovarsko-bilogorska	80,9	723,3
Virovitičko-podravska	16,4	207,6
Požeško-slavonska	41,4	575,2
Brodsko-posavska	148,4	1.000,0
Osječko-baranjska	341,5	1.175,8
Vukovarsko-srijemska	147,3	888,3
Karlovačka	171,5	1.425,7
Sisačko-moslavačka	17,3	110,2
Jadranska Hrvatska	7.434,9	5.344,7
Primorsko-goranska	1.909,6	6.596,8
Ličko-senjska	107,2	2.285,6
Zadarska	1.284,7	7.576,0
Šibensko-kninska	282,6	2.743,4
Splitsko-dalmatinska	1.128,8	2.497,2
Istarska	2.103,7	10.108,7
Dubrovačko-neretvanska	618,2	5.068,4

Izvor: HNB; obrada: HGK

¹⁾ za broj stanovnika uzeta je procjena DZS-a za 2016. godinu

3.5.2. FDI po djelatnostima i zemljama

Tablica 14: Inozemna izravna ulaganja (FDI), najvažnije zemlje ulagači i najvažnije djelatnosti ulaganja (1993. – 2017.)

Županija	Najveći ulagači po zemljama	Vrijednost ulaganja, mil. EUR	Djelatnosti u koje je najviše uloženo	Vrijednost ulaganja, mil. EUR
Republika Hrvatska	NIZOZEMSKA	6.779,8	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	9.751,2
	AUSTRIJA	4.024,5	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	2.800,4
	ITALIJA	3.399,5	Poslovanje nekretninama	2.190,4
Grad Zagreb	NIZOZEMSKA	5.854,9	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	7.912,5
	AUSTRIJA	2.838,0	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	2.488,4
	ITALIJA	2.684,2	Telekomunikacije	1.974,0
Zagrebačka	NJEMAČKA	539,9	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	1,9
	SLOVENIJA	226,8	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	56,1
	NIZOZEMSKA	197,5	Poslovanje nekretninama	316,0
Krapinsko-zagorska	ŠVICARSKA	91,1	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	112,5
	AUSTRIJA	57,4	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	51,7
	BELGIJA	54,2	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	18,8
Varaždinska	LUKSEMBURG	128,3	Proizvodnja odjeće	136,3
	NJEMAČKA	64,5	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	75,4
	ITALIJA	48,0	Skladištenje i prateće djelatnosti u prijevozu	48,9
Koprivničko-križevačka	MALTA	41,4	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	44,1
	DANSKA	21,4	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	10,0
	ITALIJA	8,6	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	7,6
Međimurska	SAD	55,7	Proizvodnja odjeće	68,0
	LUKSEMBURG	49,0	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	12,9
	ITALIJA	21,0	Poslovanje nekretninama	7,8
Bjelovarsko-bilogorska	AUSTRIJA	38,3	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	41,6
	SLOVENIJA	24,8	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	17,6
	BOSNA I HERCEGOVINA	11,5	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	11,4
Virovitičko-podravsk	SRBIJA	12,3	Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti povezane s njima	12,9
	NJEMAČKA	3,6	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	3,6
	SLOVENIJA	0,7	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0,9
Požeško-slavonska	ITALIJA	19,5	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	17,4
	SLOVENIJA	15,6	Proizvodnja električne opreme	9,1
	LUKSEMBURG	6,3	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	7,0
Brodsko-posavska	AUSTRIJA	37,3	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	84,6
	NJEMAČKA	33,0	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	13,5
	RUSIJA	20,9	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	10,4

Županija	Najveći ulagači po zemljama	Vrijednost ulaganja, mil. EUR	Djelatnosti u koje je najviše uloženo	Vrijednost ulaganja, mil. EUR
Osječko-baranjska	AUSTRIJA	188,7	Gradnja građevina niskogradnje	91,8
	NJEMAČKA	73,4	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	74,0
	NIZOZEMSKA	53,6	Kopneni prijevoz i cjevovodni transport	39,1
Vukovarsko-srijemska	ITALIJA	77,6	Proizvodnja strojeva i uređaja, d. N.	65,9
	MAĐARSKA	16,0	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	34,4
	SRBIJA	14,6	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	26,8
Karlovačka	NIZOZEMSKA	370,2	Proizvodnja pića	106,5
	NJEMAČKA	37,3	Proizvodnja strojeva i uređaja, d. N.	36,6
	SLOVENIJA	16,9	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	22,6
Sisačko-moslavačka	LUKSEMBURG	108,0	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	0,0
	ITALIJA	38,0	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	0,8
	ŠVICARSKA	36,8	Poslovanje nekretninama	0,2
Primorsko-goranska	AUSTRIJA	1.177,1	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	943,6
	SLOVENIJA	166,5	Vlasnička ulaganja u nekretnine	348,6
	ITALIJA	104,9	Gradnja zgrada	225,9
Ličko-senjska	NJEMAČKA	62,0	Gradnja građevina niskogradnje	55,2
	SLOVENIJA	41,8	Vlasnička ulaganja u nekretnine	27,7
	ITALIJA	6,5	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	6,3
Zadarska	MAĐARSKA	859,2	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	819,8
	NIZOZEMSKA	95,5	Vlasnička ulaganja u nekretnine	221,9
	SLOVENIJA	85,2	Proizvodnja metala	70,2
Šibensko-kninska	AUSTRIJA	102,7	Vlasnička ulaganja u nekretnine	102,9
	SLOVENIJA	33,6	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	72,6
	NJEMAČKA	29,3	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	27,3
Splitsko-dalmatinska	FRANCUSKA	851,8	Vlasnička ulaganja u nekretnine	281,6
	VELIKA BRITANIJA	174,1	Smještaj	246,0
	CIPAR	127,4	Poslovanje nekretninama	176,3
Istarska	VELIKA BRITANIJA	617,9	Proizvodnja duhanskih proizvoda	573,5
	NJEMAČKA	306,8	Vlasnička ulaganja u nekretnine	529,4
	ITALIJA	278,1	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	337,6
Dubrovačko-neretvanska	ŠVEDSKA	137,3	Poslovanje nekretninama	211,8
	LUKSEMBURG	121,2	Smještaj	199,3
	ŠVICARSKA	104,2	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	131,7

Izvor: HNB; obrada: HGK

Financijske uslužne djelatnosti (primarno bankarstvo), trgovina na veliko te vlasnička ulaganja u nekretnine, djelatnosti su koje se ponavljaju među prvim trima kod najvećeg broja županija. Pritom se ipak mogu uočiti razlike između županija Jadranske i Kontinentalne Hrvatske. Naime, u županijama Kontinentalne Hrvatske više je ulaganja u proizvodne djelatnosti, dok kod županija Jadranske Hrvatske prevladavaju uslužne djelatnosti i vlasnička ulaganja u nekretnine (kupnja nekretnina nerezidenata). Štoviše, kod svih su županija Jadranske Hrvatske, osim Dubrovačko-neretvanske, ulaganja u nekretnine među tri glavne djelatnosti izravnih ulaganja, dok niti kod jedne županije Kontinentalne Hrvatske ovaj tip izravnih ulaganja nije među prve tri djelatnosti. Tako ukupna vrijednosti vlasničkih ulaganja u nekretnine na području Hrvatske od 1993. do 2017. godine iznosi 1,527 milijardi eura, a 1,536 milijardi eura zabilježeno je u Jadranskoj Hrvatskoj (vrijednost u Jadranskoj Hrvatskoj viša je od ukupne vrijednosti na razini RH jer je u čak 10 županija zabilježen odljev). Pritom primat ima Istarska županija u kojoj je zabilježeno 34,5% svih vlasničkih ulaganja u nekretnine u iznosu od 529,4 milijuna eura. Slijede je Primorsko-goranska županija s 348,6 milijuna eura, a potom sve ostale županije Jadranske Hrvatske i Grad Zagreb. Od Jadranskih županija najmanja vlasnička ulaganja u nekretnine ima Dubrovačko-neretvanska županija, samo 23,7 milijuna eura. Istarska županija se ističe među ostalim županijama Jadranske Hrvatske i s najvišim ulaganjima u proizvodne djelatnosti, najviše u proizvodnji duhanskih proizvoda (BAT preuzeo Tvornicu duhana Rovinj d. d.) te proizvodnji nemetalnih mineralnih proizvoda (njemačka ulaganja u tvornice stakla i cementa u Puli).

Italija, Njemačka i Slovenija zemlje su koje imaju najrasprostranjenija ulaganja na području Hrvatske, odnosno prisutni su u najvećem broju županija. No kada se gledaju ulagači s najvišim vrijednostima ulaganja, poredak zemalja je nešto drugačiji te su najveći ulagači Nizozemska, Austrija i Italija. Prema zemljama najvećim ulagačima, uočljive su razlike između Jadranske i Kontinentalne Hrvatske. U Jadranskoj Hrvatskoj najvišu vrijednost izravnih ulaganja ima Mađarska (najviše u Zadarskoj županiji), zatim Francuska (najviše u Splitsko-dalmatinskoj županiji), Austrija (najviše u Primorsko-goranskoj županiji) te Velika Britanija (najviše u Istarskoj županiji). U Kontinentalnoj Hrvatskoj zabilježeno je najviše ulaganja iz Nizozemske (u većem iznosu se ovdje radi samo o prijenosu kapitala preko Nizozemske, a ne o nizozemskom kapitalu), Austrije te Italije, a među županijama znatno prednjači Grad Zagreb, zbog već objašnjenih razloga.

Iz svih prethodno navedenih podataka može se zaključiti da izravna inozemna ulaganja imaju vrlo nepovoljnu strukturu u Hrvatskoj, s koncentracijom *brownfield* ulaganja (preuzimanja) te koncentracijom ulaganja u tzv. *non-tradable* sektore odnosno sektore međunarodno neutrživih dobara. To je pak odraz niske međunarodne konkurentnosti cjelokupnog hrvatskoga gospodarstva, zbog čega su veliki industrijski investitori zaobilazili Hrvatsku. Konkurentnost hrvatskoga gospodarstva je, naime, znatno niža od konkurentnosti gospodarstava članica EU iz srednje i istočne Europe koje su uspjele privući velika industrijska ulaganja koja pridonose rastu njihova izvoza i zaposlenosti (najbolji su primjeri Češke i Slovačke povezani s ulaganjima u automobilsku industriju).

3.6. Građevinarstvo

Kontinuitet rasta broja izdanih građevinskih dozvola u Hrvatskoj se nakon krize ponovno bilježi od 2016. godine, i to po dvoznamenkastim stopama rasta. Pozitivne tendencije prisutne su i u svim županijama iako su one različite po duljini trajanja i po intenzitetu. Tako je rast broja izdanih građevinskih dozvola u protekle četiri godine obilježio Dubrovačko-neretvansku županiju i Grad Zagreb, dok je kontinuitet trogodišnjeg rasta zabilježen u Krapinsko-zagorskoj, Koprivničko-križevačkoj i Primorsko-goranskoj županiji. Najsnažniji je rast u 2017. godini zabilježen u Brodsko-posavskoj županiji (za 51,1% pri visokom rastu dozvola za zgrade i ostale građevine) te u Istarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji (za 51,3%, odnosno 49,7% zbog utjecaja jačanja turističke aktivnosti). Istodobno je, u odnosu na prethodnu godinu, broj izdanih građevinskih dozvola smanjen u Varaždinskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Ličko-senjskoj, Osječko-baranjskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji.

Tablica 15: Izdane građevinske dozvole i predviđena vrijednost radova¹⁾

Županija	2008.		2017.	
	Broj dozvola	Predviđena vrijednost radova, u tis. HRK	Broj dozvola	Predviđena vrijednost radova, u tis. HRK
Republika Hrvatska	12.281	41.389.582	9.418	26.016.434
Kontinentalna Hrvatska	8.082	19.028.629	4.933	12.460.066
Grad Zagreb	1.438	8.403.588	774	3.573.377
Zagrebačka	969	1.743.558	510	1.360.007
Krapinsko-zagorska	383	385.712	305	532.781
Varaždinska	642	1.129.696	396	916.689
Koprivničko-križevačka	351	498.011	263	491.053
Međimurska	550	917.496	411	960.244
Bjelovarsko-bilogorska	473	482.826	304	482.207
Virovitičko-podravsko	283	258.962	210	231.320
Požeško-slavonska	155	172.519	138	317.541
Brodsko-posavska	610	463.150	287	286.399
Osječko-baranjska	891	2.273.488	581	1.530.372
Vukovarsko-srijemska	558	872.362	298	581.568
Karlovačka	358	555.288	260	759.382
Sisačko-moslavačka	421	871.973	196	437.126
Jadranska Hrvatska	4.186	18.794.426	4.480	13.266.151
Primorsko-goranska	1.258	5.707.648	817	2.852.563
Ličko-senjska	349	510.363	234	555.139
Zadarska	477	1.755.750	834	1.989.813
Šibensko-kninska	125	564.655	289	601.749
Splitsko-dalmatinska	859	5.970.299	801	2.480.465
Istarska	832	2.004.814	1.188	3.056.598
Dubrovačko-neretvanska	286	2.280.897	317	1.729.824
Bez lokacije županije ²⁾	13	3.566.527	5	290.217

Izvor: DZS; obrada: HGK

¹⁾ građevinske dozvole za gradnju novih građevina i rekonstrukcije postojećih građevina

²⁾ građevine koje se prostiru preko područja dviju ili više županija

Najveći udio u broju izdanih građevinskih dozvola u 2017. godini imaju Istarska (12,6%), Zadarska (8,9%), Primorsko-goranska (8,7%) i Splitsko-dalmatinska županija (8,5%) te Grad Zagreb (8,2%), pri čemu prve dvije županije bilježe i najveće povećanje svog udjela u odnosu na stanje u 2008. godini (za 5,8 odnosno za 5 postotnih bodova). Najveći je udio u broju izdanih dozvola u 2008. godini imao Grad Zagreb koji je sada pao na peto mjesto, što je dijelom odraz situacije u kojoj broj izdanih građevinskih dozvola raste u Jadranskoj Hrvatskoj (za 7,0% u 2017. u odnosu na 2008. godinu), dok je istodobno broj izdanih dozvola u Kontinentalnoj Hrvatskoj smanjen za 39,0%. Tako su jedine županije u kojima je u 2017. godini izdano više građevinskih dozvola nego u 2008. godini bile Šibensko-kninska, Zadarska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija, dok je istodobno više nego upola manje dozvola izdano u Sisačko-moslavačkoj i Brodsko-posavskoj županiji.

U strukturi izdanih građevinskih dozvola u Hrvatskoj dominiraju dozvole za zgrade (s 82,6% u 2017. godini), dok se na ostale građevine (većinom prometna infrastruktura, cjevovodi, komunikacijski i energetske vodovi te složene građevine na industrijskim prostorima) odnosi 17,4% ukupno izdanih građevinskih dozvola. Slična je situacija u svim županijama gdje se udio zgrada u ukupno izdanim građevinskim dozvolama kreće od 70,7% u Osječko-baranjskoj do 95,1% u Brodsko-posavskoj županiji. Pritom je u odnosu na 2008. godinu udio zgrada smanjen u gotovo svim županijama (najviše u Gradu Zagrebu za 21,2 postotna boda), izuzev u Zadarskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji, u kojima je porastao za 7,5 odnosno 5,4 postotnih bodova. U takvim je okolnostima u 2017. godini u prvih pet županija prema broju izdanih građevinskih dozvola za zgrade izdano 47,1% ukupno izdanih dozvola u Hrvatskoj za tu namjenu (u Istarskoj županiji 13,0%, Zadarskoj županiji 9,6%, Splitsko-dalmatinskoj županiji 9,2%, Primorsko-goranskoj županiji 8,1% i Gradu Zagrebu 7,2%). Izuzev Primorsko-goranske županije, riječ je o regionalnim jedinicama koje u posljednje dvije godine uzastopno bilježe dvoznamenkaste stope rasta izdanih građevinskih dozvola za zgrade. Istodobno prema udjelu broja izdanih građevinskih dozvola za ostale građevine u ukupno izdanim dozvolama u Hrvatskoj prednjače četiri županije koje zajedno čine 45,9% izdanih dozvola za tu namjenu (Grad Zagreb s 13,2%, Primorsko-goranska županija s 11,6%, Istarska županija s 10,7% i Osječko-baranjska županija s 10,4%). Udio ostalih županija pojedinačno niži je od 5,5%, pri čemu je najniži u Šibensko-kninskoj i Brodsko-posavskoj županiji, u kojima se kreće na razini od oko jedan posto.

Stambeni fond, tj. broj stanova u Hrvatskoj povećan je za dva posto u 2016. u odnosu na popisnu 2011. godinu, pri čemu je korisna površina stanova povećana za 2,4%. Pritom je izrazitiji rast broja i površine stambenog fonda zabilježen u Jadranskoj (za 2,8%, odnosno 3,4%) nego u Kontinentalnoj Hrvatskoj (1,5%, odnosno 1,8%). U strukturi broja stanova u 2016. godini najveći udio imaju (kao i u 2011. godini) Grad Zagreb, Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Zagrebačka i Osječko-baranjska županija na koje otpada gotovo polovina ukupnog stambenog fonda. Situacija je znatno drugačija kada se promatra broj stanova po stanovniku, u čemu je u 2016. godini bila vodeća Ličko-senjska, a slijede je Šibensko-kninska, Zadarska i Primorsko-goranska županija, dok najmanje stanova po stanovniku imaju Međimurska, Brodsko-posavska i Zagrebačka županija. Riječ je o istodobnom utjecaju rasta stambenog fonda i kretanja broja stanovnika, pa tako u razdoblju od 2011. do 2017. godine Ličko-senjska županija bilježi solidan rast stambenog fonda (za 2,7%), uz vrlo visok pad broja stanovnika (za 8,7%), stoga je i stambeni fond po stanovniku porastao za 12,5%, što je najviše od svih županija (prema rastu je slijede Sisačko-moslavačka, Požeško-slavonska i Vukovarsko-srijemska županija, ponajprije zbog pada broja stanovnika za više od devet posto).

Tablica 16: Stambeni fond¹⁾

Županija	2011.		2016.	
	Broj	Korisna površina, u tis. m ²	Broj	Korisna površina, u tis. m ²
Republika Hrvatska	2.187.482	165.713	2.231.044	169.720
Kontinentalna Hrvatska	1.326.426	102.429	1.345.817	104.298
Grad Zagreb	380.976	26.229	388.244	26.758
Zagrebačka	139.687	11.894	142.133	12.196
Krapinsko-zagorska	62.660	4.805	63.248	4.876
Varaždinska	76.065	5.839	77.308	5.966
Koprivničko-križevačka	52.827	4.306	53.360	4.365
Međimurska	43.640	4.075	44.601	4.204
Bjelovarsko-bilogorska	56.357	4.506	56.927	4.567
Virovitičko-podravska	38.181	3.078	38.521	3.117
Požeško-slavonska	35.086	2.867	35.439	2.904
Brodsko-posavska	64.177	5.390	65.237	5.504
Osječko-baranjska	138.224	11.066	139.881	11.229
Vukovarsko-srijemska	76.660	6.377	77.328	6.450
Karlovačka	68.104	4.863	68.894	4.936
Sisačko-moslavačka	93.782	7.134	94.696	7.226
Jadranska Hrvatska	861.056	63.284	885.227	65.422
Primorsko-goranska	182.800	13.096	188.675	13.604
Ličko-senjska	43.173	2.905	44.352	2.994
Zadarska	125.780	9.699	130.898	10.122
Šibensko-kninska	84.521	5.956	86.031	6.097
Splitsko-dalmatinska	238.438	17.440	243.337	17.840
Istarska	126.041	9.398	129.674	9.765
Dubrovačko-neretvanska	60.303	4.790	62.260	5.000

Izvor: DZS; obrada: HGK

¹⁾ stanovi za stalno i povremeno stanovanje - podaci Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011., kojima se dodaje broj sagrađenih stanova u tekućoj godini, a oduzima broj stanova koji su isključeni iz stambenog fonda zbog rušenja ili prenamjene u nestambeni prostor

3.7. Robna razmjena

Tablica 17: Robna razmjena RH s inozemstvom, 2017. godina

Županija	Vrijednosti, 000 HRK			Udio u RH, %		Najvažnija izvozna tržišta i njihov udio u ukupnom izvozu županije		
	Izvoz	Uvoz	Saldo robne razmjene	Izvoz	Uvoz	1.	2.	3.
Republika Hrvatska	104.600.956	163.313.126	-58.712.170	100,0	100,0	Italija 14%	Njemačka 12%	Slovenija 11%
Kontinentalna Hrvatska	74.777.628	128.627.914	-53.850.286	71,5	78,8	Njemačka 14%	Slovenija 11%	BiH 11%
Grad Zagreb	33.283.999	80.129.738	-46.845.739	31,8	49,1	BiH 16%	Slovenija 13%	Italija 10%
Zagrebačka	5.760.954	16.422.263	-10.661.309	5,5	10,1	Slovenija 17%	Njemačka 12%	Italija 11%
Krapinsko-zagorska	3.618.505	2.904.767	713.738	3,5	1,8	Slovenija 21%	Njemačka 18%	Austrija 12%
Varaždinska	7.556.909	7.787.839	-230.930	7,2	4,8	Austrija 20%	Njemačka 16%	Italija 12%
Koprivničko-križevačka	2.664.148	2.060.424	603.724	2,5	1,3	Njemačka 12%	Rusija 9%	BiH 9%
Međimurska	4.626.975	3.860.923	766.052	4,4	2,4	Njemačka 35%	Austrija 16%	Slovenija 9%
Bjelovarsko-bilogorska	1.087.500	1.457.291	-369.791	1,0	0,9	Italija 20%	Slovenija 19%	BiH 14%
Virovitičko-podravska	1.282.367	704.053	578.314	1,2	0,4	Njemačka 17%	Italija 15%	Austrija 10%
Požeško-slavonska	872.756	651.253	221.503	0,8	0,4	Italija 35%	Njemačka 20%	BiH 10%
Brodsko-posavska	2.323.054	1.454.671	868.383	2,2	0,9	Italija 20%	Njemačka 14%	UK 13%
Osječko-baranjska	4.636.790	3.896.856	739.934	4,4	2,4	Njemačka 17%	Mađarska 12%	Srbija 12%
Vukovarsko-srijemska	1.653.077	3.213.081	-1.560.004	1,6	2,0	Njemačka 18%	Italija 16%	BiH 15%
Karlovačka	2.156.702	2.042.486	114.216	2,1	1,3	SAD 24%	Njemačka 12%	BiH 9%
Sisačko-moslavačka	3.253.892	2.042.269	1.211.623	3,1	1,3	Austrija 23%	Italija 14%	Njemačka 12%
Jadranska Hrvatska	15.930.966	22.597.583	-6.666.617	15,2	13,8	Italija 27%	Slovenija 13%	Njemačka 8%
Primorsko-goranska	4.261.208	7.225.927	-2.964.719	4,1	4,4	Italija 24%	Slovenija 14%	BiH 13%
Ličko-senjska	349.412	150.649	198.763	0,3	0,1	Austrija 24%	Italija 23%	Njemačka 22%
Zadarska	1.834.214	1.866.493	-32.279	1,8	1,1	Italija 20%	Slovenija 18%	Njemačka 14%
Šibensko-kninska	501.567	589.673	-88.106	0,5	0,4	Norveška 22%	Njemačka 16%	BiH 12%
Splitsko-dalmatinska	3.866.230	5.749.162	-1.882.932	3,7	3,5	Italija 18%	Slovenija 12%	BiH 8%
Istarska	4.961.441	6.573.674	-1.612.233	4,7	4,0	Italija 42%	Slovenija 12%	Kajmanski otoci 9%
Dubrovačko- neretvanska	156.894	442.005	-285.111	0,1	0,3	Egipat 17%	BiH 13%	Italija 12%
Neraspoređeno	13.892.359	12.087.626	1.804.733	13,3	7,4	-	-	-

Izvor: DZS; obrada: HGK

Na početku je bitno spomenuti negativne trendove koji dugi niz godina obilježavaju robnu razmjenu Republike Hrvatske s inozemstvom. Prije svega, može se govoriti o niskoj razini robnog izvoza koja se godinama kretala na razini od približno 20% BDP-a, a potom i o visokoj razini robnog deficita koji je posljedica nerazmjera vrijednosti izvoza i uvoza. Usporedba s drugim članicama Europske unije pokazuje da je Hrvatska po udjelu izvoza u BDP-u od 28,8% u 2017. godini bila na sedamnaestom mjestu, dok su veći udio robnog deficita u BDP-a od Hrvatske imali samo Cipar i Malta. Posljednje godine ipak obilježavaju pozitivni trendovi ponajprije omogućeni pristupanjem Hrvatske zajedničkom tržištu EU, ali i većom orijentacijom poduzetnika na izvoz, pri čemu je znatna komponenta ukupnog izvoza postala i trgovina robom inozemnog podrijetla poput automobila. Ipak treba naglasiti da unatoč zabilježenim pozitivnim trendovima izvoz ostaje dio ukupne potražnje koji bi se trebao znatno povećati radi nužnog povećanja dinamike rasta gospodarstva, pa je nužno njegovo poticanje i na nacionalnoj i na regionalnoj razini.

Raspoloživi podaci o robnoj razmjeni s inozemstvom, odnosno vrijednosti robnog izvoza, uvoza i njihova salda naglašavaju znatne razlike među županijama Republike Hrvatske. U znatnoj mjeri i zbog činjenice da se vrijednosti uvoza i izvoza promatraju prema sjedištu izvoznika ili izvoznika Grad Zagreb ostvaruje mnogo veću vrijednost izvoza i uvoza od svih ostalih županija. Primjerice, vrijednost izvoza Zagreba je dva puta veća od ukupnog izvoza svih županija Jadranske Hrvatske. Istodobno izvoz Dubrovačko-neretvanske županije čini samo 0,15% ukupnog izvoza Hrvatske, što naglašava izrazito velik raspon u kretanju vrijednosti izvoza na regionalnoj razini. Međutim, promatrati treba i druge pokazatelje, pa se tako pokazuje da Grad Zagreb bilježi i najveći vanjskotrgovinski deficit među županijama, dok se među deset županija koje ostvaruju robni suficit najviše ističu Sisačko-moslavačka, Brodsko-posavska i Međimurska županija. Mogu se promatrati i vrijednosti izvoza *per capita* koje pokazuju da je u usporedbi s brojem stanovnika najveći izvoznik među regijama Varaždinska županija koju u stopu prate Grad Zagreb i Međimurska županija. S druge strane, položaj Dubrovačko-neretvanska županije nije bolji ni po tom relativnom pokazatelju, odnosno sa samo 172,5 eura izvoza *per capita* ova je županija mnogo ispod vrijednosti tog izvoza na nacionalnoj razini, koji iznosi 3.360 eura. Unatoč nedostacima statistike, koji obuhvaćaju i povremena preseljenja sjedišta velikih tvrtki, iz raspoloživih podataka može se zaključiti da su pristupanje Hrvatske Europskoj uniji i razdoblje oporavka potražnje na razini EU najbolje iskoristile Ličko-senjska, Zagrebačka i Brodsko-posavska županija, koje su u posljednjih pet godina ostvarile najveće stope rasta izvoza. Orijentaciju tih županija prema EU tržištu, kao i kod većine ostalih, potvrđuje struktura izvoza prema izvoznim tržištima u kojoj najviša mjesta pretežno zauzimaju Njemačka, Italija, Slovenija i Austrija.

3.8. Turizam

Promatrano po županijama, najviše noćenja ostvari se u Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji. Istarska županija i dalje je vodeća županija prema tom pokazatelju, dok su druge dvije spomenute županije promijenile mjesta 2014. godine. Naime, Primorsko-goranska županija bila je druga po broju ostvarenih noćenja županija, no zbog višegodišnje brže dinamike njihovog rasta, Splitsko-dalmatinska županija se od 2014. godine bilježi kao druga najjača županija po tom pokazatelju.

Od ukupnog broja turističkih noćenja, čak 95% ostvari se u županijama Jadranske Hrvatske (kojih ima samo sedam), a 5% u ostalih 14 županija, što znači da je teritorijalno veći dio Hrvatske (56,3% kopnene površine RH čini Kontinentalna Hrvatska) vrlo slabo turistički iskorišten.

Prema strukturi turista, nositelji turizma su strani turisti (u 2017. godini činili su 93,1% ukupnih noćenja RH), dok domaći turisti imaju znatno manji udio. Tako u velikom broju županija postoji korelacija između udjela turističkih noćenja stranih turista i uspješnosti ostvarenja turističkih pokazatelja, odnosno u najjačih devet županija (sve primorske i dvije kontinentalne) prema broju ostvarenih noćenja, udio noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima u 2017. godini iznosio je najmanje 84% (u Gradu Zagrebu).

Također, pri usporedbi podataka u Tablici 18 koji se odnose na 2017. i 2012. godinu, u svim županijama zabilježen je porast broja ostvarenih turističkih noćenja. Usporedno s time, u gotovo svim županijama (izuzev u Vukovarsko-srijemskoj županiji) vidljiv je trend povećanja udjela broja noćenja stranih turista u ukupnom broju noćenja.

U skladu s brojem ostvarenih turističkih noćenja, tj. udjelom najjače tri županije u ukupnim noćenjima u Republici Hrvatskoj, bilježe se i turistički kapaciteti, tj. objekti. Tako je prema dostupnim podacima Ministarstva turizma (sa stanjem na dan 3. 1. 2018., što je najbliže podacima za 2017. godinu, tj. zadnju godinu za koju postoje podaci o noćenjima) najviše hotela i kampova (hoteli i kampovi su, nakon privatnog smještaja, najzastupljeniji turistički objekti prema broju ostvarenih noćenja na razini cijele godine) zabilježeno u Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji.

U strukturi kategorizacije hotela u Istarskoj županiji vidljivo je da su najveći udio (43,6%) imali hoteli s tri zvjezdice, a zatim hoteli s četiri zvjezdice (42,6%). U druge dvije promatrane županije, tj. u Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji prevladavali su hoteli s četiri zvjezdice. Tako je u Splitsko-dalmatinskoj županiji bilo 49,7% hotela s četiri zvjezdice i 36,7% hotela s tri zvjezdice, dok je u Primorsko-goranskoj županiji bilo 46,4% hotela s četiri zvjezdice i 35,5% hotela s tri zvjezdice.

Prema udjelu najluksuznijih hotela, tj. onih s pet zvjezdica, među promatranim županijama, mnogo je veći udio imala Primorsko-goranska županija (9,1% ukupnih hotela čine oni s pet zvjezdica) u odnosu na Splitsko-dalmatinsku (3,4%) i Istarsku (5%) županiju. Kada je riječ o hotelima s pet zvjezdica, potrebno je istaknuti Dubrovačko-neretvansku županiju koja je imala kudikamo najveći udio (18,8%) hotela s pet zvjezdica u ukupnom broju hotela u toj županiji i općenito najveći broja hotela s pet zvjezdica na razini cijele Republike Hrvatske. Tako je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji početkom ove godine zabilježeno 15 hotela s pet zvjezdica, dok su u ostatku Republike Hrvatske zabilježena 22 hotela.

U strukturi kategorizacije kampova u Istarskoj županiji uočljiv je neznatni primat kampova s četiri zvjezdice koji su činili 35,3% svih kampova u toj županiji, dok su kampovi s tri zvjezdice činili 33,3%, a oni s dvije zvjezdice 31,4%. U Splitsko-dalmatinskoj županiji najveći udio (38,9%) imali su kampovi s dvije zvjezdice, a u Primorsko-goranskoj županiji oni s tri zvjezdice (42,9%). Najluksuznijih kampova u Hrvatskoj gotovo da i nije bilo početkom ove godine, zabilježen je samo jedan kamp s pet zvjezdica koji se nalazi u Primorsko-goranskoj županiji.

Prethodno opisani udjeli nisu bitnije drugačiji ni kada se gledaju posljednji dostupni podaci o kategorizaciji, tj. podaci sa stanjem na dan 31. 7. 2018. godine.

Tablica 18: Turistička noćenja u komercijalnim smještajnim objektima

Županija	2008.		2012.		2017.	
	Ukupno noćenja	Udio noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima, u %	Ukupno noćenja	Udio noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima, u %	Ukupno noćenja	Udio noćenja stranih turista u ukupnim noćenjima, u %
Republika Hrvatska	57.103.494	88,7	62.507.296	91,7	86.200.261	93,1
Kontinentalna Hrvatska	2.470.194	52,1	2.375.285	62,2	4.247.515	71,5
Grad Zagreb	1.182.917	70,7	1.181.811	78,6	2.263.758	84,0
Zagrebačka	69.545	45,4	67.703	49,0	148.810	68,0
Krapinsko-zagorska	186.709	17,9	161.811	28,6	330.277	44,0
Varaždinska	137.548	25,1	115.008	34,7	141.512	43,5
Koprivničko-križevačka	32.519	37,9	29.037	29,5	38.814	42,9
Međimurska	73.296	24,3	89.360	37,4	168.146	53,3
Bjelovarsko-bilogorska	36.337	26,6	31.924	26,5	69.756	27,2
Virovitičko-podravska	38.171	17,2	29.262	24,1	33.453	29,4
Požeško-slavonska	16.720	24,1	19.299	27,7	30.611	28,3
Brodsko-posavska	42.231	43,5	35.585	47,4	50.791	55,9
Osječko-baranjska	188.926	19,9	168.122	27,3	177.677	40,9
Vukovarsko-srijemska	85.395	23,7	60.538	30,7	138.470	21,9
Karlovačka	278.808	71,8	303.522	85,7	565.298	91,9
Sisačko-moslavačka	101.072	24,9	82.303	28,4	90.142	38,7
Jadranska Hrvatska	54.633.300	90,3	60.132.011	92,9	81.952.746	94,2
Primorsko-goranska	11.263.659	87,0	11.802.028	90,6	14.897.443	92,2
Ličko-senjska	1.409.793	90,8	1.824.036	94,1	2.647.025	95,4
Zadarska	6.237.669	83,4	6.783.072	87,7	9.218.486	89,8
Šibensko-kninska	3.978.112	85,8	4.139.536	88,6	5.455.289	89,6
Splitsko-dalmatinska	9.325.458	90,4	10.517.880	92,6	16.595.717	94,7
Istarska	17.965.984	95,6	19.877.368	96,7	25.426.476	97,2
Dubrovačko-neretvanska	4.452.625	90,6	5.188.091	93,8	7.712.310	95,0

Izvor: DZS; obrada: HGK

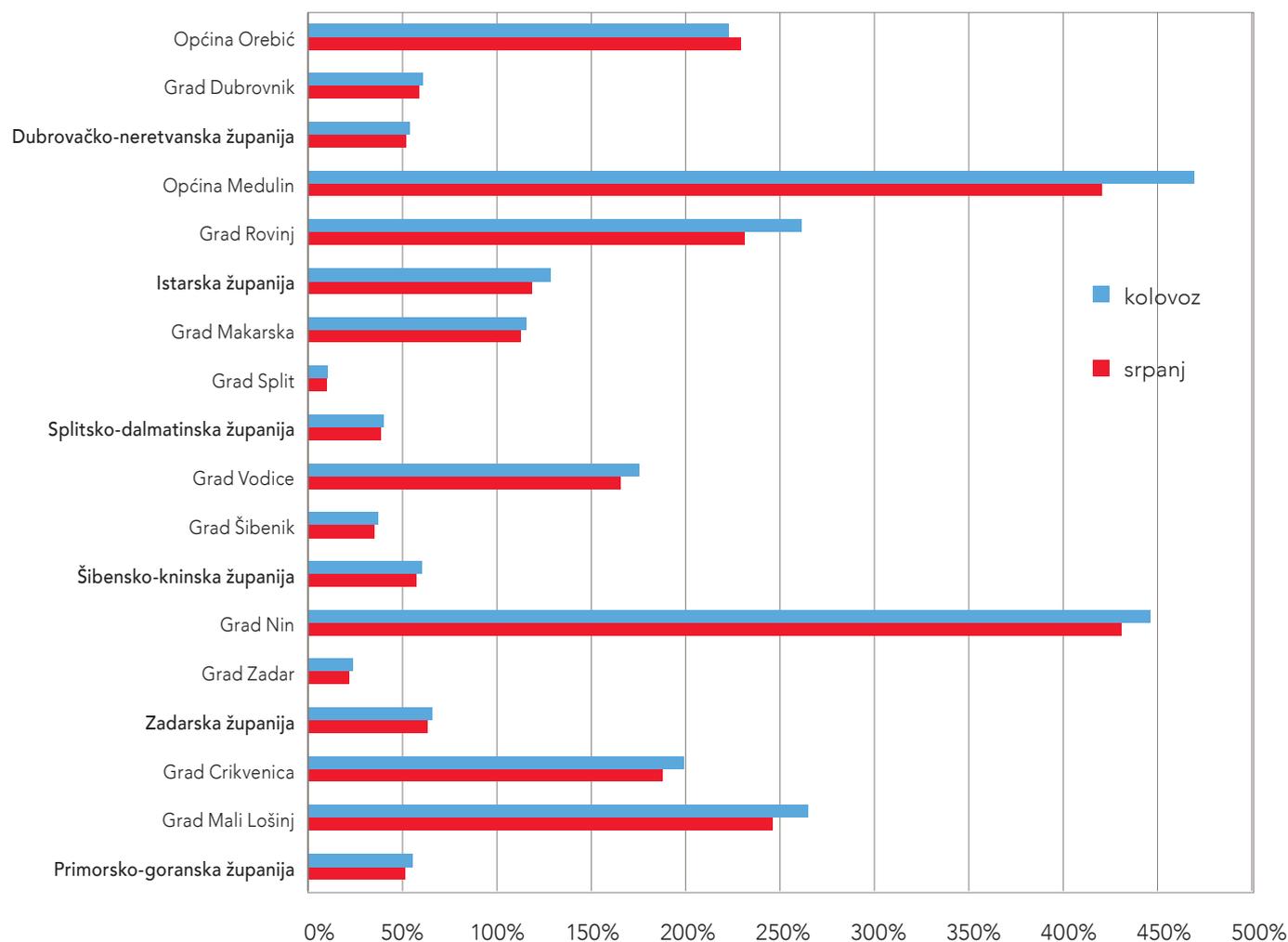
3.9. Procjena povećanja broja stanovnika primorskih županija u turističkoj sezoni

Kako bi procijenili rast potražnje u trgovini i turizmu, procijenili opterećenje na komunalnu infrastrukturu na vrhuncu turističke sezone, ali i dodatno naglasili izrazitu sezonalnost turizma u Hrvatskoj, napravili smo izračun koji kao rezultat daje procjenu povećanja broja stanovnika u priobalnim županijama i jačim turističkim središtima.

Kako bi se mogla napraviti simulacija povećanja broja stanovnika u odnosu na razdoblje izvan sezone u pojedinoj županiji, uzeli smo u izračun povećanje populacije u pojedinoj županiji temeljem dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista isključivo u komercijalne smještajne objekte¹, što implicira da su realni pokazatelji porasta broja stanovnika veći od izračunatih. Dodatno, za turističku sezonu 2018. godine napravili smo procjenu povećanja broja stanovnika i to temeljem konzervativne procjene porasta broja noćenja od 5% u odnosu na prošlogodišnju sezonu te temeljem broja stanovnika u nekoj županiji prema popisu stanovništva iz 2011. godine.

Izračun je pokazao da se raspon očekivanog povećanja broja stanovnika u kolovozu 2018. temeljem dolazaka i noćenja turista u županijama u Jadranskoj Hrvatskoj, kreće od 40% u Splitsko-dalmatinskoj do 129% u Istarskoj županiji. U srpnju se očekuje nešto manji rast, od 39% u Splitsko-dalmatinskoj do 119% u Istarskoj županiji.

Graf 1: Procjena povećanja broja stanovnika zbog turističkih noćenja, u srpnju i kolovozu 2018.

Izvor: DZS; Izračun: HGK

¹ Hoteli i sličan smještaj, odmarališta i slični objekti za kraći odmor (sobe, apartmani, kuće, hosteli...), kampovi...

4. DEMOGRAFSKI PODACI PO ŽUPANIJAMA

4.1. Prirodno kretanje stanovništva

Vremenskim serijama gospodarske statistike i različitih pokazatelja o općem razvoju valja pridodati nezaobilazni i ključni čimbenik, a to je stanovništvo. Već desetljećima su u Hrvatskoj negativne sastavnice kretanja ukupnog broja stanovnika: prirodno kretanja i migracijski saldo. Od 1991. godine, svake godine Hrvatska ima prirodno smanjenje – broj umrlih nadvisuje broj živorođenih – s tendencijom porasta, a samo se u posljednjih nekoliko godina iz Hrvatske, prema podacima zemalja useljavanja, iselilo više od 200 tisuća stanovnika. Prirodna depopulacija i iseljavanje zahvatilo je gotovo sve županije – izuzetak je Međimurska koja ima sasvim mali prirodni prirast. Danas Hrvatska ima regresivan tip dobne strukture, što znači da broj i udio mladih nadvisuje broj i udio stanovništva starog 65 i više godina. Demografi su još od početka 1970-ih upozoravali da će se Hrvatska suočiti s ovakvim stanjem ako se ne bude provodila učinkovita populacijska politika kao sastavni dio ukupne razvojne politike.

Tablica 19: Projekcije stanovništva Hrvatske do 2051. godine

Dob/godina	2011.	2016.	2021.	2031.	2041.	2051.
0 – 14	652.428	590.000	554.300	474.300	424.500	379.600
15 – 64	2.873.828	2.656.000	2.455.900	2.232.900	2.036.600	1.826.100
65+	758.633	810.000	872.500	966.100	959.500	943.800
Ukupno	4.284.889	4.056.000	3.882.700	3.673.300	3.420.600	3.149.500

Indeks (2011. = 100,0)

Dob/godina	2011.	2016.	2021.	2031.	2041.	2051.
0 – 14	100	90,4	85	72,7	65,1	58,2
15 – 64	100	92,4	85,5	77,7	70,9	63,5
65+	100	106,8	115	127,3	126,5	124,4
Ukupno	100	94,7	90,6	85,7	79,8	73,5

Indeks (ukupno = 100,0)

Dob/godina	2011.	2016.	2021.	2031.	2041.	2051.
0 – 14	15,2	14,5	14,3	12,9	12,4	12,1
15 – 64	67,1	65,5	63,3	60,8	59,5	58
65+	17,7	20	22,5	26,3	28,1	30
Ukupno	100	100	100	100	100	100

Izvor: Posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap; obrada: HGK

Donedavno je demografsko pražnjenje ne samo ruralnih prostora već i manjih gradova dugo godina stvaralo vojsku nezaposlenih koji su bili rezervna radna snaga. Dugogodišnja gospodarska kriza i nezaposlenost stvarala je privid obilja ljudskih radnih potencijala. Desetljećima su visoke stope nezaposlenosti stvarale sigurne rezerve radne snage. Zato su i bile moguće relativno niske plaće, posebno za zanimanja s nižim kvalifikacijama. Priljevom u radnu dob sve malobrojnijih naraštaja, dodatno okljaštrenih najnovijim iseljavanjem u inozemstvo, za samo nekoliko posljednjih godina rezerve radne snage su presušile. Hrvatska nema dugoročne strategije regionalnog razvoja i zato je bilo moguće da čitavo vrijeme ruralni prostor bude svojevrsna

baza iz koje su se izvlačili radni resursi onda kada je trebalo razvoju velikih gradova. U slučaju da se Hrvatska razvijala na čitavom prostoru, već bi odavna nedostatak radne snage postajao sve istaknutiji restriktivan čimbenik gospodarskog razvoja, ali taj problem nije postojao jer su ti prostori ostali izvan domašaja razvoja. Jednostavno: sužavao se prostor razvoja. Svi relevantni demografski pokazatelji pokazuju da, na temelju sadašnjeg dobnog sastava, slijedi iz godine u godinu sve manji priljev na tržište rada. Kao posljedica sve manjeg priljeva mladih naraštaja u radnu dob, prisutno je intenzivno starenje radnog kontingenta. Dakle, nositelji ekonomske politike trebaju voditi računa o gotovo progresivnom sužavanju demografskih okvira ponude radne snage. Da se radi o zaista radikalnom smanjenju broja stanovnika u radnoj dobi (15 – 64 godine), pokazuju projekcije stanovništva gdje su od ukupnog broja stanovnika Hrvatske oduzeti iseljeni u posljednjih nekoliko godina. Nastavljanjem sadašnjih demografskih trendova, do 2051. godine broj stanovnika u radnoj dobi (15 do 64 godine) smanjit će se za više od milijun stanovnika, broj mladih (0 do 14 godina) smanjit će se za oko 273 tisuće a, nasuprot tomu, povećat će se broj starijih od 65 i više godina za oko 185 tisuća. Dakle, brojevi neumoljivo govore o krajnje alarmantnom stanju. Valja ponoviti da su sve projekcije rađene od 1990-ih do danas pokazale da je stvarnost na kraju bila još nepovoljnija od onih koje su bile projicirane kao najnepovoljnija varijanta. Konačno, nastavljanjem sadašnjih trendova, a to znači bez koncipiranja i provedbe odgovarajuće populacijske politike, Hrvatska ne može računati na ekonomski održivi razvoj.

*dr. sc. Anđelko Akrap, posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu
mag. oec. Krešimir Ivanda, Katedra za demografiju EFZG*

4.2. Odseljeno stanovništvo

Izuzev projekcija koje predviđaju negativna kretanja, odnosno starenje stanovništva, i podaci o odseljenima prikazuju negativan trend. Naime, iako je odseljavanje stanovništva prirodan proces, destinacija odseljenog stanovništva ima negativnu konotaciju. Tako je u 2017. godini broj odseljenih u inozemstvo bio 272,9% veći u odnosu na one u 2011. godini, dok je broj odseljenih u drugu županiju bio 6,7% veći. Povećanje broja odseljenih u inozemstvo rezultat je trenda koji kontinuirano traje u većini županija od 2013. godine, tj. godine kada je Hrvatska postala članica EU.

Tablica 20: Odseljeno stanovništvo

Županija	U drugu županiju			U inozemstvo		
	2011.	2017.	Stopa 2017./2011., u %	2011.	2017.	Stopa 2017./2011., u %
Republika Hrvatska	28.514	30.433	6,7	12.699	47.352	272,9
Kontinentalna Hrvatska	21.170	22.221	5,0	7.394	35.893	385,4
Grad Zagreb	6.788	5.941	-12,5	1.999	6.814	240,9
Zagrebačka	3.469	3.097	-10,7	400	3.201	700,3
Krapinsko-zagorska	726	728	0,3	45	593	1.217,8
Varaždinska	625	846	35,4	98	1.346	1.273,5
Koprivničko-križevačka	616	742	20,5	83	989	1.091,6
Međimurska	363	487	34,2	122	1.187	873,0
Bjelovarsko-bilogorska	1.026	1.012	-1,4	449	1.016	126,3
Virovitičko-podravsko	565	789	39,6	228	1.322	479,8
Požeško-slavonska	684	838	22,5	414	1.564	277,8
Brodsko-posavska	1.240	1.392	12,3	325	3.271	906,5
Osječko-baranjska	1.537	2.129	38,5	611	5.094	733,7
Vukovarsko-srijemska	1.504	1.730	15,0	772	5.091	559,5
Karlovačka	732	860	17,5	541	1.194	120,7
Sisačko-moslavačka	1.295	1.630	25,9	1.307	3.211	145,7
Jadranska Hrvatska	7.344	8.212	11,8	5.305	11.459	116,0
Primorsko-goranska	1.501	1.607	7,1	617	2.962	380,1
Ličko-senjska	470	581	23,6	434	608	40,1
Zadarska	931	1.197	28,6	533	1.367	156,5
Šibensko-kninska	933	983	5,4	1.016	1.199	18,0
Splitsko-dalmatinska	1.826	2.037	11,6	1.249	2.992	139,6
Istarska	889	974	9,6	946	1.543	63,1
Dubrovačko-neretvanska	794	833	4,9	510	788	54,5

Izvor: DZS; obrada: HGK

5. MOZAIK HRVATSKIH REGIJA U VELIKOJ SLICI EU

5.1. BDP po stanovniku u regijama EU-e

Tablica 21: BDP po stanovniku po PPS-u u 2016., EU28=100

Rang	Zemlja	NUTS 2 regija	Indeks
1.	UK	Inner London - West	611
2.	LU	Luxembourg	257
3.	IE	Southern and Eastern (NUTS 2013)	217
4.	BE	Région de Bruxelles-Capitale / Brussels Hoofdstedelijk Gewest	200
5.	DE	Hamburg	200
6.	SK	Bratislavský kraj	184
7.	CZ	Praha	182
8.	DE	Oberbayern	177
9.	FR	Île de France	175
10.	SE	Stockholm	173
234.	HR	Kontinentalna Hrvatska	61
242.	HR	Jadranska Hrvatska	57
267.	HU	Dél-Dunántúl	44
268.	BG	Yugoiztochen	43
269.	HU	Észak-Alföld	43
270.	RO	Sud-Vest Oltenia	42
271.	BG	Severoiztochen	39
272.	RO	Nord-Est	36
273.	BG	Severen tsentralen	34
274.	BG	Yuzhen tsentralen	34
275.	FR	Mayotte (NUTS 2013)	33
276.	BG	Severozapaden	29

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Napomena: Kada dvije ili više NUTS 2 regija ima isti indeks, one se rangiraju prema kriteriju kodnog naziva regije.

EU. Tako je prema podacima za 2016. godinu najslabija NUTS 2 regija (Severozapaden) bila 70% nerazvijenija od prosjeka EU, dok je najjača NUTS 2 regija (Inner London – West) bila 511% iznad prosjeka EU. Hrvatske regije po NUTS 2 klasifikaciji ne pokazuju velike međusobne razlike u razvijenosti (samo četiri postotna boda), što ne daje objektivnu "sliku" situacije. Naime, kada se promatra prema detaljnijoj podjeli, tj. NUTS 3 podjeli, među hrvatskim regijama ipak se uočavaju velike razlike u razvijenosti.

Prema BDP-u po stanovniku po PPS-u u 2016. godini među NUTS 2 regijama EU, Kontinentalna Hrvatska nalazila se na 61% prosječne razvijenosti EU, dok je Jadranska Hrvatska nešto razvijenija i nalazila se na 57% prosječne razvijenosti EU. Prema tim vrijednostima, kada se promatra svih 276 NUTS 2 regija EU, dvije hrvatske NUTS 2 regije bile su loše rangirane. Naime, one su bile rangirane među 15% najlošije rangiranih NUTS 2 regija EU.

Prema tablici 21. vidljivo je postojanje vrlo izraženih razlika u razvijenosti NUTS 2 regija

Tablica 22: BDP po stanovniku po PPS-u u 2008. godini, EU28=100

Rang	NUTS 3 regija	Indeks
336.	Grad Zagreb	109
879.	Istarska	77
896.	Primorsko-goranska	76
1106.	Dubrovačko-neretvanska	62
1157.	Ličko-senjska	55
1166.	Zadarska	54
1167.	Koprivničko-križevačka	54
1173.	Varaždinska	53
1174.	Osječko-baranjska	53
1181.	Splitsko-dalmatinska	51
1182.	Međimurska	51
1193.	Karlovačka	49
1201.	Šibensko-kninska	48
1207.	Zagrebačka	47
1208.	Sisačko-moslavačka	47
1212.	Bjelovarsko-bilogorska	46
1242.	Virovitičko-podravska	42
1249.	Krapinsko-zagorska	41
1256.	Požeško-slavonska	40
1257.	Vukovarsko-srijemska	40
1279.	Brodsko-posavska	37

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Napomena: Rangiranje u ovoj tablici napravljeno je prema NUTS 3 regijama EU kojih ima 1.342. Kada dvije ili više NUTS 3 regija ima isti indeks, one se rangiraju prema kriteriju kodnog naziva regije.

Tablica 23: BDP po stanovniku po PPS-u u 2015. godini, EU28=100

Rang	Zemlja	NUTS 3 regija	Indeks
1.	UK	Camden & City of London	1.253
2.	UK	Westminster	965
3.	DE	Ingolstadt, Kreisfreie Stadt	441
4.	UK	Tower Hamlets	391
5.	DE	Wolfsburg, Kreisfreie Stadt	369
6.	DE	München, Landkreis	327
7.	DE	Schweinfurt, Kreisfreie Stadt	318
8.	FR	Hauts-de-Seine	312
9.	DE	Frankfurt am Main, Kreisfreie Stadt	309
10.	FR	Paris	308
362.	HR	Grad Zagreb	107
906.	HR	Istarska županija	75
956.	HR	Primorsko-goranska županija	72
1097.	HR	Dubrovačko-neretvanska županija	61
1191.	HR	Međimurska županija	51
1212.	HR	Zadarska županija	49
1213.	HR	Varaždinska županija	49
1214.	HR	Koprivničko-križevačka županija	49
1230.	HR	Zagrebačka županija	47
1235.	HR	Splitsko-dalmatinska županija	46
1236.	HR	Osječko-baranjska županija	46
1243.	HR	Šibensko-kninska županija	45
1249.	HR	Ličko-senjska županija	44
1254.	HR	Karlovačka županija	43
1277.	HR	Sisačko-moslavačka županija	41
1282.	HR	Bjelovarsko-bilogorska županija	40
1296.	HR	Krapinsko-zagorska županija	38
1309.	HR	Vukovarsko-srijemska županija	34
1313.	HR	Požeško-slavonska županija	33
1317.	HR	Virovitičko-podravka županija	32
1318.	HR	Brodsko-posavska županija	32
1333.	BG	Kyustendil	28
1334.	BG	Pleven	27
1335.	BG	Haskovo	27
1336.	RO	Botosani	27
1337.	BG	Kardzhali	25
1338.	RO	Vaslui	25
1339.	BG	Vidin	24
1340.	BG	Silistra	23
1341.	BG	Sliven	23
1342.	BG	Pernik	23

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Napomena: Rangiranje u ovoj tablici napravljeno je prema NUTS 3 regijama EU kojih ima 1.342. Kada dvije ili više NUTS 3 regija ima isti indeks, one se rangiraju prema kriteriju kodnog naziva regije.

Među 1342 NUTS 3 regije EU posljednje je pretkrizne, 2008. godine većina hrvatskih županija, tj. hrvatskih NUTS 3 regija bila lošije rangirana od tisućitog mjesta. Pritom su tri najlošije rangirane županije bile slavonske županije (od ukupno pet slavonskih županija), koje su bile među 6,4% najlošije rangiranih NUTS 3 regija EU. Promatrano međusobno, bile su vidljive velike razlike u razvijenosti hrvatskih regija. Tako je Grad Zagreb, kao najrazvijenija hrvatska županija, imao 2,9 puta veći BDP po stanovniku po PPS-u u odnosu na Brodsko-posavsku županiju, koja je bila najlošije rangirana hrvatska županija.

Sedam godina poslije, tj. prema podacima za 2015. godinu, vidljivo je da su hrvatske županije međusobno i u kontekstu EU NUTS 3 regija u nepovoljnijoj situaciji nego što su bile 2008. godine. Ti su podaci u skladu i s kretanjima BDP-a na nacionalnoj razini. Tako je prema tome podatku vidljiv kontinuirani pad gospodarske aktivnosti u kriznim godinama, odnosno od 2009. do 2014. godine bilježi se kontinuirani pad realnog BDP-a. Tek od 2015. godine počinje trend rasta realnog BDP-a.

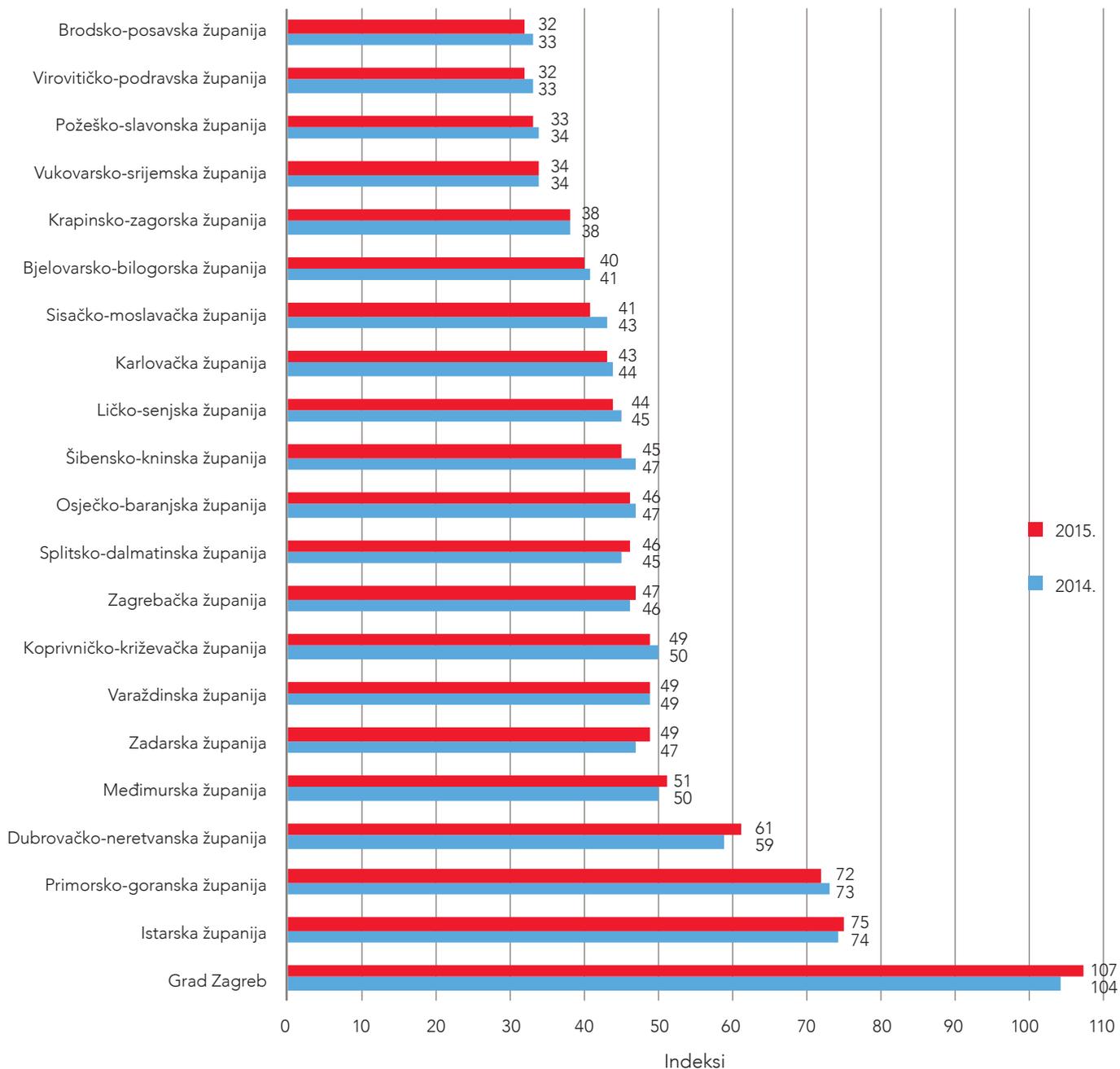
Prema podacima o BDP-u po stanovniku po PPS-u za 2015. godinu, vidljiv je pad toga pokazatelja u odnosu na onaj za 2008. godinu u gotovo svim županijama, izuzev Međimurske i Zagrebačke županije, gdje se bilježi ista razina.

U promatranom su razdoblju razlike među hrvatskim županijama produbljene, odnosno u 2015. godini najrazvijenija i najmanje razvijena županija ostale su gotovo iste (Brodsko-posavska i Virovitičko-podravka dijele zadnje mjesto), a njihova je razlika povećana. Tako je u 2015. godini Grad Zagreb bio 3,3 puta razvijeniji u odnosu na Brodsko-posavsku i Virovitičko-podravsku županiju.

Što se tiče slavonskih županija, sada više nisu tri najlošije rangirane nego njih četiri (od ukupno pet). Četiri slavonske županije najlošije su rangirane hrvatske županije, čime spadaju među 2,5% najlošije rangiranih NUTS 3 regija EU, što također predstavlja pogoršanje u odnosu na 2008. godinu (kada su tri slavonske županije bile među 6,4% najlošije rangiranih NUTS 3 regija EU, što je ipak bio bolji rezultat).

Promatrano po NUTS 3 regijama ostalih zemalja u 2008. i 2015. godini, na vrhu nije došlo do znatnijih promjena, odnosno promijenile su se samo neke regije, ali zemlje su ostale iste. Tako su se među deset najrazvijenijih regija u 2015. godini našle tri NUTS 3 regije iz UK, pet iz Njemačke i dvije iz Francuske, što je isto kao i u 2008. godini.

Graf 2: BDP po stanovniku po PPS-u u 2014. i 2015. godini, EU28=100

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

5.2. Stanovništvo EU po dobnim skupinama

Prema dostupnim podacima, u razdoblju od 2014. do 2017. godine u svim hrvatskim županijama bilježi se povećanje medijana (medijan – jedna polovina stanovništva je iznad medijana, a druga polovina ispod), tj. starenje stanovništva. U Gradu Zagrebu, Ličko-senjskoj županiji i Karlovačkoj županiji bilježi se najmanje povećanje medijana, dok se u tri slavonske županije (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska županija) bilježi najveće starenje stanovništva u promatranome razdoblju. Prisutan trend povećanja medijana djelomično je povezan i s iseljavanjem stanovništva, tj. odlaskom mladih ljudi u potrazi za boljim radnim uvjetima. Starenje stanovništva i iseljavanje mladih, tj. radno sposobnih predstavlja pritisak na mirovinski sustav te je, primjerice, prema podacima HZMO-a, današnji (u svibnju 2018. godine) odnos korisnika mirovina i osigurani-ka bio izuzetno nepovoljan i iznosio je 1:1,23, odnosno okvirno samo jedan zaposleni „financira“ jednog umirovljenika.

Prema podacima statističkoga zavoda Eurostat, Hrvatska je u 2017. godini imala stanovništvo koje je, prema srednjoj vrijednosti, bilo staro 43,4 godine, čime je bilo starije od prosjeka EU (42,8). Time je prošla godina bila samo nastavak trenda povećanja medijana, tj. starenja

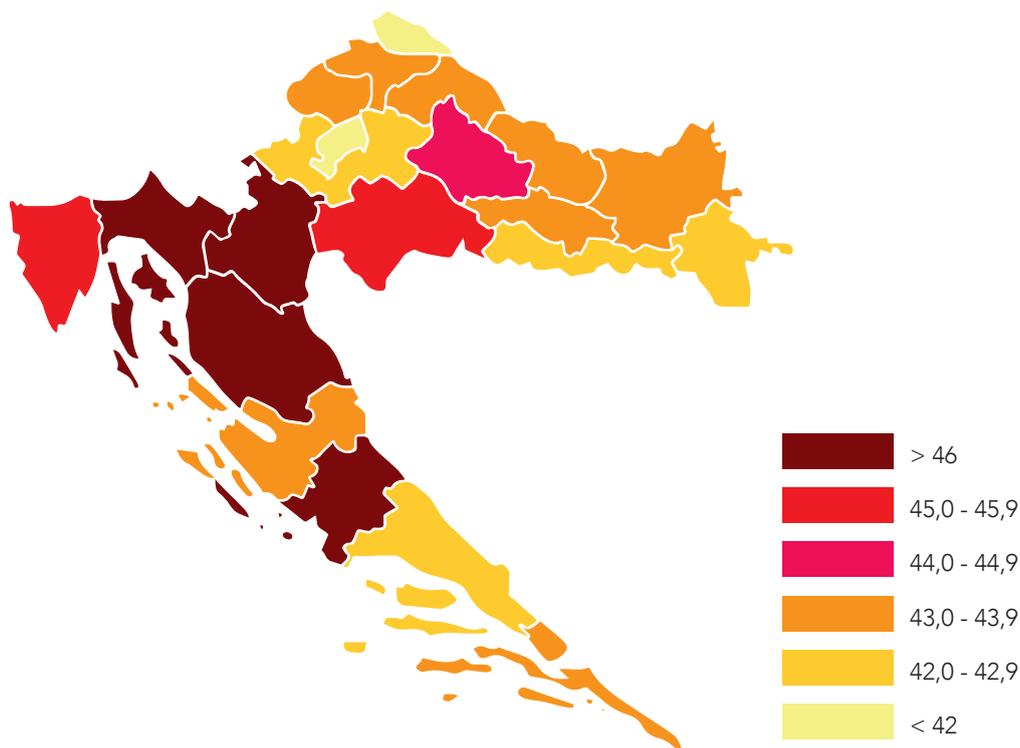
Tablica 24: Pozicija hrvatskih županija u odnosu na NUTS 3 regije EU 28 prema medijanu dobnih skupina (srednja vrijednost RH u 2017. godini = 43,4 godine)

Rang 2017.	NUTS 3 regija	2014.	2015.	2016.	2017.	Razlika 2017.-2014. (veći broj znači izraženije starenje stanovništva)
240.	Ličko-senjska	47,1	47,2	47,4	47,6	0,5
316.	Šibensko-kninska	46,3	46,5	46,7	47,0	0,7
414.	Karlovačka	45,8	45,9	46,1	46,4	0,6
434.	Primorsko-goranska	45,6	45,9	46,0	46,3	0,7
535.	Sisačko-moslavačka	44,6	44,9	45,1	45,6	1,0
561.	Istarska	44,7	44,9	45,1	45,4	0,7
684.	Bjelovarsko-bilogorska	43,4	43,8	44,0	44,5	1,1
746.	Krapinsko-zagorska	42,9	43,2	43,5	43,9	1,0
765.	Koprivničko-križevačka	42,8	43,1	43,4	43,7	0,9
778.	Zadarska	42,9	43,1	43,3	43,6	0,7
779.	Virovitičko-podravka	42,4	42,7	43,0	43,6	1,2
812.	Osječko-baranjska	42,3	42,6	42,8	43,3	1,0
840.	Dubrovačko-neretvanska	42,3	42,6	42,8	43,1	0,8
841.	Varaždinska	42,1	42,4	42,7	43,1	1,0
842.	Požeško-slavonska	41,7	42,0	42,4	43,1	1,4
872.	Vukovarsko-srijemska	41,6	41,9	42,3	42,9	1,3
905.	Brodsko-posavska	41,4	41,8	42,1	42,7	1,3
934.	Splitsko-dalmatinska	41,6	41,8	42,1	42,5	0,9
935.	Zagrebačka	41,3	41,6	42,0	42,5	1,2
1007.	Grad Zagreb	41,4	41,5	41,5	41,7	0,3
1025.	Međimurska	40,5	40,8	41,1	41,5	1,0

Izvor: Eurostat, obrada: HGK

Napomena: Rangiranje u ovoj tablici napravljeno je prema NUTS 3 regijama EU kojih ima 1.342.

Slika 1: Demografija hrvatskih županija prema medijanu dobnih skupina u 2017. godini

Izvor: Eurostat, obrada: HGK

stanovništva koji, prema dostupnim podacima, u Hrvatskoj i EU28 kontinuirano traje od 2002. godine (za EU27 podaci su dostupni od 1990. godine, a trend starenja traje od 1991. godine). Trend povećanja medijana djelomično je povezan sa sve dužim životnim vijekom, što potvrđuju i podaci Eurostata o očekivanom trajanju života koje se iz godine u godinu lagano povećava.

Promatrano po zemljama EU, najstarije su stanovništvo u posljednje dvije godine (2016. i 2017.) imale Njemačka, Italija i Portugal, dok su najmlađe imale Irska, Cipar i Luksemburg. Promatrano po NUTS 3 regijama, od deset NUTS 3 regija EU u kojima, prema srednjoj vrijednosti, živi najstarije stanovništvo, osam ih je u Njemačkoj, dok je među deset „najmlađih“ NUTS 3 regija EU njih osam u UK.

Hrvatska prema medijanu dobnih skupina ima sedmo najstarije stanovništvo u EU. Ipak, najizraženije starenje stanovništva EU, tj. najveća razliku u medijanu u 2017. godini u odnosu na 2008. godinu, bilježi se u Španjolskoj, Portugalu i Grčkoj, gdje je stanovništvo u prosjeku „ostarilo“ 4 godine. Španjolska i

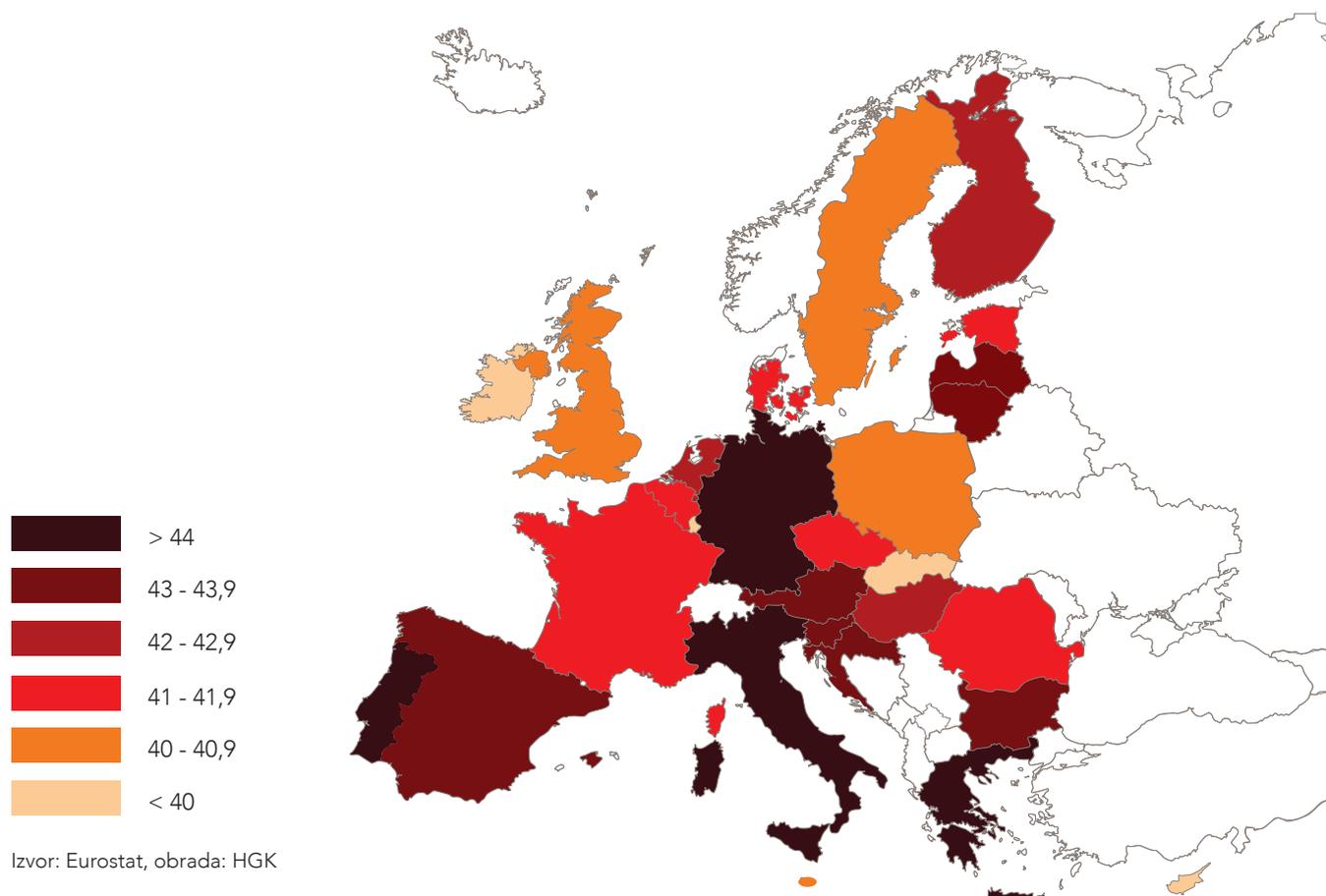
Tablica 25: Najstarije i najmlađe NUTS 3 regije u EU

Rang	Zemlja	NUTS 3 regija	Medijan (2017.)
1.	EL	Evrytania	54,3
2.	DE	Suhl, Kreisfreie Stadt	53,9
3.	BE	Arr. Veurne	53,3
4.	DE	Greiz	53,0
5.	DE	Altenburger Land	53,0
6.	DE	Dessau-Roßlau, Kreisfreie Stadt	52,9
7.	DE	Mansfeld-Südharz	52,9
8.	DE	Spree-Neiße	52,8
9.	DE	Prignitz	52,6
10.	DE	Wittenberg	52,5
1333.	UK	Lambeth	32,9
1334.	UK	Birmingham	32,8
1335.	UK	Southampton	32,5
1336.	UK	Leicester	32,0
1337.	UK	Hackney & Newham	31,8
1338.	UK	Tower Hamlets	30,7
1339.	UK	Nottingham	30,3
1340.	UK	Manchester	30,1
1341.	FRA	Guyane	25,6
1342.	FRA	Mayotte	17,8

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Napomena: Rangiranje u ovoj tablici napravljeno je prema NUTS 3 regijama EU kojih ima 1.342.

Slika 2: Demografija EU prema medijanu dobnih skupina u 2017. godini

Grčka imaju najveće stope nezaposlenosti u EU, što sugerira da se mlađe stanovništvo iseljava radi nalaženja radnoga mjesta. S druge strane, stopa nezaposlenosti u Portugalu nije toliko izražena kao u Španjolskoj i Grčkoj, ali Portugal je jedna od šest zemalja EU u kojoj u 2017. godini još nije dosegnuta realna razina BDP-a iz 2008. godine, odnosno razina gospodarske aktivnosti manja je nego prije devet godina.

Prema projekcijama Eurostata, od 2015. do 2080. godine u 15 zemalja EU (Hrvatska je jedna od tih zemalja) smanjit će se broj stanovnika.

5.3. Stopa nezaposlenosti u EU

Na prostoru EU stopa nezaposlenosti regionalno se objavljuje samo do razine NUTS 2 regija, što za Hrvatsku znači samo za Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku kao cjeline.

U kontekstu gospodarskoga rasta koji su ostvarile sve članice EU u 2017. godini, u većini je ostvareno i smanjenje stope nezaposlenosti. Tako su i na razini regija NUTS 2 ostvarena povoljna kretanja te je u 80% europskih regija ostvaren pad stope nezaposlenosti, a u 60% smanjenje od najmanje 0,5 postotnih bodova. Ipak, neujednačenost visina stopa postoji i dalje, na jednom ekstremu stoje češke i njemačke regije, a na drugom španjolske i grčke. Tako je najniža stopa zabilježena u češkom Pragu (1,7%) i u njemačkoj regiji Trier (2,0%), a najviša u grčkoj regiji Dytiki Makedonia (29,1%) i španjolskoj regiji Ciudad Autónoma de Melilla (27,6%). Pad stope nezaposlenosti ostvaren je u objema hrvatskim regijama, pri čemu je uspješnija bila Jadranska Hrvatska (pad za 3,3 postotna boda) od Kontinentalne (pad za 1,2 postotna boda). Jadranska Hrvatska ujedno je bila izuzetno uspješna i u kontekstu svih europskih regija. Naime, u Jadranskoj je Hrvatskoj, od 275 europskih regija, ostvarena 12. najdinamičnija stopa pada nezaposlenosti. Ovakvom se dinamikom i odnos Kontinentalne i Jadranske Hrvatske promijenio te je niža stopa nezaposlenosti (za razliku od prethodne godine) zabilježena u Jadranskoj Hrvatskoj nego u Kontinentalnoj. Ipak, stope nezaposlenosti i u Jadranskoj i u Kontinentalnoj Hrvatskoj, u skladu s vrlo lošom pozicijom cijele Hrvatske u kontekstu članica EU, nalaze se u petini regija s najvišim stopama. Ako se hrvatske regije uspoređuju samo s regijama članica iz srednje i istočne Europe (posttranzicijskim članicama EU), položaj hrvatskih regija još je lošiji budući da Hrvatska od svih deset navedenih zemalja ima i najveću stopu nezaposlenosti. Lošija, Kontinentalna Hrvatska je tako druga regija s najvišom stopom nezaposlenosti između navedene 52 regije, poslije slovačke regije Východné Slovensko, najsiromašnije slovačke regije (49% BDP-a EU). Kako ta slovačka regija znatno zaostaje za ostalim trima slovačkim regijama, tako je i Slovačka druga zemlja među 11 zemalja članica iz srednje i istočne Europe koja ima najveći raspon između minimalne i maksimalne stope nezaposlenosti (razlika od 7,8 postotnih bodova). Viši raspon (od 8 postotnih bodova) ima samo Bugarska koja ima i nešto više regija (šest). Zapravo je gotovo pravilo da zemlje koje imaju više regija imaju i regionalno neujednačeniju stopu nezaposlenosti. U tom kontekstu Hrvatska, koja uz Sloveniju ima najmanji broj regija na NUTS 2 razini među članicama EU iz srednje i istočne Europe, ima i mali raspon. Razlika između stope nezaposlenosti Kontinentalne i Jadranske Hrvatske u 2017. godini iznosila je samo 0,5 postotnih bodova, a niži je raspon imala samo spomenuta Slovenija (0,4 postotna boda).

Tablica 26: Stopa nezaposlenosti u 2017. (%)

EU	7,6
HRVATSKA	11,2
Jadranska Hrvatska	10,9
Kontinentalna Hrvatska	11,4
BUGARSKA	6,2
Severozapaden	11,3
Severen tsentralen	6,9
Severoiztochen	9,4
Yugoiztochen	7,0
Yugozapaden	3,3
Yuzhen tsentralen	5,3
ČEŠKA	2,9
Praha	1,7
Střední Čechy	2,1
Jihozápad	2,1
Severozápad	3,4
Severovýchod	2,8
Jihovýchod	3,1
Střední Morava	3,3
Moravskoslezsko	4,7
MAĐARSKA	4,2
Közép Dunántúl	2,2
Nyugat Dunántúl	2,4
Dél Dunántúl	6,3
Észak Magyarorság	5,8
Észak Alföld	7,4
Dél Alföld	4,1
POLJSKA	4,9
Łódzkie	4,6
Mazowieckie	4,8
Małopolskie	4,2
Śląskie	3,9
Lubelskie	7,2
Podkarpackie	8,4
Świętokrzyskie	7,0
Podlaskie	4,7
Wielkopolskie	3,1
Zachodniopomorskie	4,7
Lubuskie	3,7
Dolnośląskie	4,7
Opolskie	4,3
Kujawsko-Pomorskie	5,5
Warmińsko-Mazurskie	7,2
Pomorskie	4,2
RUMUNJSKA	4,9
Nord-Vest	3,6
Centru	4,2
Nord-Est	2,9
Sud-Est	6,5
Sud-Muntenia	6,8
București-Ilfov	4,3
Sud-Vest Oltenia	7,7
Vest	4,4
SLOVENIJA	6,6
Vzhodna Slovenija	6,8
Zahodna Slovenija	6,4
SLOVAČKA	8,1
Bratislavský kraj	4,2
Západné Slovensko	5,5
Stredné Slovensko	9,4
Východné Slovensko	12,0
ESTONIJA	5,8
LATVIJA	8,7
LITVA	7,1

Izvor: Eurostat, obrada: HGK

5.4. Statističke regije – vrijeme za promjenu?

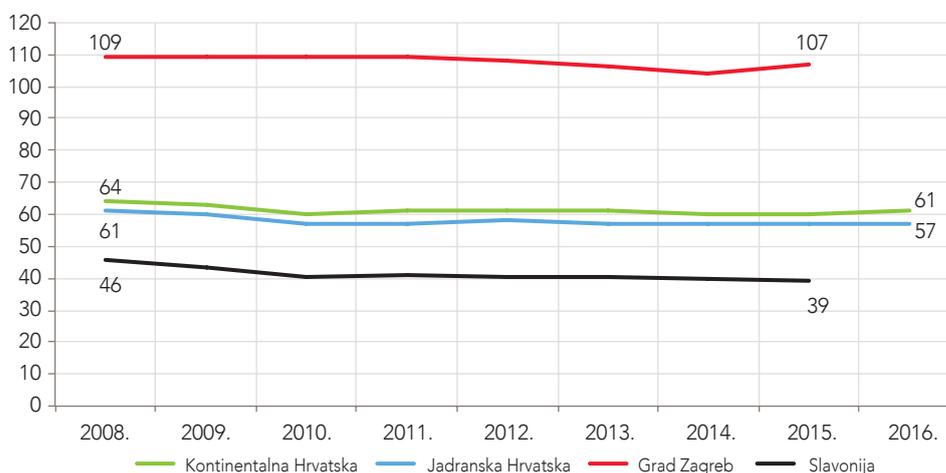
Za Hrvatsku je u proračunskom razdoblju EU (2014. – 2020.) iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova predviđeno 10,7 mlrd. eura za sufinanciranje projekata. Pri tome se sredstva usmjeravaju u naše dvije NUTS 2 statističke regije: Jadransku Hrvatsku, koja obuhvaća sedam priobalnih županija, te Kontinentalnu Hrvatsku, koja obuhvaća preostalih 13 županija i Grad Zagreb.

Je li takva postojeća podjela adekvatna i treba li razmišljati o izmjenama kako bismo u idućoj financijskoj perspektivi EU (2021. – 2027.) povećali mogućnosti iskorištavanja fondova EU u Hrvatskoj? U prilog potrebe za izmjenama ide i činjenica da Kontinentalna Hrvatska predstavlja regiju izrazite unutarregionalne heterogenosti. Primjerice, Grad Zagreb, koji čini oko trećine BDP-a Hrvatske, je (prema posljednjim podacima Eurostata, za 2015. godinu) na oko 107% prosjeka razvijenosti EU. Istovremeno je razina razvijenosti četiriju slavonskih županija (bez Osječko-baranjske) na samo 33% prosjeka razvijenosti EU. Pridodamo li nešto razvijeniju Osječko-baranjsku županiju, Slavonija ne prelazi 40% prosjeka razvijenosti EU. Stoga Grad Zagreb svojom gospodarskom snagom znatno diže razinu razvijenosti cijele NUTS 2 regije Kontinentalne Hrvatske (na oko 60% prosjeka razvijenosti EU).

Posljedica je toga da nerazvijenije županije Kontinentalne Hrvatske koriste niži intenzitet državnih regionalnih potpora nego što bi koristile u slučaju da su u statističkoj regiji manje razine razvijenosti. To je najvidljivije u slučaju odobravanja regionalnih potpora poduzećima radi poticanja ulaganja u nove proizvodne pogone, odnosno u proširenje i modernizaciju postojećih pogona koji se sufinanciraju sredstvima fondova EU. Primjerice, prema EU regulativi, NUTS 2 regije koje su iznad 60% prosjeka razvijenosti EU, imaju 25 postotnih bodova manje intenzitete (postotke) regionalnih potpora, tj. sufinanciranja iz sredstava fondova EU u odnosu na regije koje su ispod 45% prosjeka razvijenosti EU. Konkretno, intenzitet potpora u tim manje razvijenim NUTS 2 regijama EU u slučaju malih poduzeća može dosegnuti 70%, dok je u razvijenijim intenzitet potpora najviše 45%.

Imajući na umu da je na samom kraju kolovoza Europska komisija službeno pozvala zemlje članice EU da do 1. veljače 2019. godine zatraže, ako to žele, izmjenu postojeće klasifikacije statističkih regija, već su započele pripreme kako bi u perspektivi Hrvatska imala prilagođenu podjelu na NUTS 2 regije, iako je to relativno dugotrajan proces. Primjerice, Mađarska je još 2015. godine počela proces izmjene nekih regija, da bi u studenome 2016. godine bila jedna od devet država EU kojoj je Uredbom Europske komisije 2016./2066. odobrena izmjena obuhvata nekih regija.

Graf 3: BDP po stanovniku, % prosjeka EU, EU=100

Izvor: Europska komisija, Eurostat, izračuni: HGK

6. OSOBNA ISKAZNICA SVAKE ŽUPANIJE

Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, (fra. *Nomenclature des unités territoriales statistiques* – NUTS) sustav je za identifikaciju i klasifikaciju prostornih jedinica za potrebe službene statistike u zemljama članicama EU, koji je razvio Europski ured za statistiku, s ciljem uspoređivanja regija unutar Europe. NUTS služi kao podloga za određivanje prihvatljivosti prostornih jedinica za upotrebu fondova EU u okviru Kohezijske politike i kao prostorna razina prema kojoj se mogu izradivati programski dokumenti za potrebe te politike. Kohezijska politika pokriva sve regije u EU, no većina novca raspodijeljena je najpotrebitijim područjima – regijama sa BDP-om ispod 75% prosjeka EU.

NUTS regije u Hrvatskoj odnose se na teritorijalnu podjelu Hrvatske za statističke potrebe, a kao zemlja članica EU Hrvatska je podijeljena na 2 statističke regije razine NUTS 2:

1. Kontinentalna Hrvatska (županije označene zelenom bojom)
2. Jadranska Hrvatska (županije označene plavom bojom)

Kontinentalna Hrvatska obuhvaća prostor na kojem živi 2,87 milijuna stanovnika, s BDP-om 61,67% prosjeka EU 27 (za razdoblje 2008.-2010.). Regija Jadranska Hrvatska ima 1,41 milijuna stanovnika s BDP-om 60,00% EU prosjeka, prema čemu obje regije spadaju u tzv. manje razvijene regije, čiji je BDP po stanovniku manji od 75% prosjeka EU.

Odluka Vlade RH od 24. travnja 2014. o podjeli Hrvatske na dvije NUTS 2 regije primjenjuje se od 1. srpnja 2014. i vrijedi do 31. prosinca 2020.

GRAD ZAGREB

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	641	1,1
Broj stanovnika (2011.)	790.017	18,4
BDP (2015.), u tis. HRK	113.198.655	33,4
BDP (2015.) p/c, u HRK	141.379	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	6.740	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	441.031	29,6
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	22.178	11,8
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	6,4	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	329.091.750	48,5
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	12.480.741	57,0
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	33.283.999	31,8
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	80.129.738	49,1
FDI (1993.–2017.), u mil. EUR	21.579	66,1

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Na području Grada Zagreba ostvaruje se trećina hrvatskog bruto domaćeg proizvoda. To potvrđuju i sljedeći pokazatelji (2016. godine): 39,3 posto svih hrvatskih poduzetnika, 44,1 posto ukupno zaposlenih u poduzetništvu, 58,7 posto ukupno ostvarene dobiti poduzetnika i 51,9 posto ukupnih investicija hrvatskih poduzetnika. Gleda li se struktura ukupnoga prihoda prema djelatnostima, ostvaruje se 57,38 posto prihoda hrvatske trgovine, 36,5 posto ukupnih prihoda hrvatske prerađivačke industrije te 43,12 posto ukupnih prihoda hrvatskoga građevinarstva.

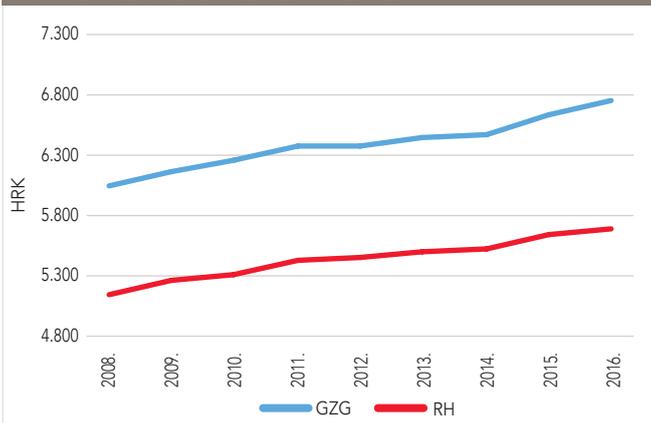
Razvojnou prednošću može se smatrati i relativno visok udio visokoobrazovanog stanovništva od 74,4 posto (srednja stručna sprema, visoko i specijalističko obrazovanje) u ukupnom stanovništvu Grada Zagreba.

U gradskim razvojnim prioritetima naglasak je na optimalnom odnosu između proizvodnog i uslužnog sektora, poticanju svih oblika poduzetništva, investicija, izvoza te na učinkovitom korištenju domaćih resursa kao preduvjeta bržeg zapošljavanja umrežavanjem resursa, pametnom specijalizacijom i strateškim savezima, osobito putem industrijskih i uslužnih klastera, u čemu je prednost Zagreba u privlačenju novih investitora. Razvojna je prilika i u restrukturiranju gospodarstva, novim kreativnim industrijama i ostvarenju gospodarskih projekata temeljenih na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude roba i usluga.

Zagrebačka industrija, usklađena s europskim standardima i tehnološki napredna, s visokokvalificiranom radnom snagom, svakako je prednost za potencijalne investitore. Privlačan je za poduzetnike i sam prometni položaj Zagreba, uz dobru cestovnu povezanost unutar zemlje i prema drugim dijelovima Europe te moderna zračna luka koja Zagreb povezuje s glavnim europskim i svjetskim metropolama. Povoljne su prilike Zagreba i Tehnološki park, poticanje razvoja znanstveno-tehnološke infrastrukture, jačanje suradnje s poduzetničkim zonama u okolici, atraktivni uvjeti za inovativne izvozno orijentirane tvrtke, što sve postaje sastavni dio njegove razvojne strategije do 2020. godine. U toj je strategiji poseban naglasak na modernizaciji komunalne infrastrukture kao bitnom čimbeniku gospodarskog razvoja.

Tekst priredila: Komora Zagreb; tel.: +385 (0) 1 4606 777; e-adresa: hgkzg@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

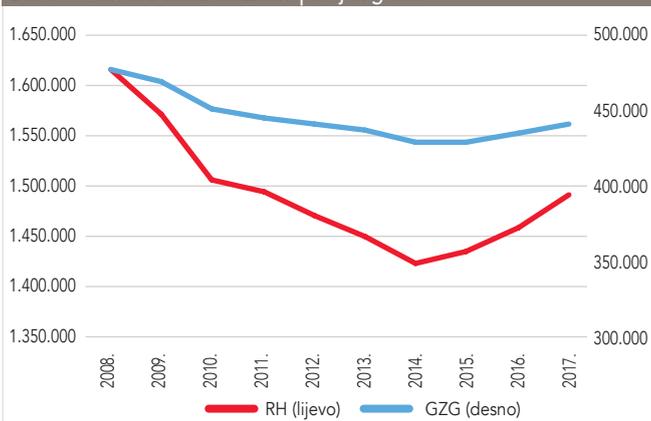
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

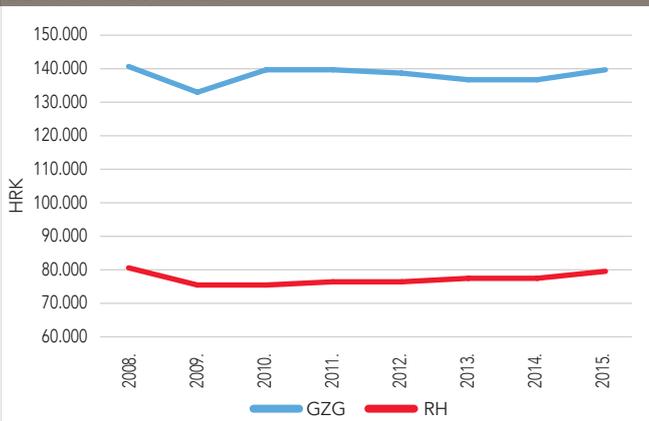
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

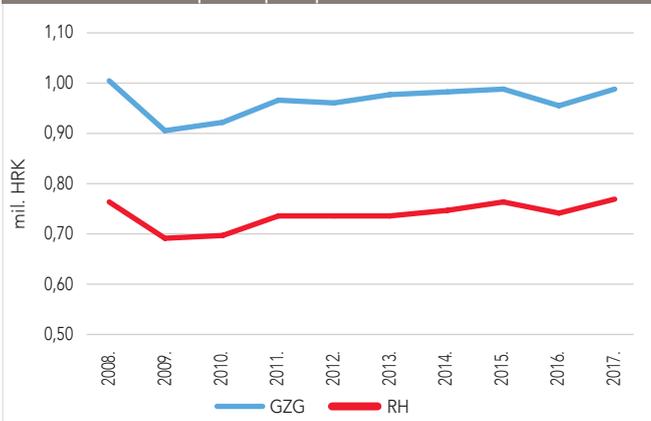
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

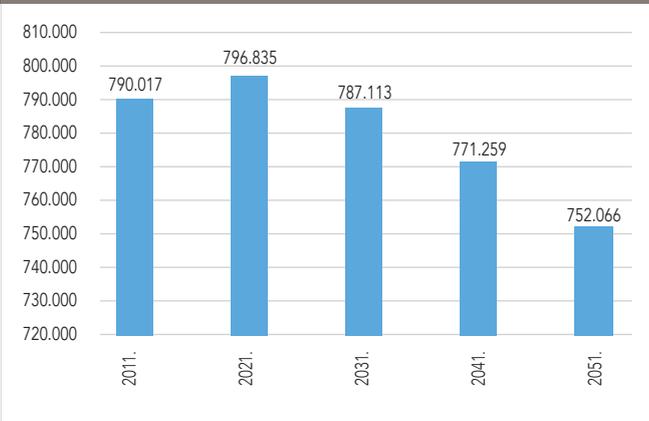
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

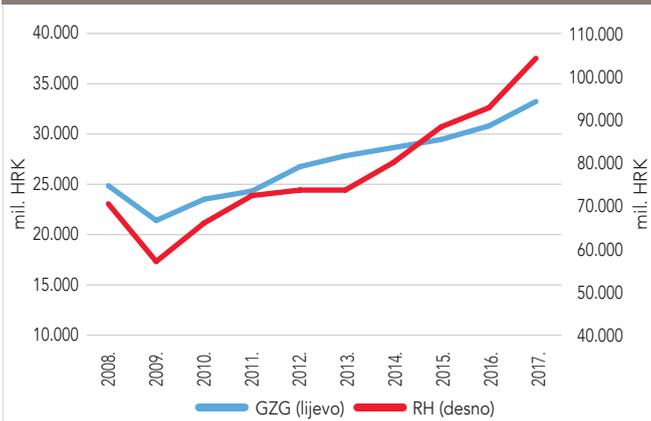
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

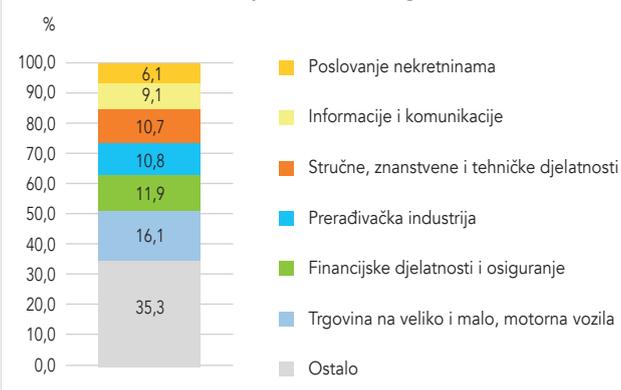
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	3.060	5,4
Broj stanovnika (2011.)	317.606	7,4
BDP (2015.), u tis. HRK	19.917.445	5,9
BDP (2015.) p/c, u HRK	62.890	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.444	–
Broj osiguranika HZMO (prosjek 2017.)	76.102	5,1
Broj nezaposlenih (prosjek 2017.)	7.614	4,0
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	11,3	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	49.878.091	7,4
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	2.019.431	9,2
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	5.760.954	5,5
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	16.422.263	10,1
FDI (1993.–2017.), u mil. EUR	1.779	5,5

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Zagrebačka županija smještena je u središnjem dijelu sjeverozapadne Hrvatske, a u njoj se nalazi devet gradova i 25 općina te živi više od 300.000 stanovnika. Upravo taj specifičan zemljopisni položaj županije koja sa zapadne, južne i istočne strane okružuje Grad Zagreb, čineći tako popularno zvani "zagrebački prsten" te blizina granice sa Slovenijom čine ovo područje važnim raskrižjem europskih prometnih putova i važnim tranzitnim područjem. Zahvaljujući svemu tome, danas je to jedna od gospodarski najstabilnijih domaćih regija te u samom vrhu razvijenosti u Republici Hrvatskoj. Neposredna blizina Zagreba čini jedinstvenu ekonomsku cjelinu i poduzetnicima olakšava svakodnevno poslovanje. S dvadesetak uređenih i desetak gospodarskih zona u pripremi, policentrično razmještenih, Zagrebačka je županija regija velikog investicijskog potencijala i posljednjih godina jedna od gospodarski najbrže rastućih regija u Hrvatskoj.

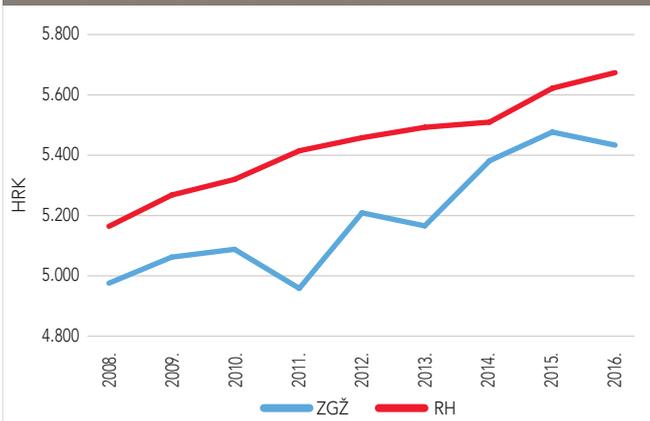
To potvrđuje podatak da je Zagrebačka županija u 2016. godini bila druga po ostvarenim prihodima poduzetnika, četvrta po broju zaposlenih i treća po broju izgrađenih zgrada u odnosu na ostale županije, a Uredbom Vlade Republike Hrvatske svrstana je prema indeksu razvijenosti u IV. najrazvijeniju skupinu za 2017. godinu.

Prostor Zagrebačke županije obuhvaća vrijedne, očuvane prirodne potencijale (podzemne vode, geotermalne izvore, mineralne sirovine, šume, tla za ekološku poljoprivredu itd.), a kvalificirana radna snaga, razvijeno obrtništvo, dostupnost javne uprave, odlični životni uvjeti i sl., dodatne su pogodnosti za ulaganja. Prostor, uz kontinuiranu potporu regionalne samouprave, pruža mogućnosti za ulaganja u energetske sustave (bioplinska postrojenja, obnovljive izvore energije, hidroelektrane i solarne elektrane, drvenu industriju itd.), prehrambenu industriju (mesoprerađivačku i industriju voća i povrća), poljoprivrednu proizvodnju (vinogradarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo, slatkovodno ričarstvo) te u turizam (lječilišni i termalni).

Nizom poticajnih mjera regionalna samouprava poduzetnicima olakšava poslovanje Zagrebačke županije, a u 2018. godini je za te namjene osigurano 87,5 mil. kuna. Ulaganjima u komunalnu infrastrukturu Zagrebačka županija stvara preduvjete za privlačenje novih investitora, pri čemu treba naglasiti izgradnju vodoopskrbnog sustava Zagreb istok u vrijednosti od 888 mil. kuna.

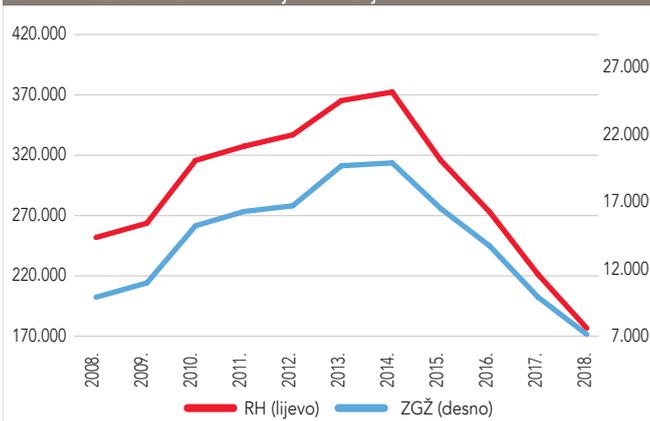
Tekst priredila: Komora Zagreb; tel.: +385 (0) 1 4606 777; e-adresa: hgkzg@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

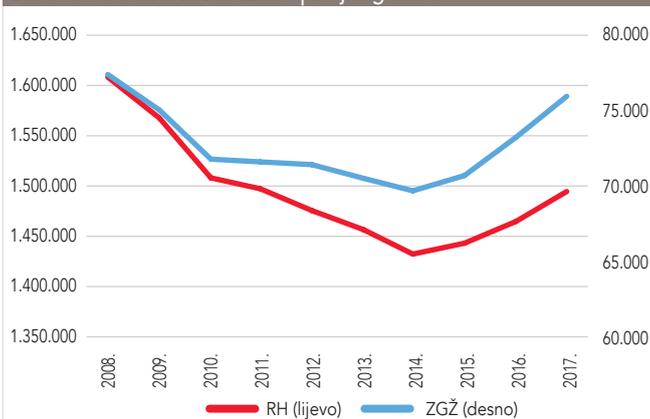
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

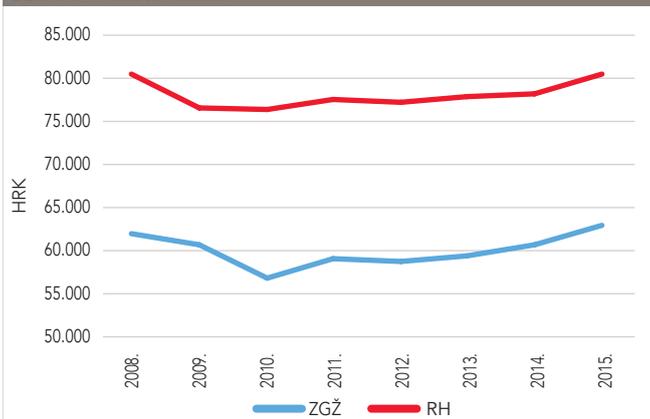
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

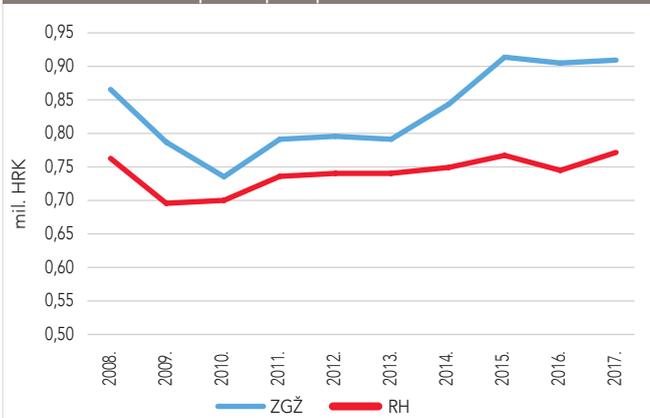
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

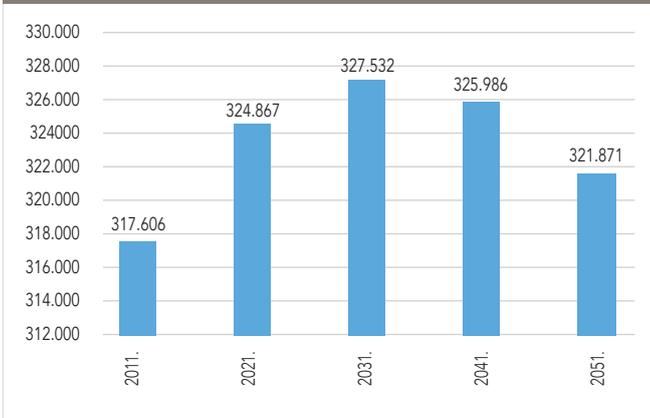
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

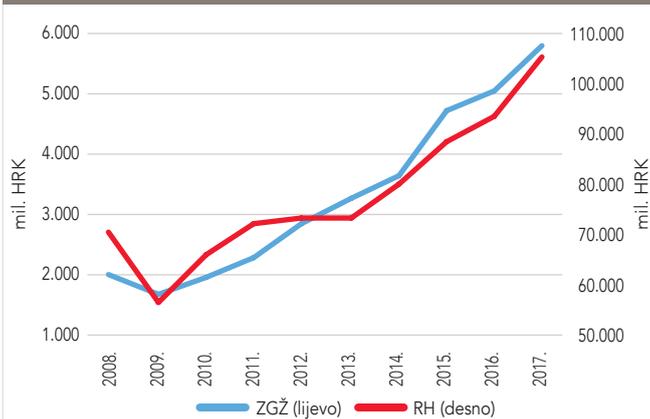
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

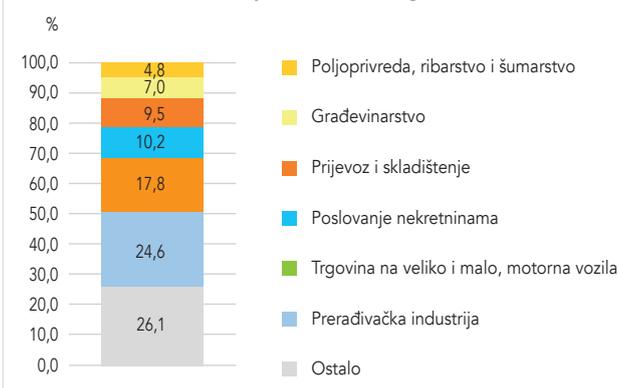
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	1.229	2,2
Broj stanovnika (2011.)	132.892	3,1
BDP (2015.), u tis. HRK	6.760.633	2,0
BDP (2015.) p/c, u HRK	52.405	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.803	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	36.664	2,5
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	3.301	1,8
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	10,5	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	11.755.960	1,7
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	578.280	2,6
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	3.618.505	3,5
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	2.904.767	1,8
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	264	0,8

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Krapinsko-zagorska županija nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske i pripada prostoru središnje Hrvatske. Obuhvaća sedam gradova i 25 općina, a grad Krapina je sjedište Krapinsko-zagorske županije. Površinom je jedna od manjih županija (1224,22 km²), ali ima veće demografsko značenje jer je gustoćom stanovnika od 122 stan./km² jedno od najgušće naseljenih područja Republike Hrvatske. Prema službenim statističkim podacima i popisu stanovništva 2011. godine, na području Krapinsko-zagorske županije živi 133.064 stanovnika. Veliko joj prometno značenje daje međunarodna trasa autoceste koja prolazi duž cijele Županije i dio je Pyhrnskog cestovnog pravca (Nurnberg – Graz – Maribor – Zagreb) i nalazi se u europskom prometnom koridoru Xa. Tim su cestovnim pravcem zemlje sjeverne i srednje Europe povezane preko Bavarske, Austrije, Slovenije i Hrvatske s jugoistočnom Europom i Sredozemljem te preko Grčke i Turske s Bliskim istokom.

Gospodarstvo je pretežito izvozno orijentirano te ostvaruje pozitivan saldo vanjskotrgovinske razmjene. Čak se trećina ukupnih prihoda ostvaruje na stranim tržištima, gotovo dvostruko više od prosjeka Republike Hrvatske.

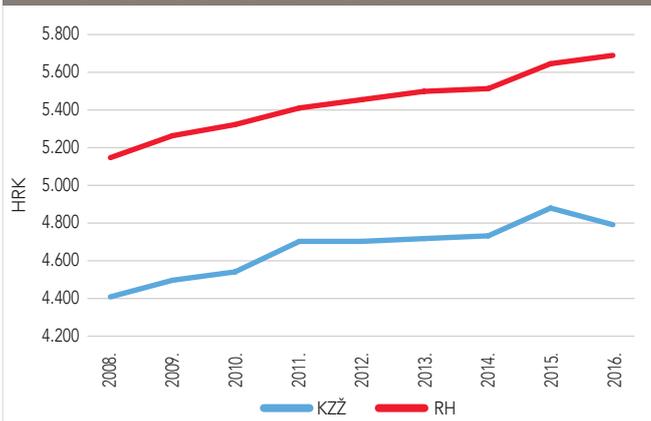
Temelj gospodarstva čini prerađivačka industrija koja ostvaruje gotovo polovinu ukupno ostvarenih prihoda te zapošljava gotovo polovinu zaposlenih. Većina proizvoda prerađivačke industrije namijenjena je izvozu na strana tržišta. Najvažnije su djelatnosti unutar prerađivačke industrije metaloprerađivačka industrija, proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda te tekstilna industrija. Te tri djelatnosti ostvaruju 2/3 ukupnih prihoda, rashoda i broja zaposlenih te čak 4/5 ukupnog izvoza prerađivačke industrije u Županiji.

S obzirom na važnost prerađivačke industrije te njezin utjecaj na izvoz, uputno je ulaganje u te djelatnosti, što bi dovelo do daljnjeg unapređenja izvoznih rezultata gospodarstva. Konkurentsku prednost Krapinsko-zagorska županija ima i u zdravstvenom sektoru zbog brojnih lječilišta i specijalnih bolnica. Upravo u segmentu zdravstvenog turizma leži veliki potencijal za ulaganje.

Najveće su prednosti za potencijalne investitore opremljene i pristupačne poduzetničke zone, kvalitetna radna snaga te povoljan geoprometni položaj.

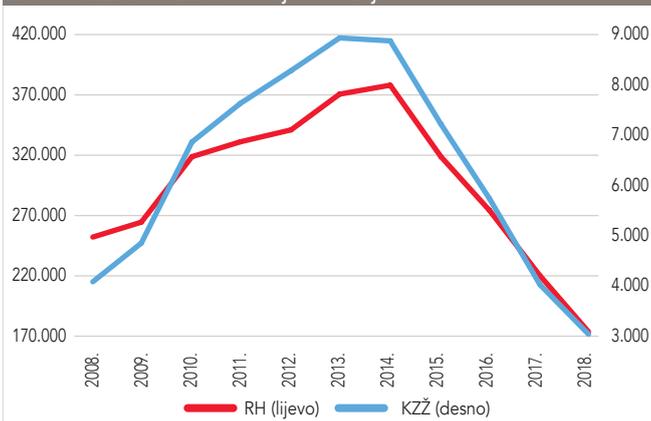
Tekst priredila: Županijska komora Krapina; tel.: +385 (0) 49 371 883; e-adresa: hgkkr@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

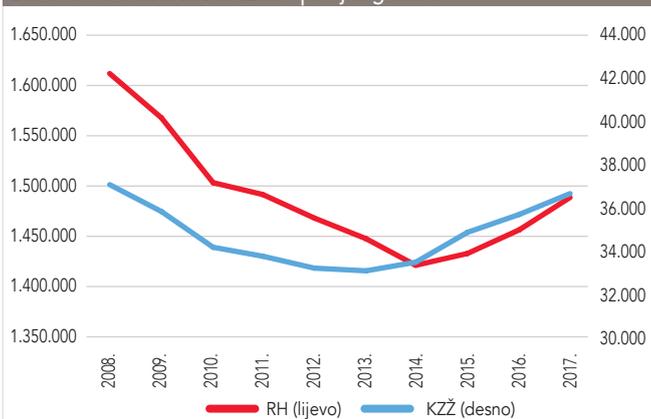
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

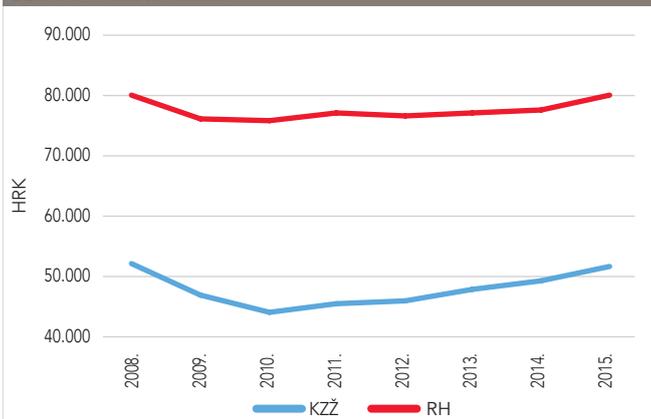
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

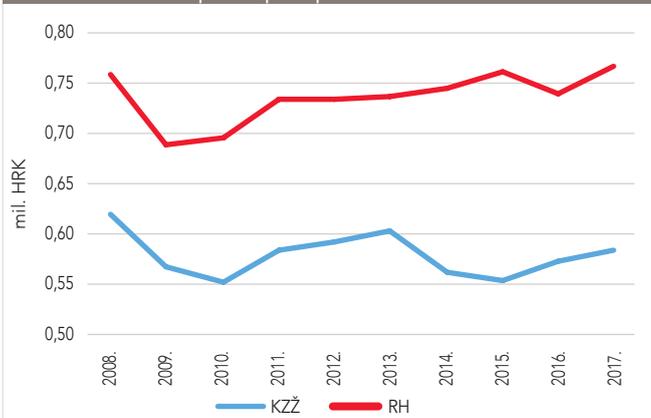
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

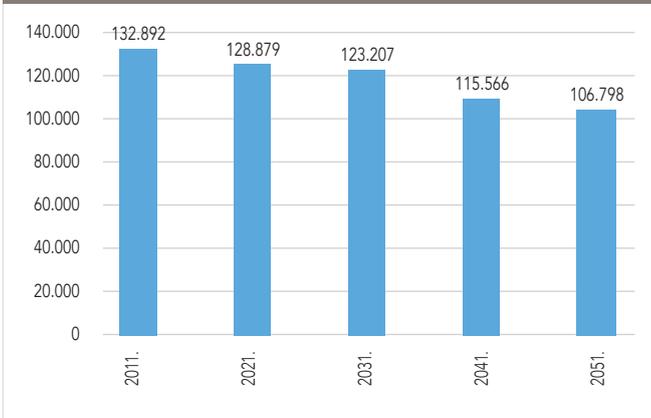
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

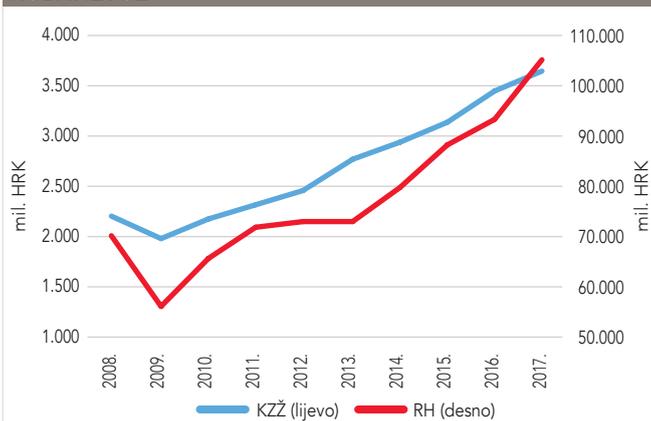
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

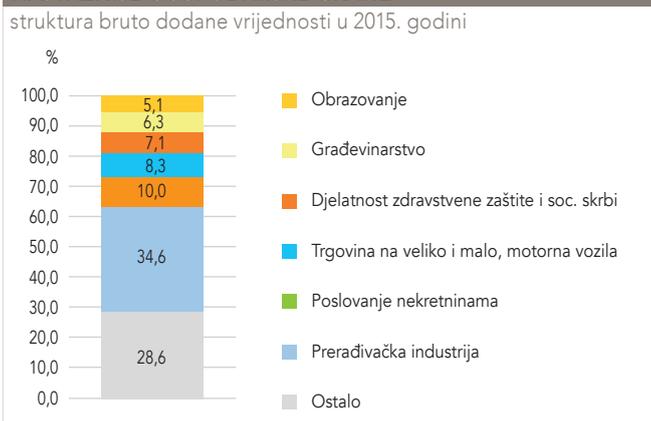
Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

Izvor: DZS; obrada: HGK

VARAŽDINSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	1.262	2,2
Broj stanovnika (2011.)	175.951	4,1
BDP (2015.), u tis. HRK	11.614.283	3,4
BDP (2015.) p/c, u HRK	67.506	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.705	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	63.197	4,2
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	3.571	1,9
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	6,9	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	25.226.512	3,7
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	541.263	2,5
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	7.556.909	7,2
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	7.787.839	4,8
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	424,4	1,3

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Temelj gospodarstva Varaždinske županije čini prerađivačka industrija koja ostvaruje 54,0 posto ukupnog prihoda županije i posjeduje velik potencijal rasta izvoza. Rezultat je to koji se ogleda u mnogobrojnim međunarodno konkurentnim tvrtkama, uspješnim malim i srednjim poduzećima te stranim ulagačima koji su prepoznali uspješnost „varaždinskog gospodarskog recepta“. Od 2000. godine trgovačka društva povećala su izvoz županije čak 3,9 puta, te u 2016. godini premašuje 8,6 milijardi kuna i čini 36,5 posto ukupnog prihoda županije. Time je ostvareno 2,6 milijardi kuna izvoznog suficita, što je 13,6 posto ukupno suficita trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj. Gledajući poslovanje cijele županije, u robnoj razmjeni ostvaren je deficit od 155,4 milijuna kuna.

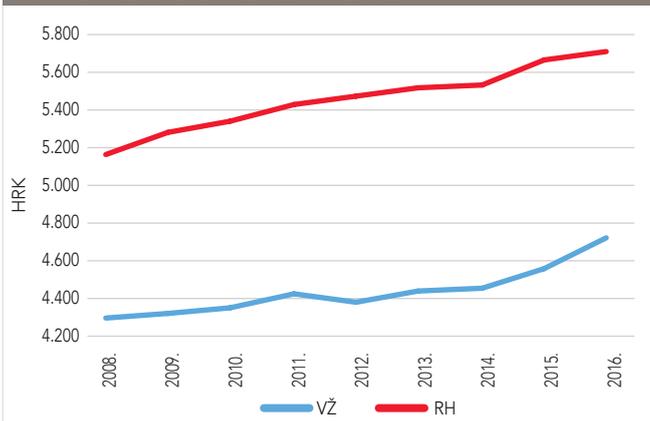
Još je 2010. godine Varaždinska županija proglašena najkonkurentnijom županijom u Hrvatskoj i od tada neprekidno zauzima najviša mjesta na toj laskavoj rang-listi. Županijsku komoru Varaždin prepoznao je i poslovni i javni sektor kao inicijatora i kreatora uspješnog „varaždinskog recepta“ za privlačenje ulagača i gospodarski razvoj. Osnovna je djelatnost kreiranje investicijskog okružja, najprije za domaće, a zatim i za strane investitore. Samostalno smo razvili alate za privlačenje stranih investicija prema najboljim svjetskim standardima koji uključuju izradu strategije, organizaciju kontakt-točke, individualan pristup investitoru, izradu vodiča za investitore, izračun fiksnih troškova poslovanja, do raznih oblika promocije.

Prednosti i potencijali ulaganja u Varaždinsku županiju temelje se, prije svega, na njezinu povoljnom zemljopisnom položaju, gospodarskoj infrastrukturi, razvijenom poduzetništvu, tradiciji u poslovanju sa svijetom, modernom zakonskom okviru za strana ulaganja, velikim mogućnostima razvitka turizma i trgovine te obučenoj i vrijednoj radnoj snazi.

Težište gospodarstva Varaždinske županije je na prerađivačkoj industriji, dok se daljnji razvoj i potencijali industrije temelje na inovativnosti i novim proizvodima, visokoj kakvoći proizvoda, širenju na države regije, razvoju trgovačkih marki proizvoda, stranim ulaganjima, tehnološkom transferu, tečajevima poslovnog obrazovanja te permanentnoj edukaciji i zaštiti okoliša.

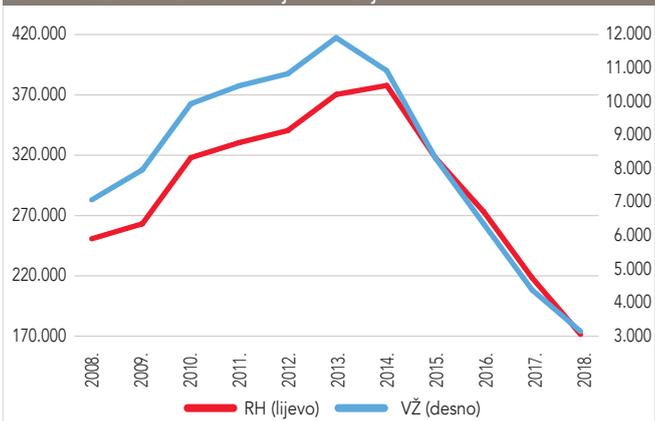
Tekst priredila: Županijska komora Varaždin; tel.: +385 (0) 42 405 405; e-adresa: hgkvz@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

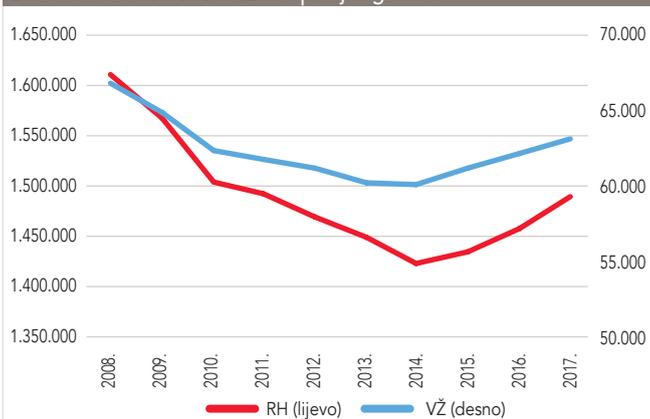
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

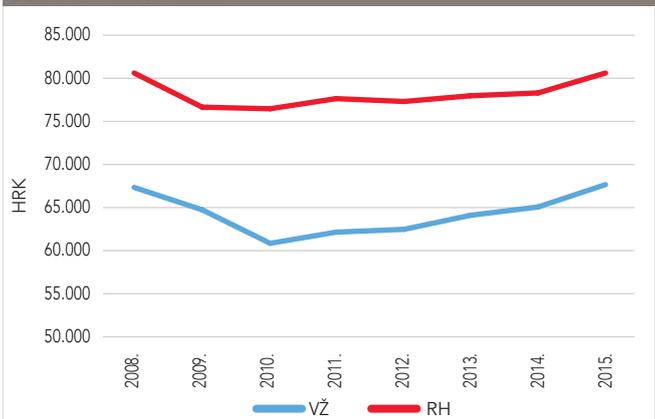
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

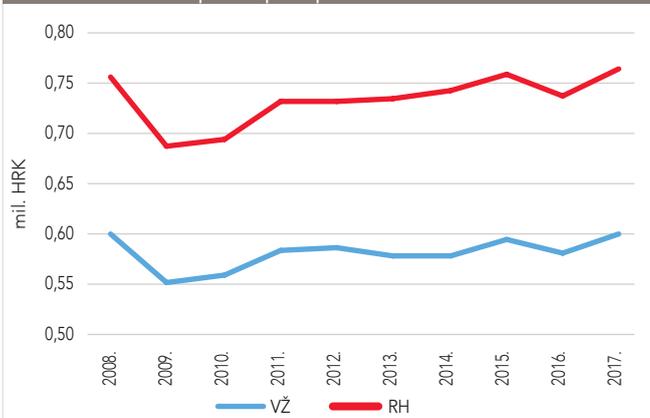
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

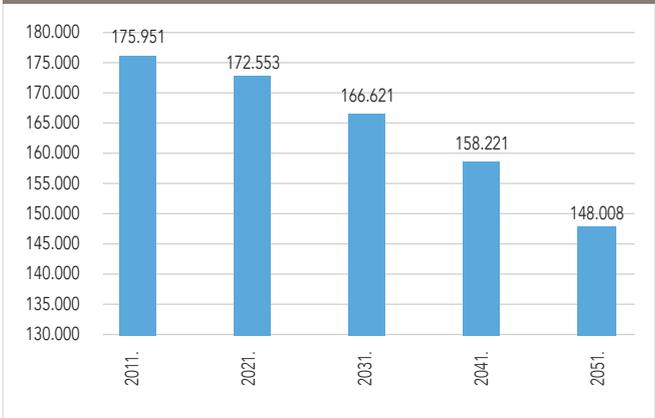
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

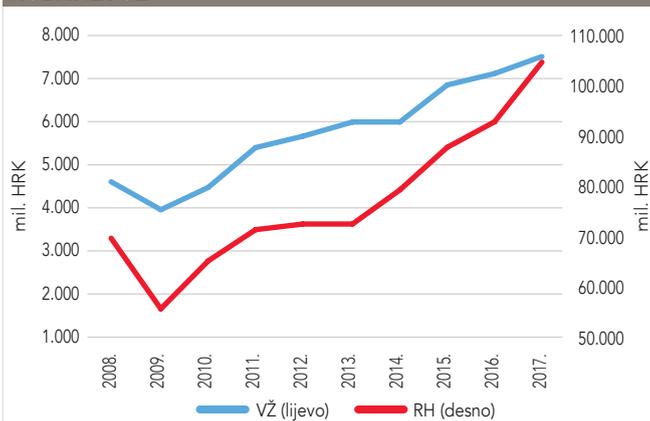
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

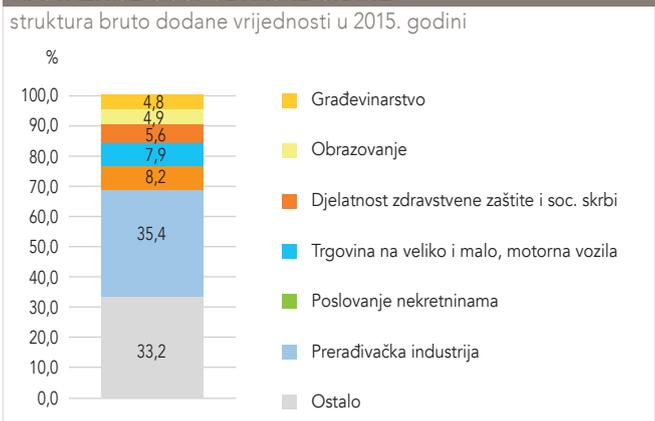
Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

Izvor: DZS; obrada: HGK

KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	1.748	3,1
Broj stanovnika (2011.)	115.584	2,7
BDP (2015.), u tis. HRK	7.518.926	2,2
BDP (2015.) p/c, u HRK	66.894	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.224	–
Broj osiguranika HZMO (prosjek 2017.)	33.685	2,3
Broj nezaposlenih (prosjek 2017.)	3.143	1,7
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	13,0	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	11.046.200	1,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	241.427	1,1
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	2.664.148	2,5
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	2.060.424	1,3
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	84	0,3

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Vizija Koprivničko-križevačke županije definirana je kao Županija u službi čovjeka i održivog razvoja – Županija tradicije, prirodnih i kulturnih vrijednosti, konkurentnoga gospodarstva i visokoga životnog standarda.

Koprivničko-križevačka županija je s površinom od 1748 km² i 115.684 stanovnika rangirana na 17. mjesto od 21 županije i čini 3,2 posto ukupne kopnene površine Republike Hrvatske. Graniči s pet županija, Međimurskom, Varaždinskom, Bjelovarsko-bilogorskom, Virovitičko-podravskom i Zagrebačkom te sa sjeveroistočne strane s Republikom Mađarskom.

Ima vrlo povoljan geoprometni položaj, koji će biti poboljšán u narednom razdoblju nastavkom i dovršetkom izgradnje državne ceste DC 10, dionice Križevci – Koprivnica – Mađarska granica te izgradnjom drugoga kolosijeka pruge na pravcu koridora Rijeka – Koprivnica – Budimpešta.

Osnove gospodarskog razvoja županije čine prerađivačka industrija, a posebno proizvodnja hrane i pića te farmaceutska. O važnosti prerađivačke industrije dovoljno govori podatak da ostvaruje gotovo polovinu ukupnih prihoda županije i da 52 posto svih zaposlenih radi u prerađivačkoj industriji. Slijedi ju trgovina na veliko i malo, građevinarstvo i poljoprivreda.

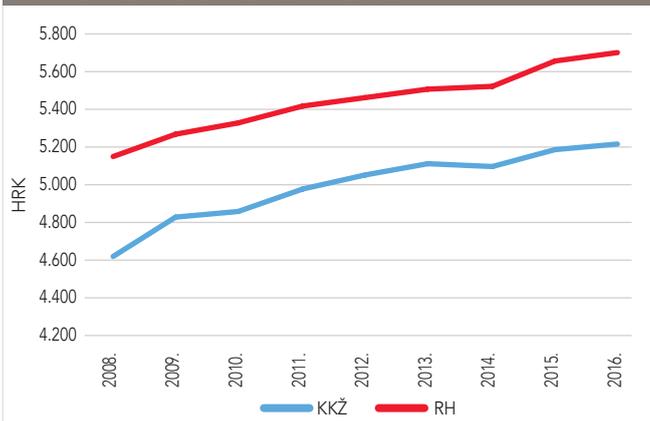
Valja napomenuti da na poslovni rezultat ukupnoga gospodarstva osobito utječe poslovanje pet velikih poduzetnika.

Veliki je turistički potencijal županije, posebice u vjerskom, vinskom, planinarskom, kulturnom, sportskom, lovnom i ribolovnom turizmu te cikloturizmu. U novije je vrijeme izgrađen cijeli niz novih turističkih sadržaja kao što su biciklističke staze te vinske i galerijske ceste.

Koprivničko-križevačka županija ima i znatan potencijal za korištenje geotermalnih voda, gotovo na području cijele županije. Još su uvijek u tijeku istražne radnje o mogućnosti njihovih iskorištenja. Mogući su oblici korištenja energetski, u poljoprivredne i rekreacijske svrhe, ali tek nakon izrade studija o tehničkoj i ekonomskoj opravdanosti tih zahvata, studije utjecaja na okoliš te detaljne razrade načina korištenja prostora.

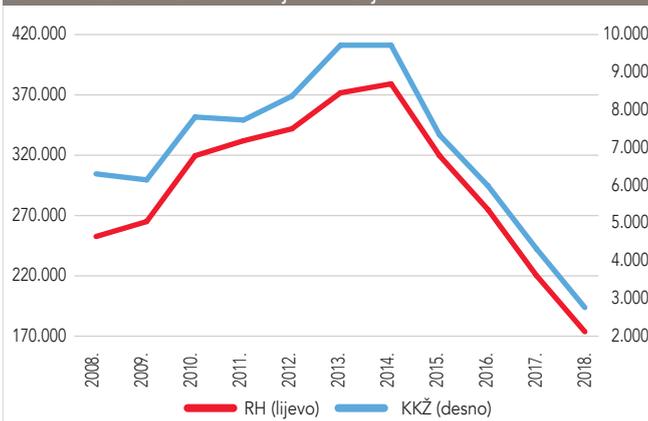
Tekst priredila: Županijska komora Koprivnica; tel.: +385 (0) 48 674 560; e-adresa: hgkcc@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

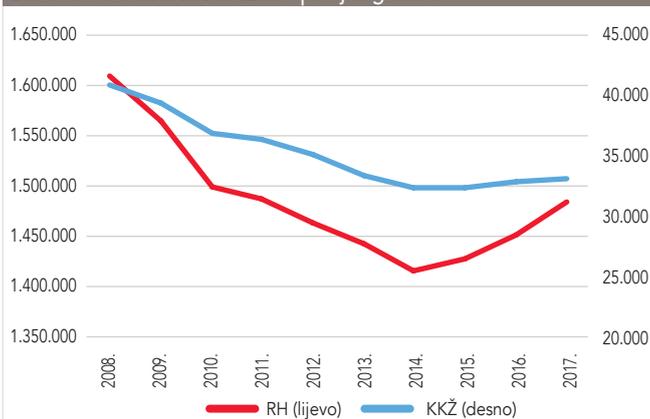
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

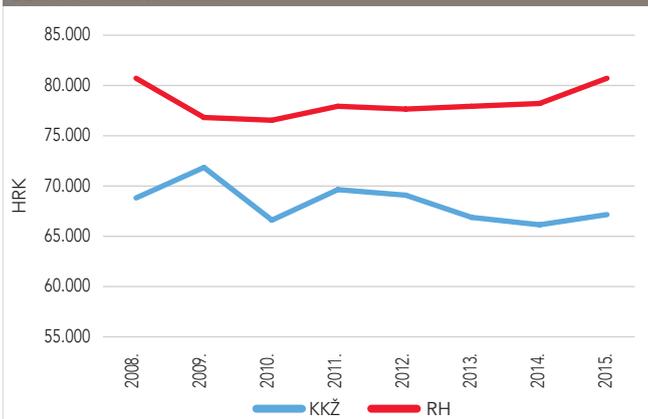
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

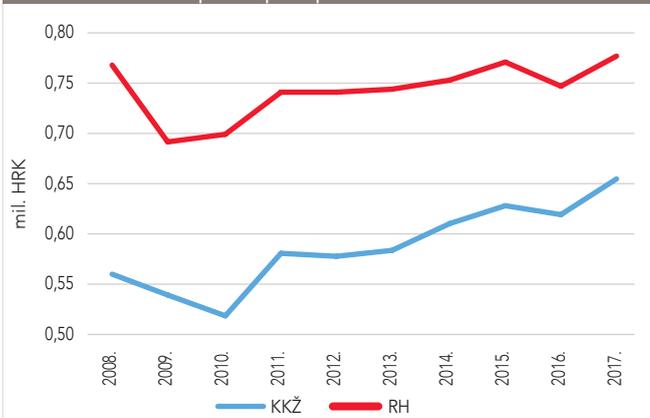
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

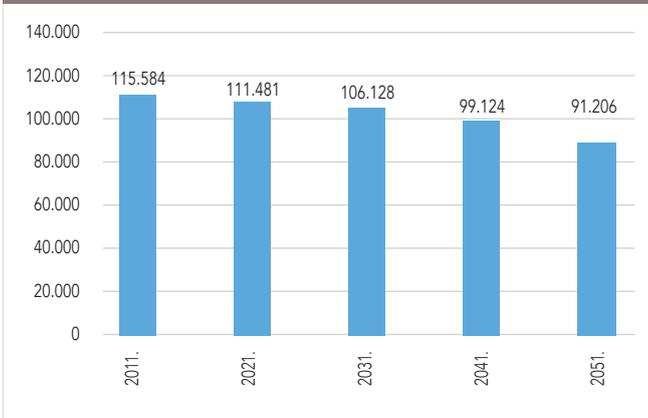
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

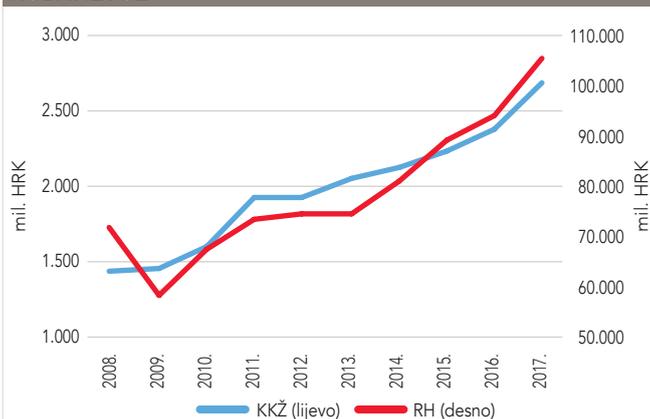
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

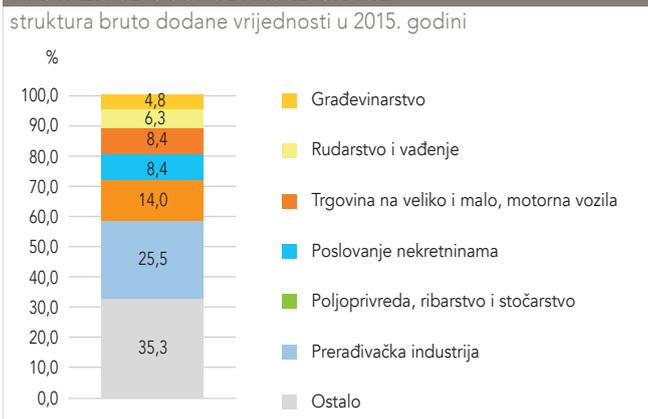
Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

Izvor: DZS; obrada: HGK

MEĐIMURSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	729	1,3
Broj stanovnika (2011.)	113.804	2,7
BDP (2015.), u tis. HRK	7.737.336	2,3
BDP (2015.) p/c, u HRK	68.706	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.653	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	40.273	2,7
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	2.816	1,5
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	9,7	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	14.148.205	2,1
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	667.209	3,0
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	4.626.975	4,4
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	3.860.923	2,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	95	0,3

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Međimurska županija je nakon Grada Zagreba prostorno najmanja hrvatska županija i jedan je od najgušće naseljenih dijelova naše zemlje. Smještena je na sjeverozapadu Hrvatske, na važnom geostrateškom položaju, u blizini Austrije, Slovenije i Mađarske, omeđena dvjema velikim rijekama, Murom i Dravom. Administrativno je podijeljena na 22 općine i tri grada, a Čakovec je upravno, gospodarsko, kulturno i političko središte.

Zemljopisni položaj pozitivno je utjecao na stvaranje izrazito razvijene prometne infrastrukture, osobito željezničke i cestovne. Komunalna infrastruktura, koja obuhvaća distribuciju električne energije, vode, plina, telefona, interneta, odvodnje i dr. također je razgranata diljem županije s gotovo 100-postotnom pokrivenošću.

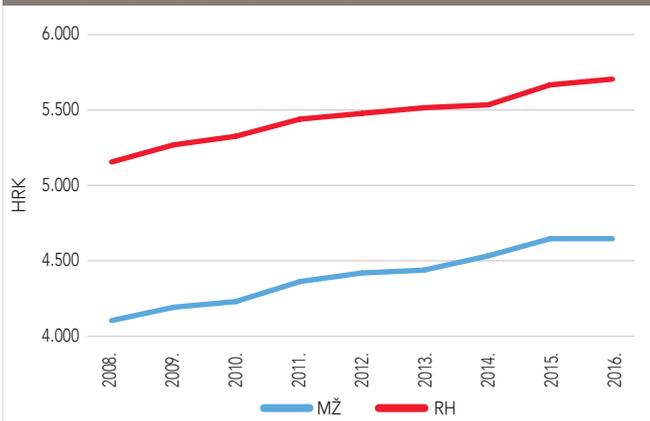
Međimursko gospodarstvo temelji se pretežno na prerađivačkoj industriji koja ostvaruje najveće prihode i zapošljava najviše ljudi, a razvijene su i djelatnosti poljoprivrede, trgovine, prijevoza robe i graditeljstva. Izvozno je orijentirano, sa znatnim udjelom radno intenzivnih, niskoakumulativnih i tradicionalnih gospodarskih grana, uz razvitak djelatnosti s visokom tehnologijom. U okviru prerađivačke industrije najzastupljenije su metaloprerađivačka, tekstilna i odjevna, drvoprerađivačka te prehrambena industrija.

U robnoj razmjeni, najviše robe i usluga prodaje na tržište Europske unije, i to u Njemačku, Austriju, Italiju i Sloveniju, a to su ujedno zemlje iz kojih se najviše kupuje. Od proizvoda su kudikamo najzastupljeniji oni prerađivačke industrije, i to gotovi proizvodi od metala i njihovi dijelovi, strojevi i uređaji, odjeća i obuća, proizvodi od drva i dr.

Prednosti su Međimurske županije za potencijalne investitore razvijene poduzetničke zone spremne za prihvatanje stranih i domaćih ulagača, povoljan geografski položaj, razvijena infrastruktura, energetski potencijali, stručna radna snaga te fleksibilnost jedinica lokalne samouprave i Županije u postupku pribavljanja dokumentacije i pokretanju poslovanja. Sve to, ali i dugogodišnja tradicija u proizvodnji te razvijena kultura rada, pridonosi konkurentnosti Međimurske županije te ju čine privlačnom za ulaganje.

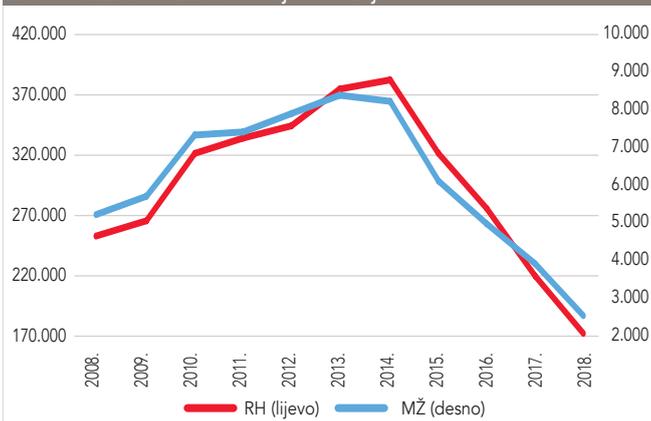
Tekst priredila: Županijska komora Čakovec; tel.: +385 (0) 40 311 160; e-adresa: hgkck@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

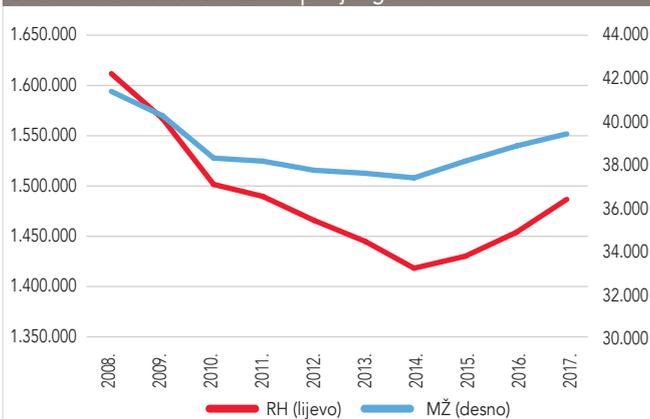
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

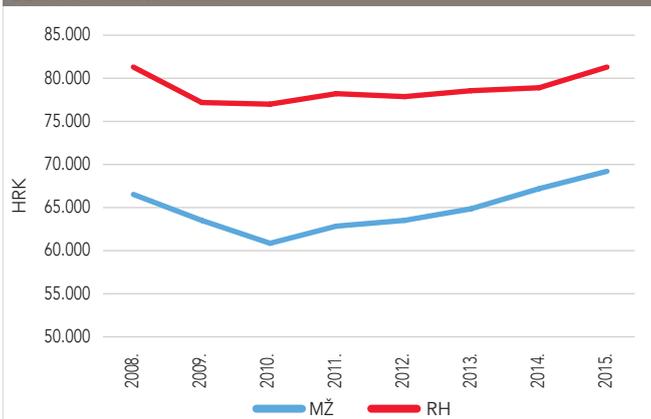
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

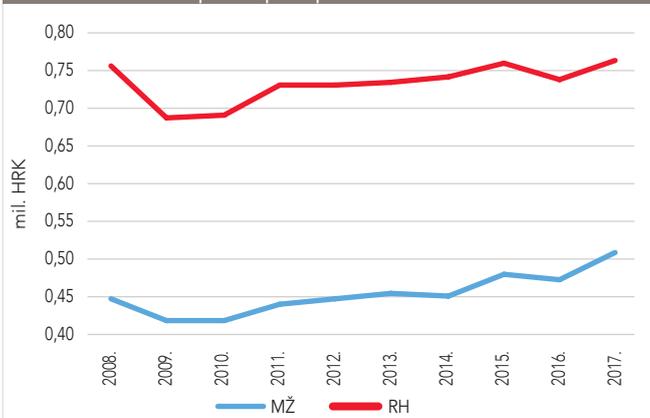
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

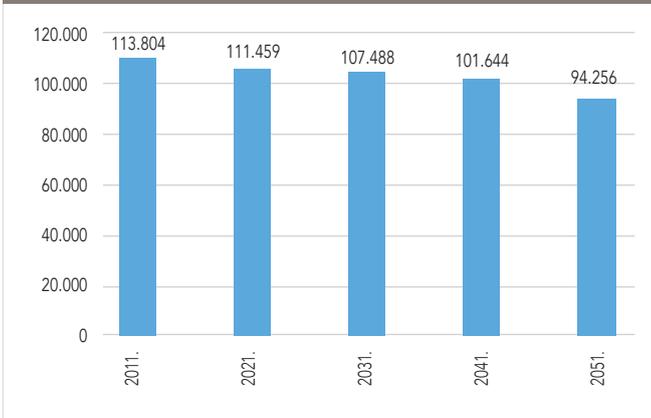
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

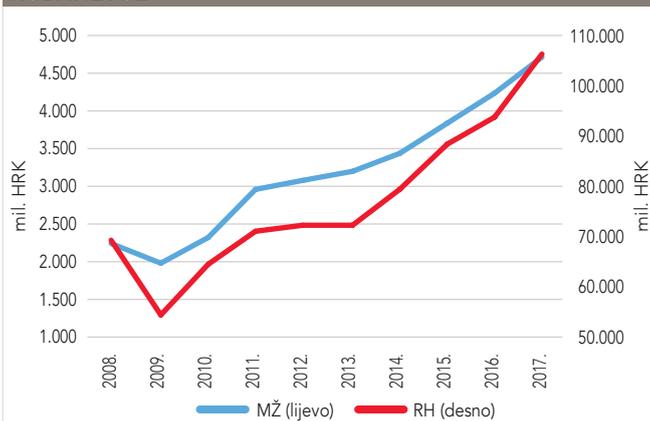
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap; obrada: HGK

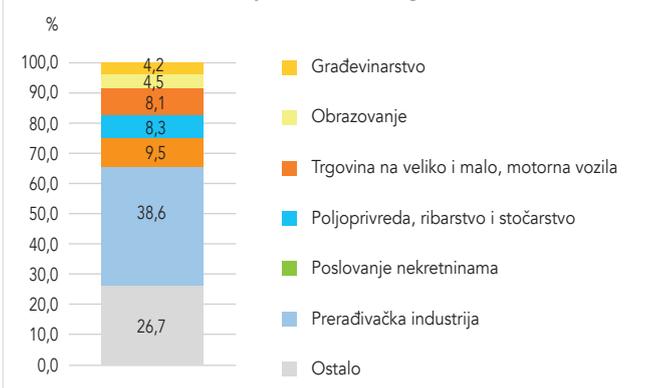
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.640	4,7
Broj stanovnika (2011.)	119.764	2,8
BDP (2015.), u tis. HRK	6.359.237	1,9
BDP (2015.) p/c, u HRK	55.868	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.814	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	30.343	2,0
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	6.958	3,7
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	22,7	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	6.983.714	1,0
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	151.892	0,7
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	1.087.500	1,0
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	1.457.291	0,9
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	81	0,2

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

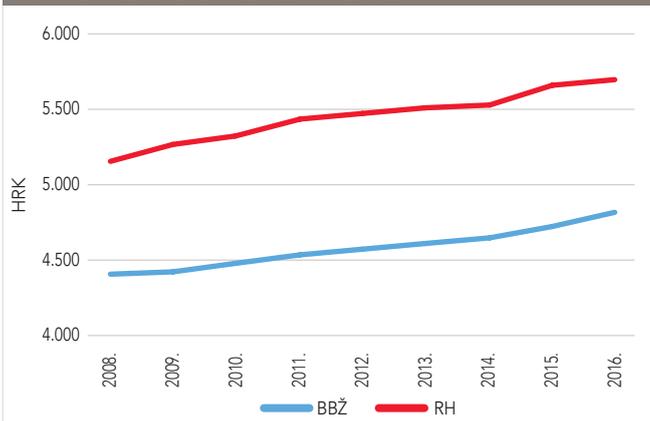
Bjelovarsko-bilogorska županija nalazi se u istočnom dijelu skupine županija Hrvatske, a obuhvaća prostor četiri karakteristične zemljopisne cjeline: Bilogoru, rubne masive Papuka i Ravne gore, Moslavačku goru i dolinu rijeka Česme i Ilove. Površina Županije iznosi 2640 km², što čini udio od 4,7 posto ukupne površine Hrvatske. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u svojih pet gradova i općina Županija broji 119.743 stanovnika, odnosno 2,8 posto ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Područje obiluje znatnim šumskim fondom (36,3 posto ukupne površine), dok se poljoprivredno zemljište rasprostire na 148,769 ha površine.

Najvažnije su privredne grane poljoprivreda i prerađivačka industrija, unutar koje zbog navedenog šumskog bogatstva valja istaknuti drvnu industriju kao jednu od strateških grana. Znatni su kapaciteti u proizvodnji piljene građe i ploča, proizvodnji šperploča, furnira, iverice te masivnog i pločastog namještaja i parketa. U odnosu na poljoprivrednu proizvodnju, svakako valja istaknuti da je Bjelovarsko-bilogorska županija vodeća po broju isporučitelja mlijeka, odnosno druga po ukupnim količinama isporučenog mlijeka, a zauzima i jednu od vodećih pozicija u ukupnoj državnoj proizvodnji konzumnih jaja. Osim toga, u Županiji postoji i stoljetna tradicija uzgoja slatkododne ribe. Kao nadogradnju poljoprivrednoj proizvodnji, valja istaknuti prehrambenu industriju koja se ističe prepoznatljivim asortimanom i kvalitetom proizvoda na domaćem i vanjskom tržištu. Bogati i raznovrsni asortiman sireva visoke kvalitete, utemeljen na iskustvu i stoljetnoj tradiciji, siguran je oslonac mljekarske industrije i unapređivanja govedarstva. Konditorska industrija nudi široku paletu proizvoda vrhunske kvalitete. U sektoru proizvodnje pića proizvodi se kvalitetno pivo temeljeno na poznatoj češkoj tradiciji, a važno mjesto zauzima i proizvodnja vina zbog pogodnih vinogradarskih područja (Daruvarska i Bilogorska vinska cesta).

Zbog prirodnih resursa, očuvanosti i visoke plodnosti tla te kvalitete zraka postoje idealni uvjeti za ulaganja u daljnji razvitak ekološke proizvodnje poljodjelskih kultura te stočarstva u sustavu ekološke proizvodnje, a ti su čimbenici i podloga daljnjem razvitku turizma, osobito onog biciklističkog i lovnog. Izgradnjom brze ceste Zagreb – Bjelovar – Virovitica ostvarit će novi potencijal za ulaganje, prije svega u poslovnim zonama koje su na različitim strateškim pozicijama dobro opremljene potrebnom infrastrukturom i potencijalnim ulagačima omogućuju razne olakšice i poticaje.

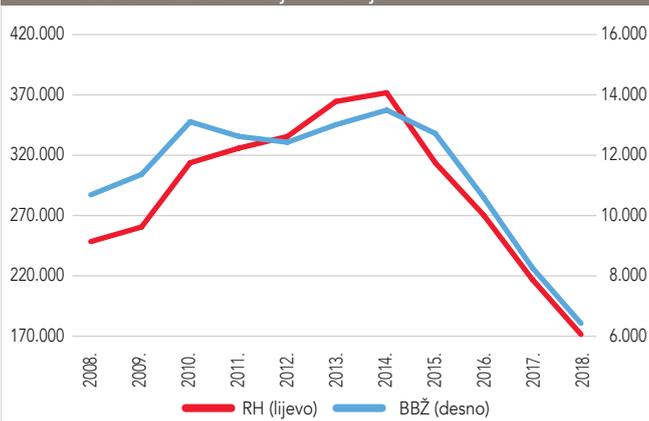
Tekst priredila: Županijska komora Bjelovar; tel.: +385 (0) 43 274 060; e-adresa: hgkbj@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

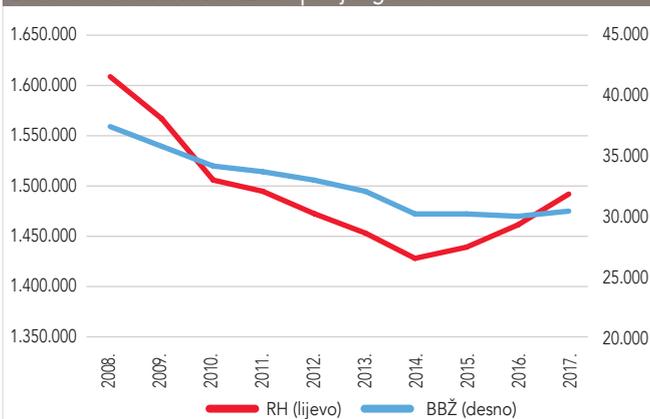
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

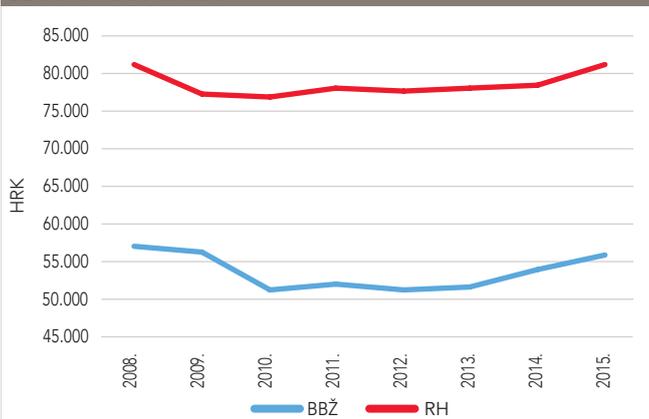
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

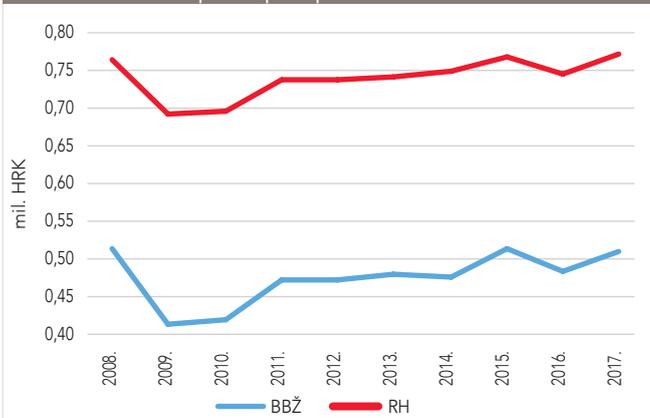
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

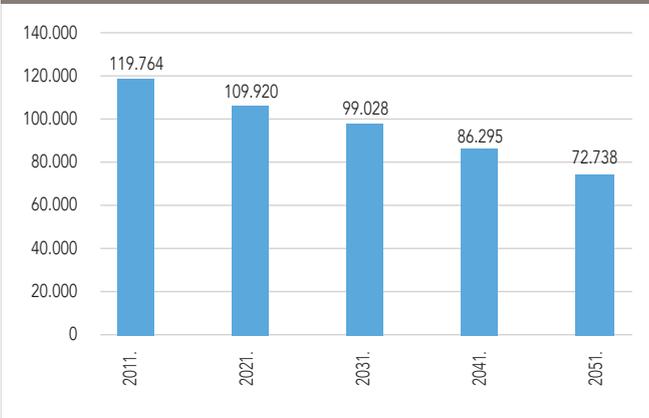
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

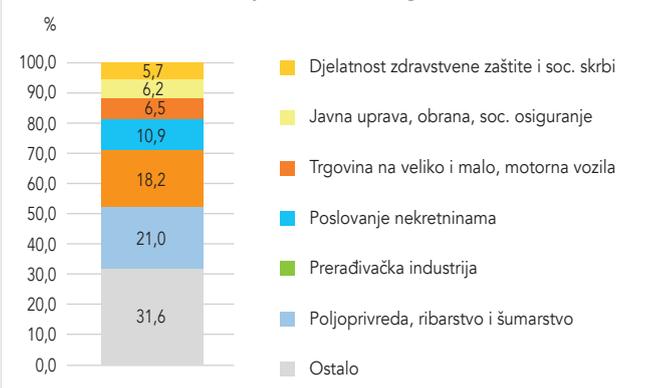
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.024	3,6
Broj stanovnika (2011.)	84.836	2,0
BDP (2015.), u tis. HRK	3.593.049	1,1
BDP (2015.) p/c, u HRK	44.528	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.737	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	20.012	1,3
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	6.313	3,4
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	28,8	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	4.247.661	0,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	49.047	0,2
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	1.282.367	1,2
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	704.053	0,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	16	0,1

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

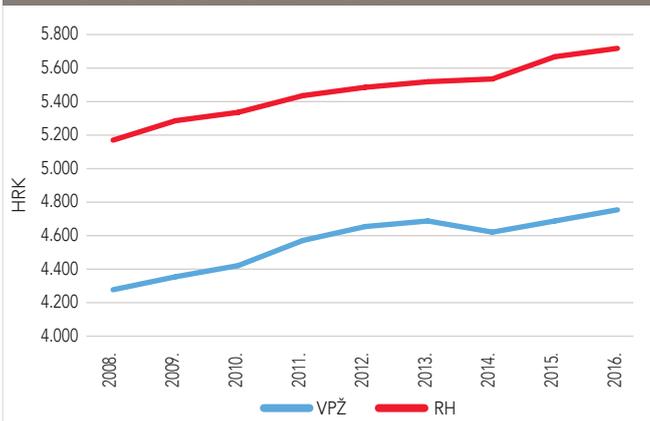
Glavne su gospodarske grane Virovitičko-podravske županije poljoprivreda, finalna drvno-prerađivačka industrija, prehrambena industrija i industrija nemetala, osobito proizvodnja keramičkih pločica. Neke su od važnijih tvrtki drvno-prerađivačke industrije Tvin, Ciprijanović, Pan parket, Drvene konstrukcije, Javorović, a proizvode uredski, školski i ostali namještaj, parkete, klompe, proizvode za opremanje objekata u turizmu, zdravstvu i javnoj upravi. U poljoprivredi se posebno ističe proizvodnja šećerne repe, duhana i ljekovitog bilja. Među važnim su gospodarskim granama pčelarstvo i ribnjačarstvo. Proizvodnjom meda i ostalih pčelinjih proizvoda (propolisa, peluda, matične mliječi) među najvećim je proizvođačima u Hrvatskoj s potencijalima povećanja proizvodnje za potrebe farmaceutske, kemijske i prehrambene industrije investiranjem u nove pčelinje zajednice i ostalu infrastrukturu, primjerice otkupna mjesta s najmodernijim laboratorijima. U ribnjačarstvu se, osim u proizvodnji, investira i u preradu ribe.

Prirodne ljepote Županije predispozicija su razvoja turizma, seoskog, lovnog i ribolovnog. Impuls razvoju županijskog turizma daje revitalizacija objekata spomeničke baštine.

Gospodarstvo Virovitičko-podravske županije izvozno je orijentirano. Županijsko gospodarstvo izvozi svoje proizvode na zahtjevna svjetska tržišta te u robnoj razmjeni redovito ostvaruje suficit, a osnova su dobrih rezultata vanjskotrgovinske razmjene kvalitetni županijski proizvodi i konkurentne cijene, uz poštovanje ugovorenih rokova isporuke. Esencijalno je pitanje daljnjeg razvoja Županije dovršetak izgradnje brze ceste (Vrbovec II (Gradec) – Bjelovar – Virovitica – Barcs – Szigetvar – Szentlorinc – Pecs...), što će imati brojne pozitivne učinke. Privući će nove investicije, povećati zapošljavanje i zaustaviti daljnji odlazak mladih obrazovanih kadrova, a sve radi stvaranja županije snažno orijentirane na razvoj konkurentnoga gospodarstva i izvozne industrije, u skladu s prirodnim resursima, znanjem i iskustvom, usklađenih s načelima održivog razvoja, očuvane prirodne i kulturne baštine te poželjne za siguran obiteljski život i rad. Viroexpo, međunarodni sajam gospodarstva, obrtništva i poljoprivrede (2018. godine održan je po 23. put, sa 723 izlagača iz 29 zemalja, a posjetilo ga je 27.800 posjetitelja), jedan je od tri najvažnija sajma u Republici Hrvatskoj, a predstoje investicije u potrebnu infrastrukturu, kojom će se izgraditi moderan i konceptualno višenamjenski objekt s parkiralištem.

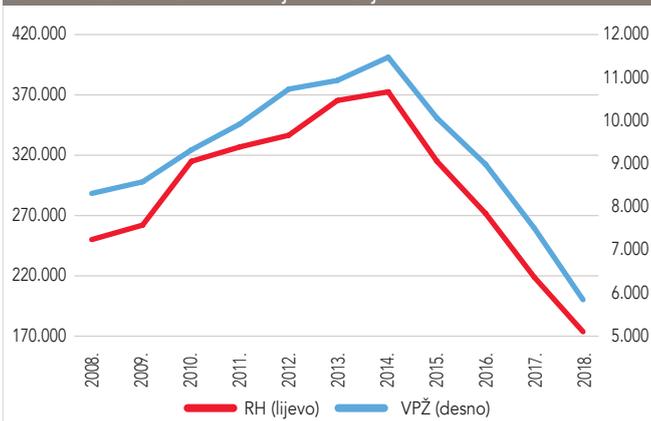
Tekst priredila: Županijska komora Virovitica; tel.: +385 (0) 33 725 150; e-adresa: hgkvi@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

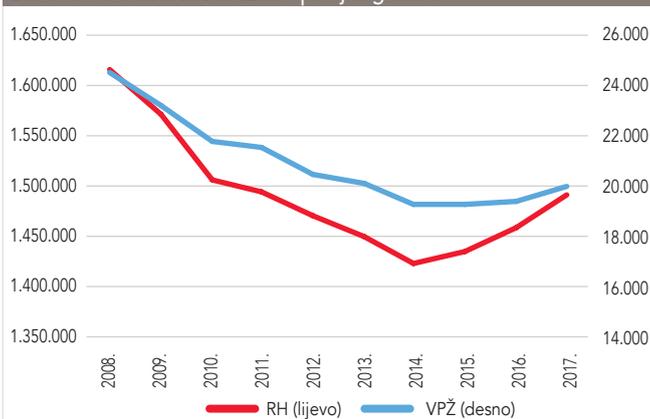
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

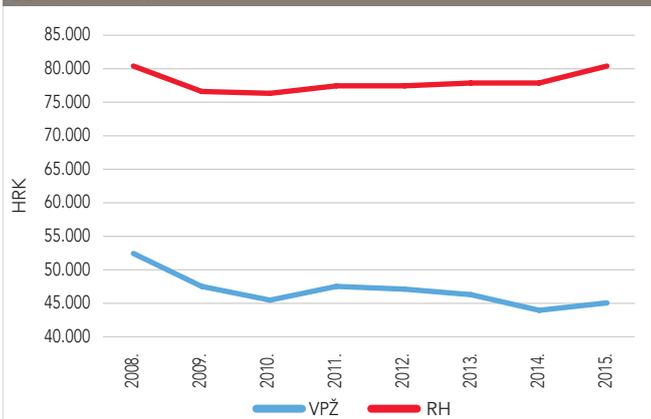
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

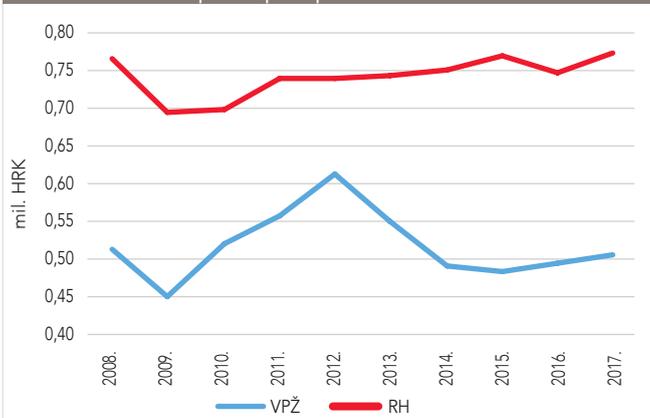
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

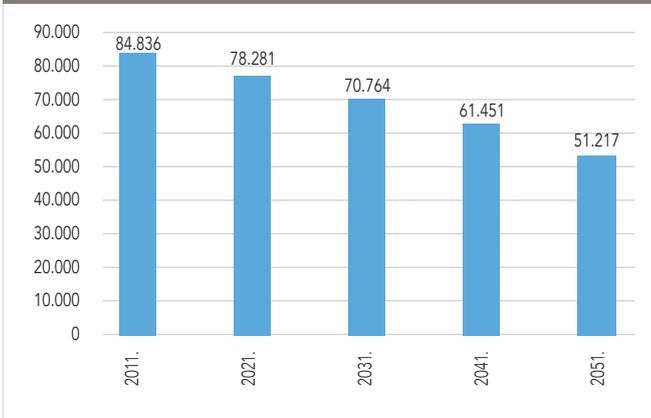
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

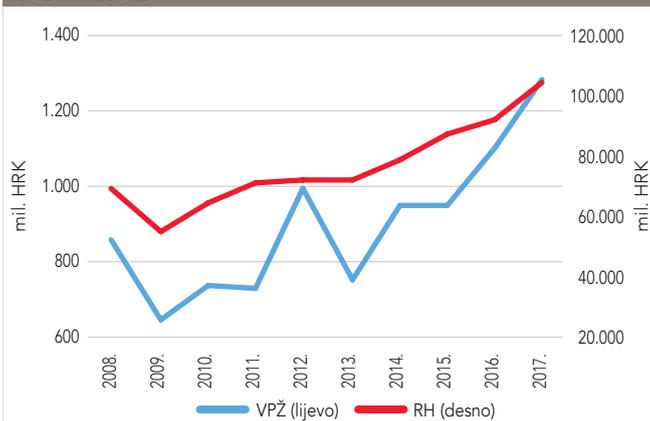
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

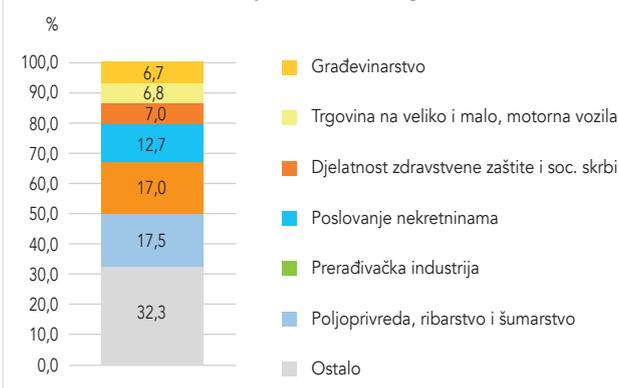
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	1.823	3,2
Broj stanovnika (2011.)	78.034	1,8
BDP (2015.), u tis. HRK	3.394.826	1,0
BDP (2015.) p/c, u HRK	46.119	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.971	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	18.842	1,3
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	3.669	2,0
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	19,0	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	3.955.451	0,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	24.871	0,1
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	872.756	0,8
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	651.253	0,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	41	0,1

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

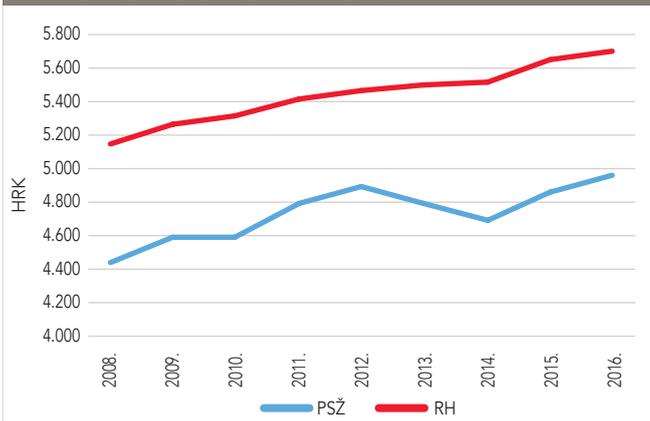
Požeško-slavonska županija smještena je na središnjem dijelu istočne Hrvatske. Proteže se na površini od 1823 km² s približno 72.000 stanovnika, čime spada u manje županije Republike Hrvatske. Županija je prostorno odvojena na dvije cjeline – Požešku kotlinu te Pakračko-lipički kraj, s pet gradova i pet općina, a Požega je političko, upravno i kulturno središte.

Gospodarsko okruženje Požeško-slavonske županije utemeljeno je na poljoprivredi te prerađivačkoj industriji. U okviru prerađivačke industrije najzastupljenije su grane metaloprerađivačka, drvo-prerađivačka i prehrambena industrija, a manji udio čine tekstilna industrija te proizvodnja i prerada nemetalnih mineralnih proizvoda i električne opreme. Gospodarstvo Požeško-slavonske županije tradicionalno je izvozno orijentirano na 30-ak europskih i svjetskih tržišta. Izvozne tvrtke iz prerađivačkog sektora temelje svoj izvoz na zapadnoeuropska tržišta Italije, Njemačke i Austrije, dok poljoprivredni sektor svoje proizvode izvozi na istočna tržišta, pretežito BiH i Srbije.

Potencijali ulaganja u Požeško-slavonsku županiju nalaze se u bogatstvu prirodnim resursima i sirovinama, dugogodišnjoj tradiciji poljoprivredne proizvodnje na više od 5000 OPG-ova i trgovačkih društava, mogućnostima razvoja ruralnog turizma te brendiranja Županije kao vinske destinacije na jednom od najkvalitetnijih hrvatskih vinogorja. Kao potencijal Županije ističu se i poduzetničke zone u Pakracu, Pleternici i Kutjevu te novi poduzetnički inkubator u Požegi, gdje je obrtnicima te malim i srednjim poduzetnicima omogućeno poslovanje po nižim troškovima te im je na jednome mjestu omogućeno pronalaženje informacija koje su im potrebne za početak i razvoj poslovanja. Županija obiluje bogatom florom i faunom (45% prekriveno je šumama), mnogim termalnim izvorima i riječnim tokovima te bogatom kulturnom baštinom, što daje mogućnosti razvoja zdravstveno-rekreacijskog, lovnog, kulturnog, vjerskog i ruralnog turizma.

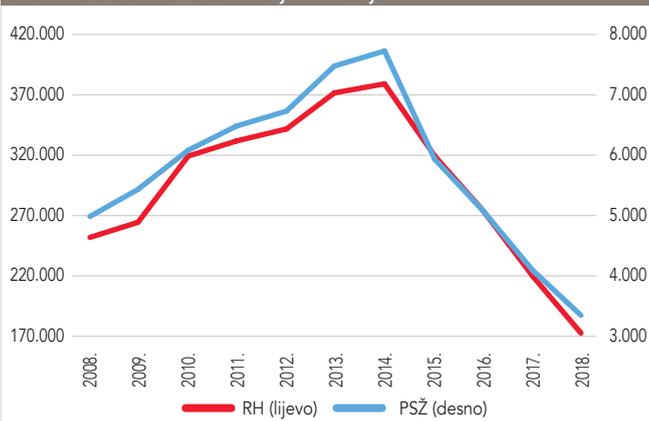
Tekst priredila: Županijska komora Požega; tel.: +385 (0) 34 273 260; e-adresa: hgkpz@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

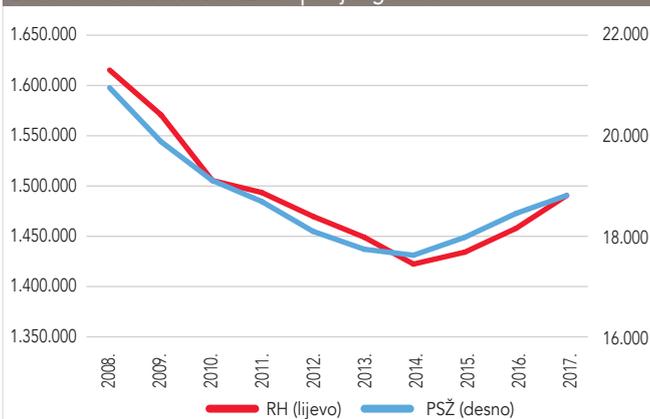
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

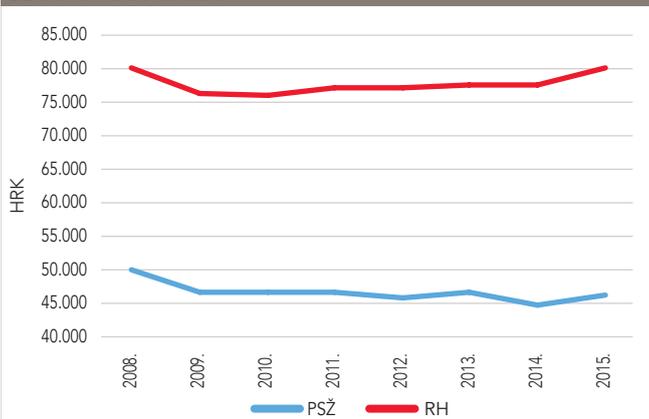
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

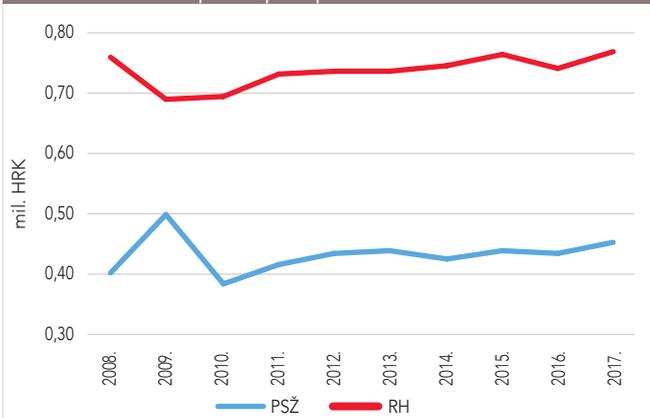
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

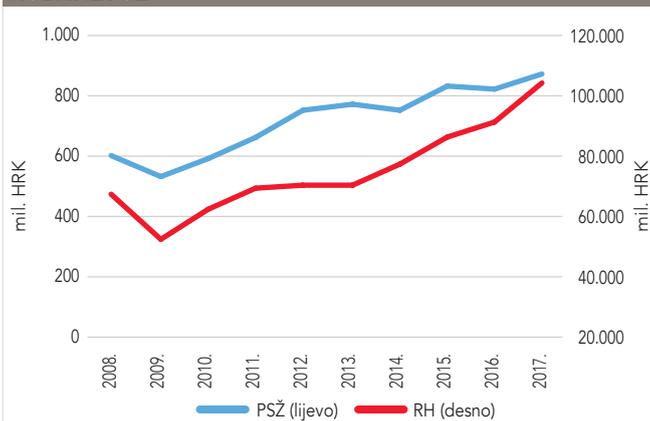
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

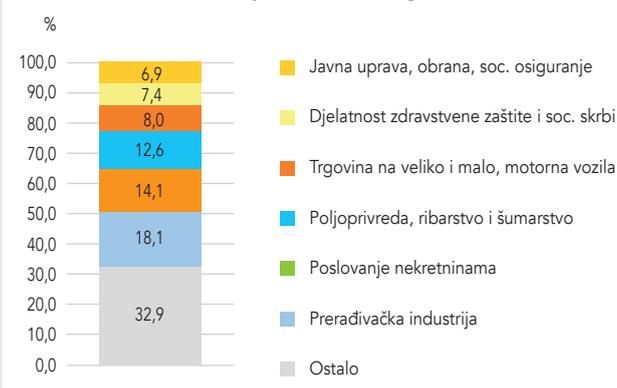
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.030	3,6
Broj stanovnika (2011.)	158.575	3,7
BDP (2015.), u tis. HRK	6.864.292	2,0
BDP (2015.) p/c, u HRK	45.368	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.150	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	37.101	2,5
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	8.592	4,6
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	22,4	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	8.659.280	1,3
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	264.915	1,2
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	2.323.054	2,2
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	1.454.671	0,9
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	148	0,5

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

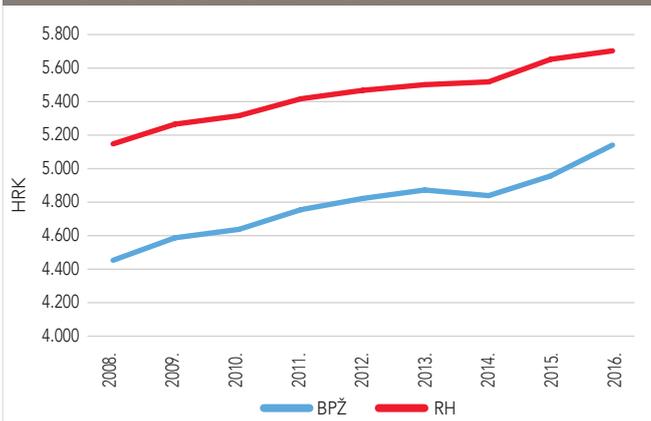
Osnove su gospodarskog razvoja Brodsko-posavske županije prerađivačka industrija (izvezno orijentirane: metalna, drvna, prehrambena i proizvodnja namještaja), poljoprivreda, građevinarstvo, trgovina i uslužne djelatnosti. Najvažnija je gospodarska djelatnost prerađivačka industrija, koja čini 33 posto županijskoga gospodarstva i ostvaruje 80 posto ukupnog izvoza, a slijede trgovina, građevinarstvo, poljoprivreda itd. U prerađivačkoj industriji prevladavaju tvrtke iz metaloprerađivačke djelatnosti, prerade drva i proizvodnje namještaja, proizvodnje kemijskih te prehrambenih proizvoda. Brodsko-posavska županija ostvaruje BDP *per capita* u iznosu od 5962 eura (2015. godine), koji je 43,7 posto niži od ostvarenog na razini Republike Hrvatske. U posljednje tri godine, nakon višegodišnje krize, gospodarstvo pokazuje znakove oporavka, pri čemu se posebno ističe porast izvoza. Povoljan geostrateški položaj (raskrižje X i Vc prometnog koridora), prometna infrastruktura (ceste, željeznica, plovni put), prirodna bogatstva (103.515 ha obradivog zemljišta, 60.000 ha šumskih površina, bogatstvo voda), kulturno-povijesno naslijeđe i spremnost obrazovnog sustava (12 srednjih škola) i akademske zajednice (Strojarski fakultet, Veleučilište Slavonski Brod, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti – dislocirani studij u Slavonskom Brodu i Sveučilišni preddiplomski studij sestrinstva – dislocirani studij u Novoj Gradiški) da se prilagodi potrebama gospodarstva, pružaju preduvjete za intenzivniji razvoj gospodarstva i ostalih djelatnosti koje utječu na razvoj županije.

U dinamičnijem razvoju gospodarstva te njegovoj bliskoj interakciji s razvojem obrazovnog sustava (koji mu se treba brže prilagođavati) vidimo mogućnost zaustavljanja negativnih demografskih trendova koji su prisutni posljednjih godina. Preduvjet je za to gospodarski model razvoja temeljen na industriji i izvozu te brži razvoj manje razvijenih dijelova Republike Hrvatske.

Zainteresiranost poduzetnika za realizaciju *greenfield* investicija, posebno u Industrijskom parku Nova Gradiška i na području Lučke uprave Slavonski Brod, svjedoče o mogućnosti stvaranja povoljnog okruženja za privlačenje, osim domicilnih investitora, i onih izvan Brodsko-posavske županije te o nužnosti aktivnijeg djelovanja institucija i pojedinaca u pravcu boljeg korištenja komparativnih prednosti županije i svih njezinih potencijala (prirodnih, ljudskih itd.) radi njezina bržega gospodarskog i ukupnog razvoja.

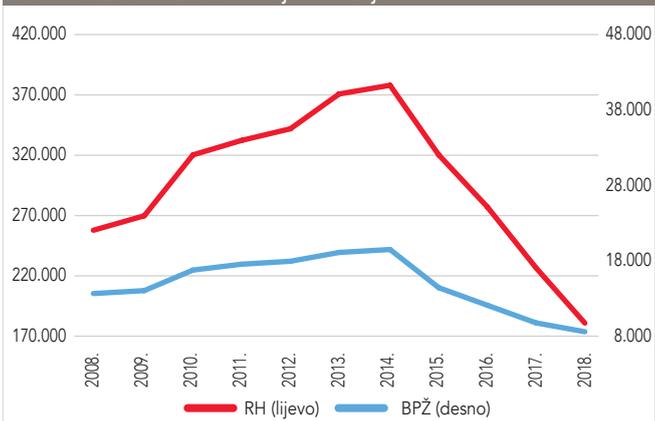
Tekst priredila: Županijska komora Slavonski Brod; tel.: +385 (0) 35 448 583; e-adresa: hgksb@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

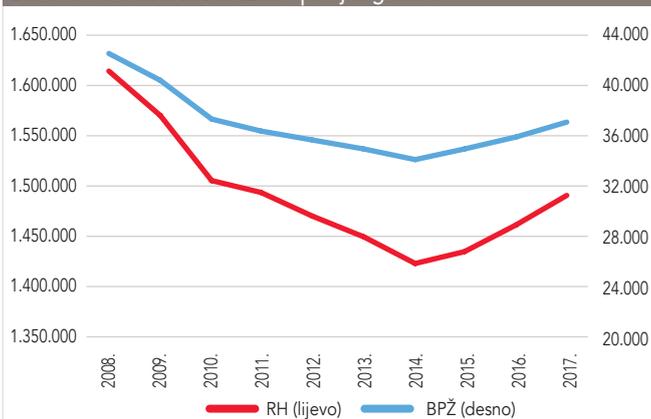
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

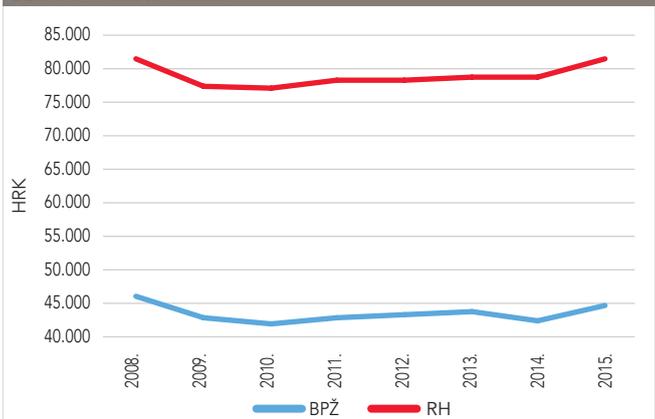
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

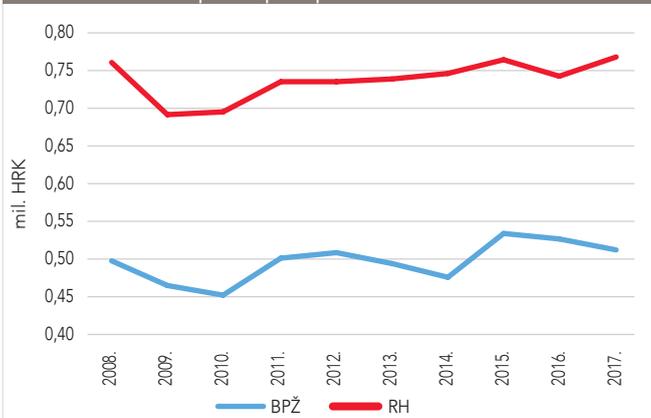
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

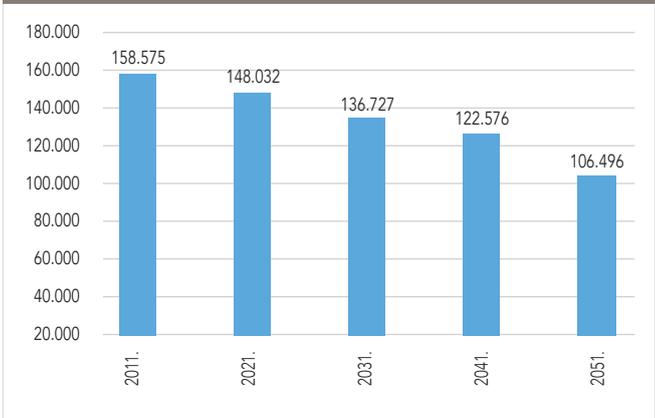
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

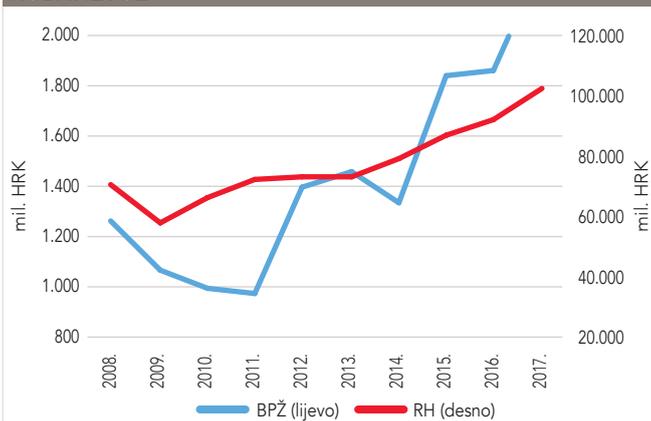
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

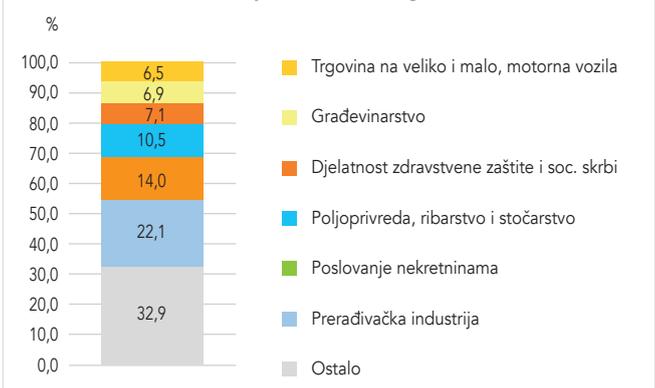
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	4.155	7,3
Broj stanovnika (2011.)	305.032	7,1
BDP (2015.), u tis. HRK	18.859.295	5,6
BDP (2015.) p/c, u HRK	64.019	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.141	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	84.923	5,7
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	22.858	12,2
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	24,9	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	24.838.814	3,7
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	–272.853	–
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	4.636.790	4,4
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	3.896.856	2,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	341	1,0

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Osječko-baranjska županija, smještena na sjeveroistoku Hrvatske, na površini od 4149 km² čini 7,3 posto teritorija Republike Hrvatske. Prirodni resursi koji se temelje na sastavu tla i klimi pogodni su za poljoprivrednu proizvodnju te prehrambenu industriju. Županija ima 231.273 ha obradivih površina, što čini 8,4 posto ukupnog poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj i svrstava je u najvažniji poljoprivredni prostor u zemlji. Poljoprivredna proizvodnja i prehrambena industrija najvažniji su sektori gospodarstva županije. Najzastupljenije kulture su pšenica, kukuruz, šećerna repa i suncokret. Vlažnija tla uz rijeke pogodna su za uzgoj povrća, a uzvisine gora za voćarsku i vinogradarsku proizvodnju. Na tu se proizvodnju nadovezuje stočarstvo, osobito uzgoj svinja i goveda.

Pod šumama se nalazi 87.885 ha, što je osnovica za razvijenu drvenu industriju. Razvijene su i kemijska i metalna industrija te proizvodnja papira, strojeva, građevinskih materijala i dr.

U posljednjih desetak godina intenzivno se razvija IT industrija, bez koje danas ne možemo govoriti o inovativnosti i konkurentnosti.

Zbog svog geoprometnog položaja i razvijene prometne infrastrukture može biti vrlo zanimljiva investitorima, cestovnim je, željezničkim i vodenim prometom, koji čine sastavnicu kombiniranoga prometa, spojena s europskim transportnim mrežama. Županijom prolazi europski prometni koridor V/c, a rijeke Dunav i Drava povezuju ovo područje s mrežom europskih rijeka. U europski zračni promet uključena je Zračnom lukom Osijek.

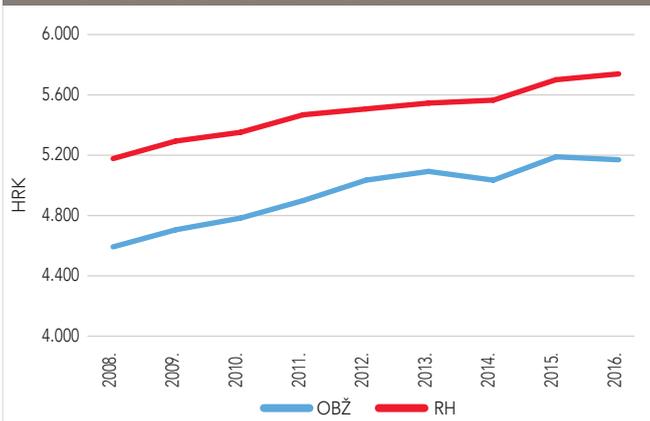
Također, termalne vode, očuvani okoliš i jedinstveno područje Kopačkog rita samo su dio pogodnosti koje pruža Osječko-baranjska županija razvoju kontinentalnog turizma.

Razvijena poljoprivreda i prehrambena industrija, veliki potencijal kontinentalnog turizma i sve veća popularizacija industrije obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti odlična su platforma za potencijalna ulaganja.

Poželjna su ulaganja u navodnjavanje i podizanje gospodarskih objekata u funkciji stočarske proizvodnje te ulaganja u preradbene kapacitete prehrambene industrije. Proizvodnja energije iz biomase od raznih ostataka u ratarstvu, šumarskoj i drvoprerađivačkoj proizvodnji te proizvodnja bioplina od stajskoga gnojiva kao nusproizvoda stočarske proizvodnje, također je veliki potencijal za ulaganja. Očuvani okoliš, područje Kopačkog rita, termalne vode te bogata kulturna baština daju velike mogućnosti za ulaganja u različite oblike kontinentalnog turizma.

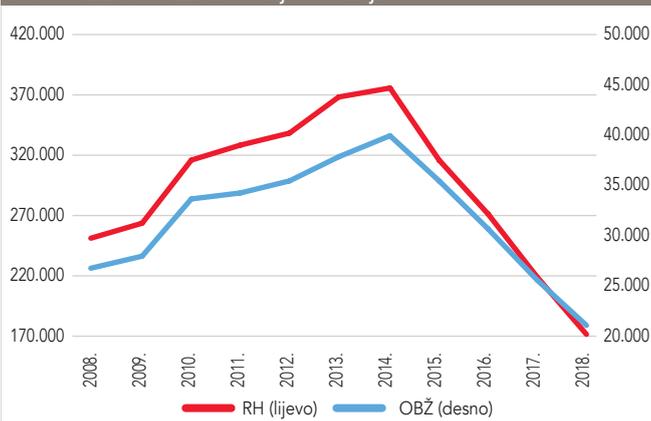
Tekst priredila: Županijska komora Osijek; tel.: +385 (0) 31 223 800; e-adresa: hgkos@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

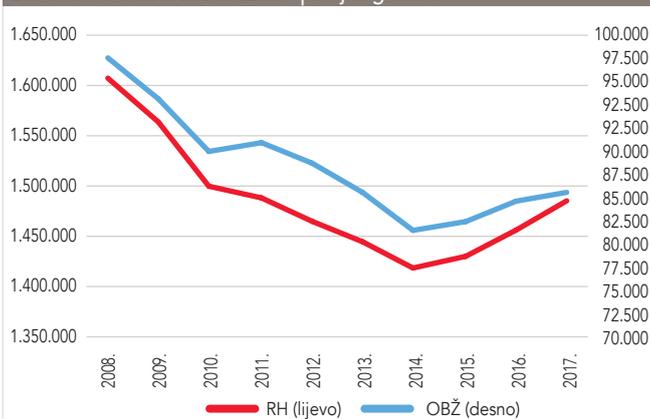
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

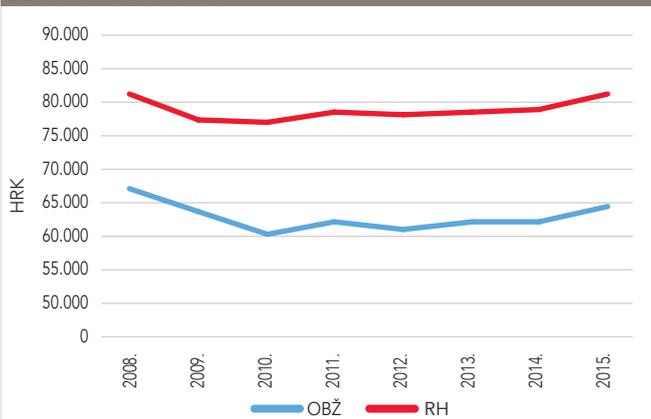
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

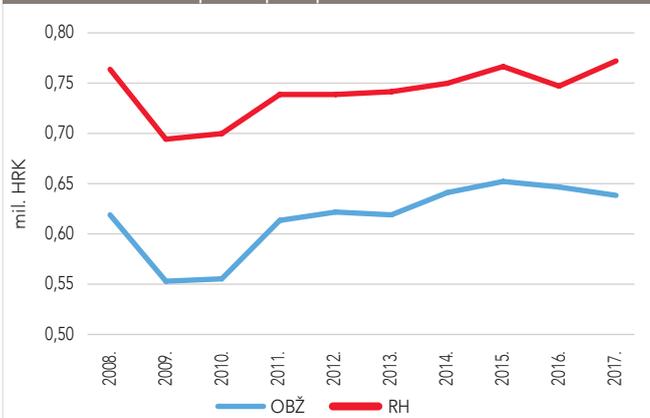
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

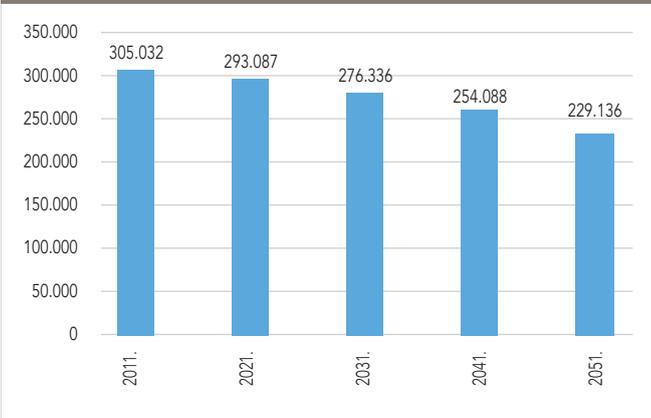
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

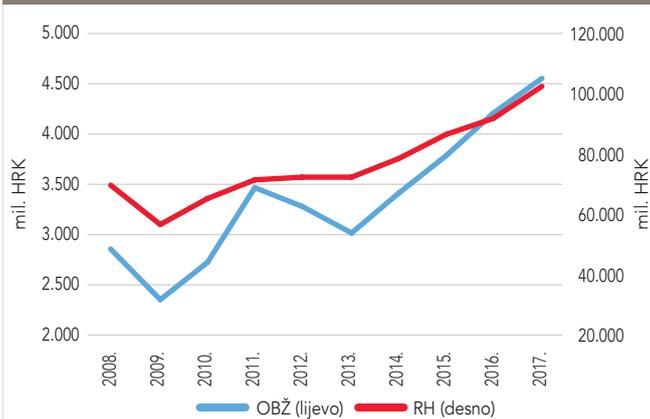
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

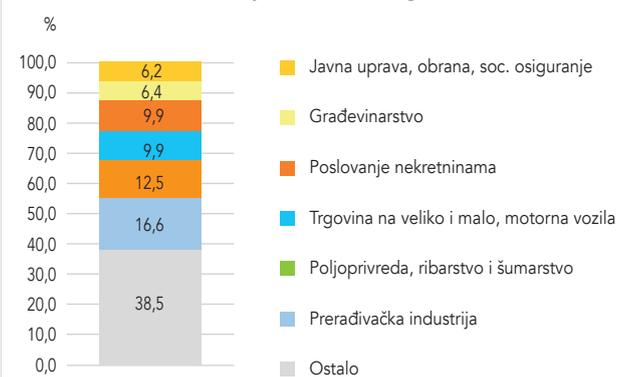
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.454	4,3
Broj stanovnika (2011.)	179.521	4,2
BDP (2015.), u tis. HRK	8.044.874	2,4
BDP (2015.) p/c, u HRK	47.446	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	4.853	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	39.984	2,7
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	11.384	6,1
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	25,1	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	17.797.345	2,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	618.533	2,8
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	1.653.077	1,6
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	3.213.081	2,0
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	147	0,5

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Vukovarsko-srijemska županija smještena je na krajnjem istoku Republike Hrvatske. Graniči sa Srbijom na istoku te Bosnom i Hercegovinom na jugu. Prostire se na površini od 2448 km², što predstavlja 4,33 posto ukupne površine Republike Hrvatske, a nastanjuje je nešto više od 180 tisuća stanovnika ili 4,24 posto ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Smještena je na međunarodno važnom čvorištu cestovnih, željezničkih i plovnih pravaca. Kroz Županiju prolaze paneuropski koridori X i Vc, autocesta Zagreb – Lipovac – Beograd i željeznički pravac Ljubljana – Zagreb – Tovarnik – Beograd. Luka Vukovar prometno je čvorište na Dunavu, a Vinkovci su jedno od ključnih željezničkih pretovarnih središta u ovom dijelu Europe. U krugu manjem od 50 km nalazi se i Zračna luka Osijek.

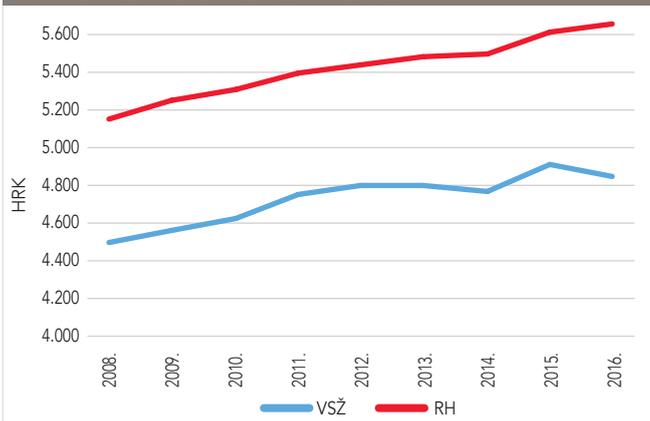
Najvažnije su djelatnosti poljoprivreda i industrija, ponajprije drvna. Tlo, blaga kontinentalna klima i povoljan godišnji raspored oborina ovog podneblja omogućavaju kvalitetnu poljoprivrednu proizvodnju. Ratarske površine su meliorirane i komasirane, što omogućuje strojnu obradu i visoke prinose. Na poljoprivredne površine otpada 149.703 hektara ili 61 posto ukupne površine Županije, a prevladavaju oranice (93%), pašnjaci, livade, vinogradi i voćnjaci. Najplodnija zemlja u Županiji je crnica na vukovarskom ravnjaku. Veliko bogatstvo čine sačuvane stare šume koje pokrivaju površinu od 70.000 ha. Naročito su poznate šume hrasta lužnjaka. U spačvanskom šumskom bazenu dva su zaštićena šumska područja: Lože kod Županje i Radiševo, zaštićeno šumsko područje blizu naselja Vrbanja. Očuvani prirodni resursi (šume Spačvanskog bazena, brojna zaštićena područja na županijskoj razini te brojne biljne i životinjske vrste), plovnost Dunava tijekom cijele godine, ponuda kvalitetne i autohtone hrane, vinogradarstvo, iznimno vrijedni kulturno-povijesni resursi (Vučedol, Sopot, stara jezgra grada Iloka) te razne manifestacije stvaraju pretpostavku za razvoj turizma (riječni kruzing, vinski turizam, cikloturizam, lovni turizam).

Razvojni potencijali Vukovarsko-srijemske županije:

- potencijali u drvnom i prehrambenom sektoru (dostupnost sirovine, prerađivački kapaciteti, ljudski potencijali)
- odličan geoprometni položaj (pogranična županija, europski koridori, riječni pravci Dunav i Sava) pruža velike mogućnosti razvoja gospodarstva, a posebno u segmentu transporta i logistike
- niži troškovi poslovanja u odnosu na druga područja Republike Hrvatske (niža cijena radne snage, porezne olakšice itd.)
- postojeći kapaciteti poduzetničkih potpornih institucija i devet poduzetničkih zona.

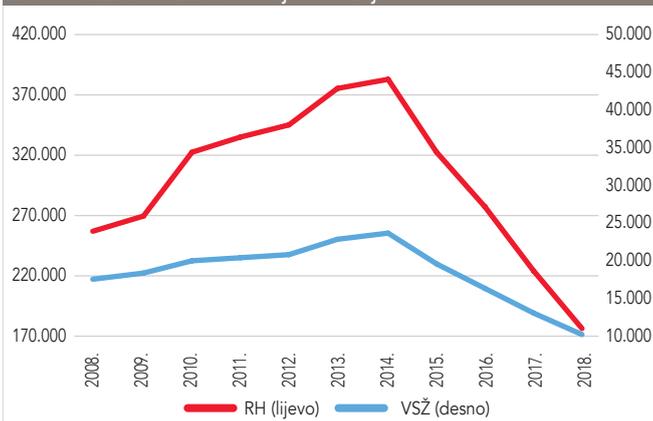
Tekst priredila: Županijska komora Vukovar; tel.: +385 (0) 32 441 157; e-adresa: hgkvu@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

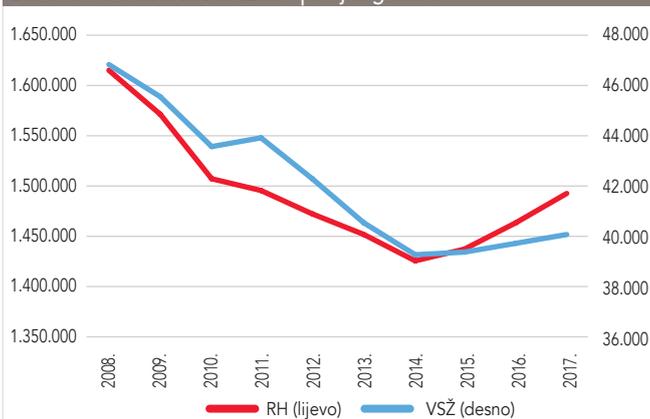
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

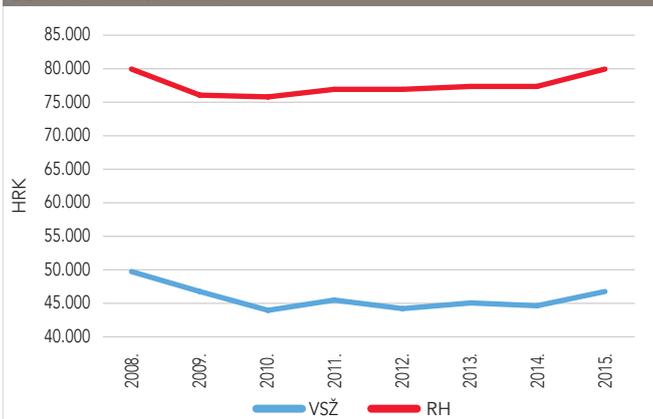
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

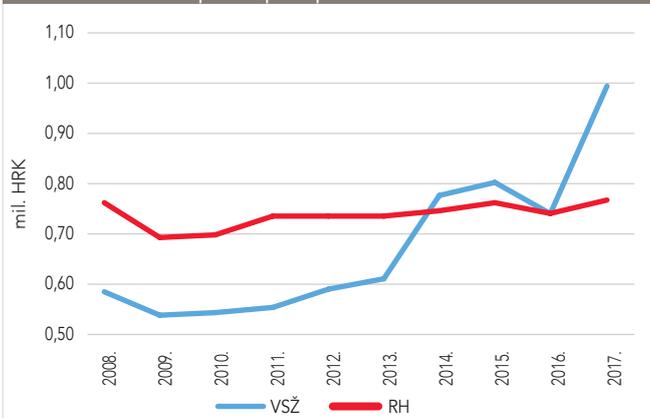
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

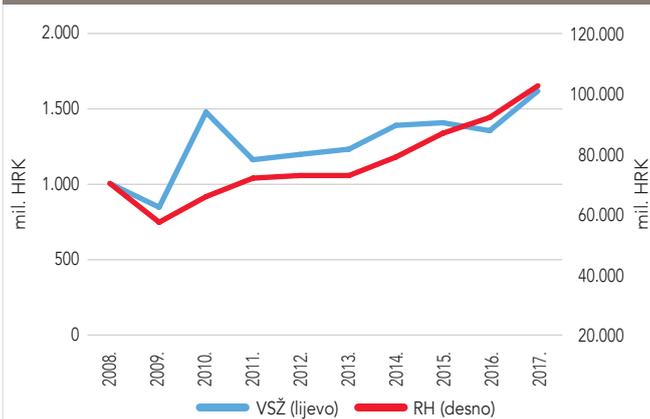
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

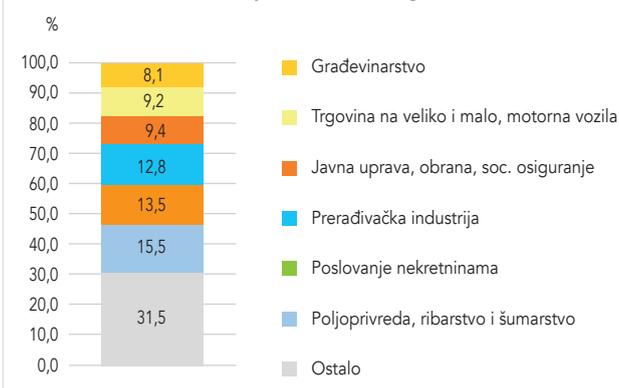
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

KARLOVAČKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	3.626	6,4
Broj stanovnika (2011.)	128.899	3,0
BDP (2015.), u tis. HRK	7.441.597	2,2
BDP (2015.) p/c, u HRK	60.932	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.310	–
Broj osiguranika HZMO (prosjek 2017.)	34.718	2,3
Broj nezaposlenih (prosjek 2017.)	5.543	2,9
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	16,6	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	9.487.985	1,4
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	487.507	2,2
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	2.156.702	2,1
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	2.042.486	1,3
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	172	0,5

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Na području Karlovačke županije posluje više od 2000 trgovačkih društava, a gospodarsku sliku dopunjuje i oko 1800 obrta.

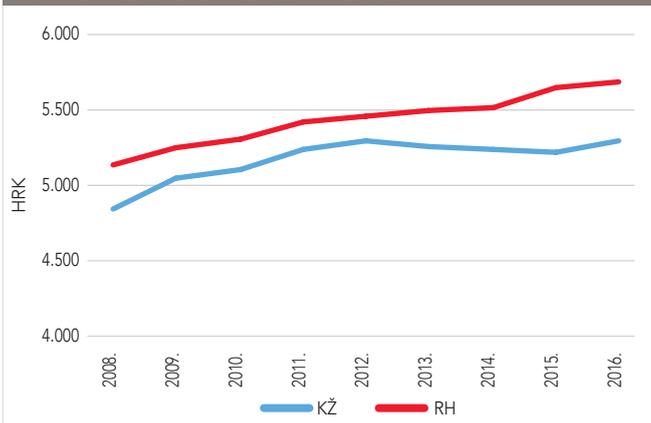
Najvažnije su gospodarske grane prerađivačka industrija, trgovina, graditeljstvo te prijevoz i skladištenje, koje ostvaruju više od 85 posto ukupnog prihoda županijskoga gospodarstva. Prerađivačka industrija je nositelj tehnološkog razvitka, izvoza i zapošljavanja u županiji. O njezinu utjecaju govori podatak o visokom udjelu u ukupnom prihodu gospodarstva Županije od 57 posto, što je znatno iznad razine Republike Hrvatske. K tomu, prerađivačka industrija obuhvaća i oko polovine ukupno zaposlenih u Županiji. Najvažnije su industrijske grane proizvodnja hrane i pića, proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, proizvodnja strojeva i uređaja, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, prerada drva i proizvoda od drva, proizvodnja tekstila.

Najvažnija su izvozna tržišta poduzetnika Karlovačke županije SAD i zemlje EU (Švicarska, Njemačka, Italija, Slovenija, Švedska) te susjedna Bosna i Hercegovina, a u strukturi izvoza s udjelom od 92,7 posto prevladavaju proizvodi metaloprerađivačke industrije i strojogradnje. Druga je djelatnost po zastupljenosti u izvozu trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala, s udjelom od 4,2 posto.

Zahvaljujući visokoj kvaliteti izvođenja radova, poštovanju rokova i stručnosti kadrova u pogledu korištenja najsuvremenije opreme i materijala, građevinske tvrtke Karlovačke županije prebrodile su krizu građevinskog sektora i mogu se pohvaliti bogatim referencama u izvođenju radova. Trgovina je djelatnost koja okuplja najveći broj trgovačkih društava u Županiji te, kao i djelatnost prijevoza i skladištenja, svoj razvoj i poslovanje temelji i na iskorištavanju komparativne prednosti prometnog položaja Karlovačke županije. Povoljan je prirodni i prometno-geografski položaj Karlovačke županije u središnjoj Hrvatskoj rezultirao prolaskom strateških prometnih pravaca kroz područje županije kao veze između kontinentalnog i primorskog dijela Republike Hrvatske unutar njenih granica i sjecišta važnih europskih prometnih koridora. Takav je položaj iskorišten i za razvoj poslovnih zona, što Karlovačku županiju, uzimajući u obzir industrijsku tradiciju i zadovoljavajuću mrežu obrazovnih institucija, svrstava u poželjne destinacije za ulaganje. Prometna dostupnost, uz kulturne i prirodne atraktivnosti, prije svega vezane uz četiri rijeke, Mrežnicu, Koranu, Kupu i Dobru, te blizinu Plitvičkih jezera i jadranske obale, rezultira i trendom rasta turističkih pokazatelja po kojima je Karlovačka županija, izuzev Grada Zagreba, najuspješnija kontinentalna županija.

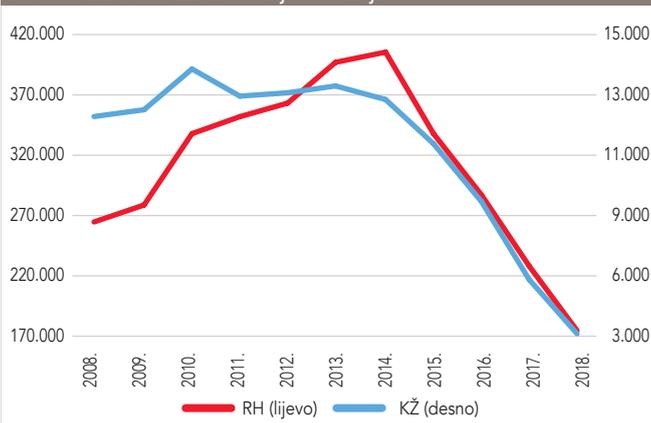
Tekst priredila: Županijska komora Karlovac; tel.: +385 (0) 47 612 111; e-adresa: hgkka@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

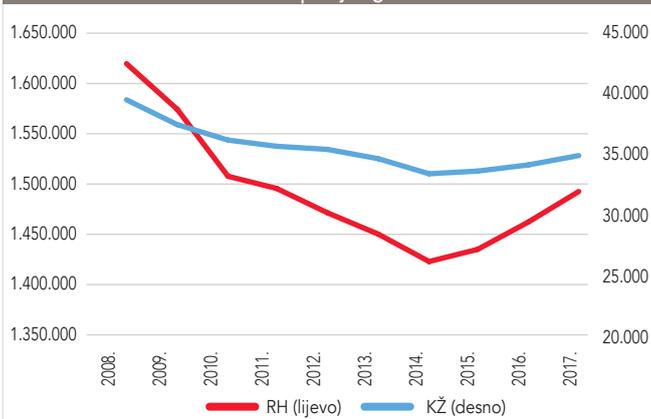
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

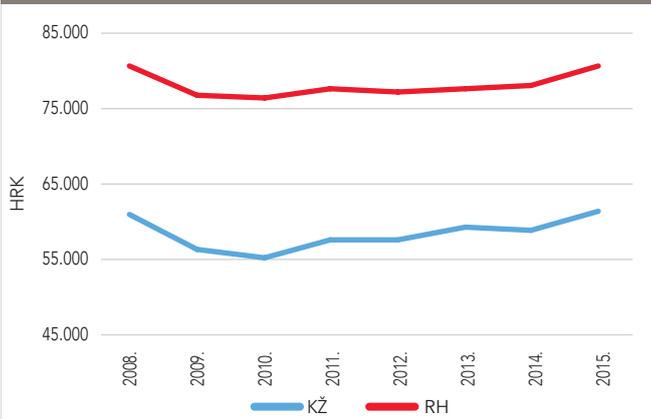
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

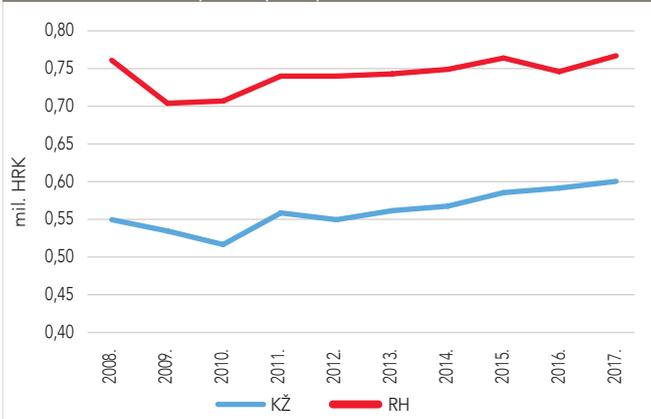
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

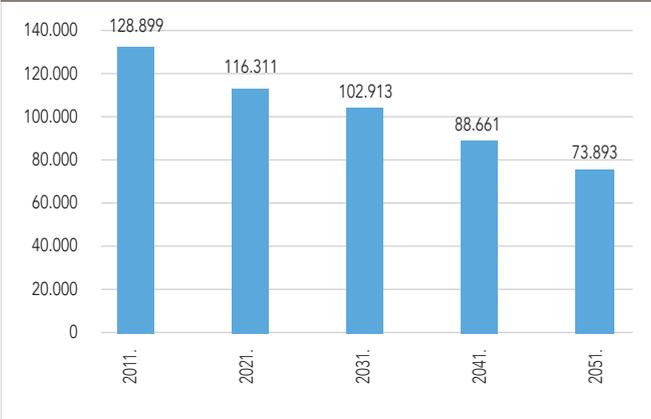
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

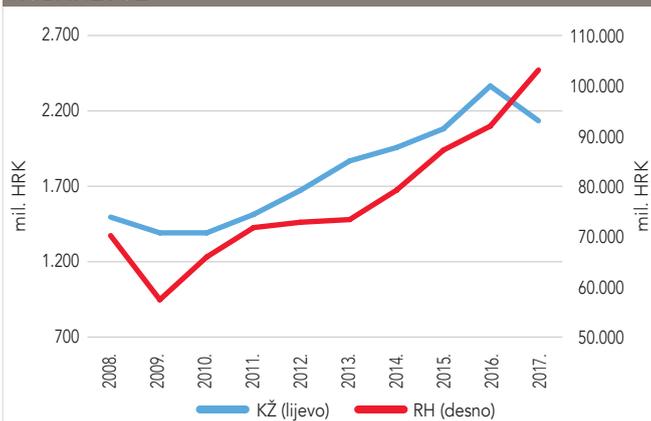
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

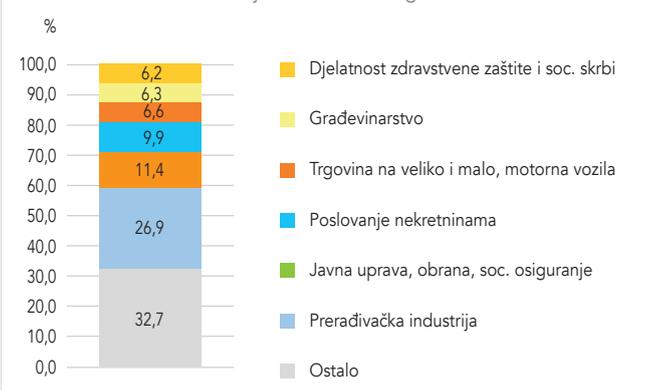
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	4.468	7,9
Broj stanovnika (2011.)	172.439	4,0
BDP (2015.), u tis. HRK	9.438.368	2,8
BDP (2015.) p/c, u HRK	58.777	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.274	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	38.362	2,6
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	12.336	6,6
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	29,0	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	9.358.355	1,4
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	–36.625	–
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	3.253.892	3,1
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	2.042.269	1,3
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	17	0,1

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Sisačko-moslavačka županija ima izvrstan geostrateški položaj. Čvorište je prometnih pravaca željeznice te cestovnih pravaca. Rijeka Sava je plovna do Siska i ovdje postoje velike mogućnosti razvoja logistike od luke Rijeka, željeznicom preko Karlovca do buduće luke Sisak i dalje Savom i Dunavom do srednje i istočne Europe.

Sisačko-moslavačka županija je proizvodno-izvozna županija, a glavne su gospodarske djelatnosti industrija, s posebnim naglaskom na energetiku, naftnu, petrokemijsku i kemijsku industriju, metalurgiju i metalopredivačku industriju, prehrambenu i drvnu industriju, zatim poljoprivreda i šumarstvo, trgovina, ugostiteljstvo, graditeljstvo, promet i veze. Nužno je da nositelji gospodarskog razvoja provode modernizaciju i ulažu u suvremenu tehnologiju, a posebno u proizvodnju visokovrijednih proizvoda uz primjenu modernih sofisticiranih tehnologija uz poštovanje načela zaštite okoliša. U posljednje vrijeme u Županiji prisutan razvoj i primjena sofisticiranih tehnologija u elektroničkoj industriji te znatiji razvoj farmaceutske industrije. Manje su zastupljene ostale gospodarske djelatnosti te obrtništvo. Na području Županije aktivno je oko 1900 tvrtki i 2000 obrta. Poduzetnici Sisačko-moslavačke županije izvezli su i uvezli robe u vrijednosti 710 milijuna eura i ostvaren je devizni suficit od 162 milijuna eura u 2017. godini. Najvažniji su trgovinski partneri u izvozu zemlje Europske unije te zemlje okružja. U izvozu je najvažnija prerađivačka industrija koja ostvaruje više od 90 posto ukupnog izvoza.

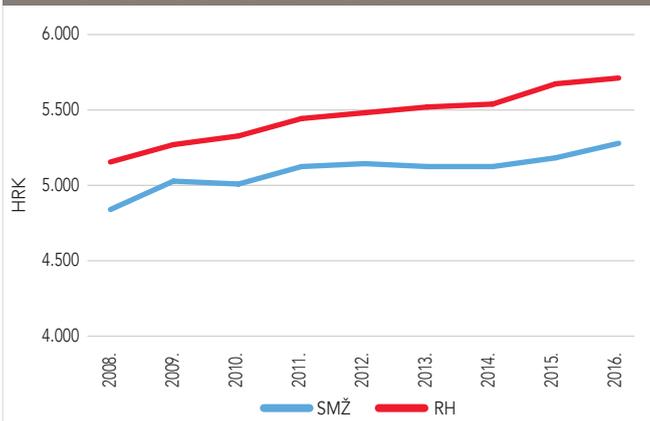
Poljoprivredna proizvodnja tradicionalnih ratarskih kultura i stočarstvo imaju važnu ulogu i dugu tradiciju. Županija je prepoznatljiva po uzgoju autohtonih pasmina konja hrvatski posavac i hrvatski hladnokrvnjak, proizvodnji voća te autohtonih sorti vinove loze, među kojima je najpoznatiji škrlat.

Park prirode Lonjsko polje, prirodne ljepote, bogata povijest, niz rijeka i rječica, vinogradarski položaji i šume, potencijali su pogodni za razvoj ruralnog turizma uz ekološku proizvodnju hrane. Potencijali razvoja leže i u lječilišnom turizmu u Topuskom, dok posebni potencijal predstavljaju neiskorištene jodne vode u Sisku.

Ova je županija bila jedna od industrijski najrazvijenijih, i bez obzira na dosadašnja ulaganja u poduzetničku infrastrukturu te postojeću tradicionalnu industriju, to nije dovoljno za jači razvoj. Županija se zato okreće prema nekim drugim granama gospodarstva koje uključuju korištenje novih tehnologija te se u tom pravcu u Novskoj stvaraju uvjeti za razvoj gaming industrije koji će dovesti do poticanja otvaranja i širenja proizvodnih i inovativnih malih tvrtki i obrta.

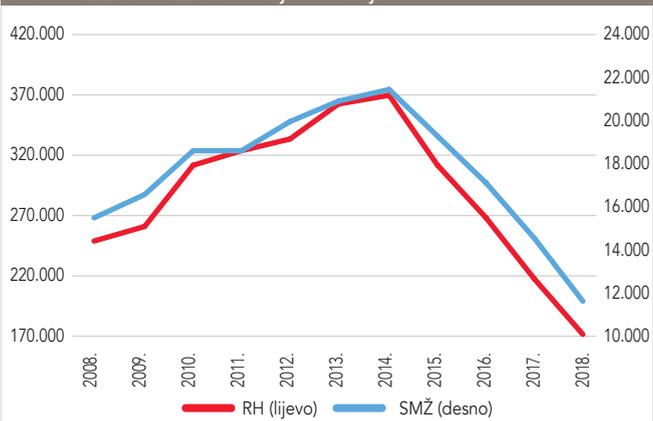
Tekst priredila: Županijska komora Sisak; tel.: +385 (0) 44 522 583; e-adresa: hgksk@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

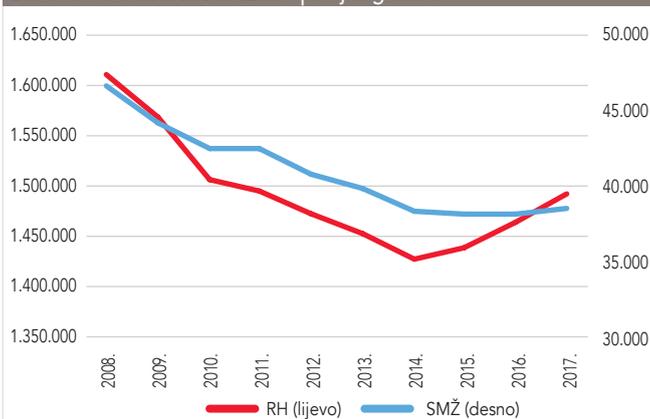
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

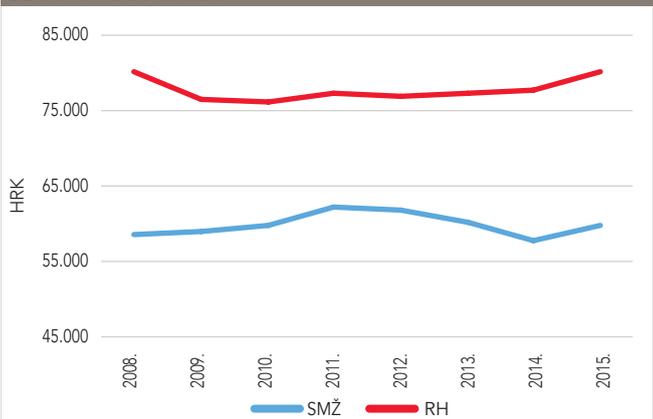
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

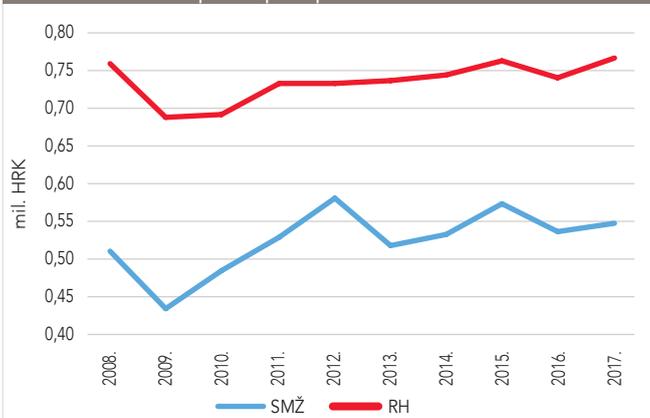
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

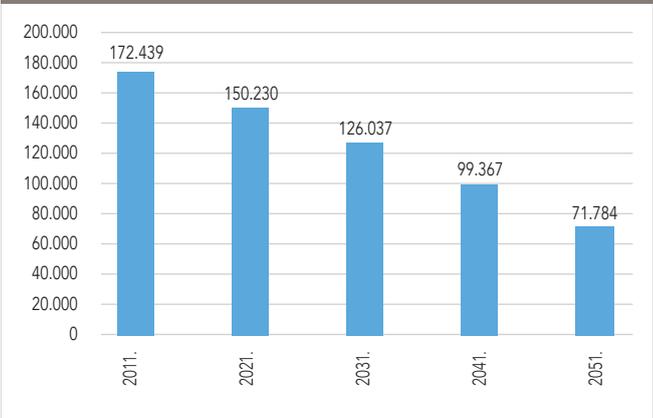
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

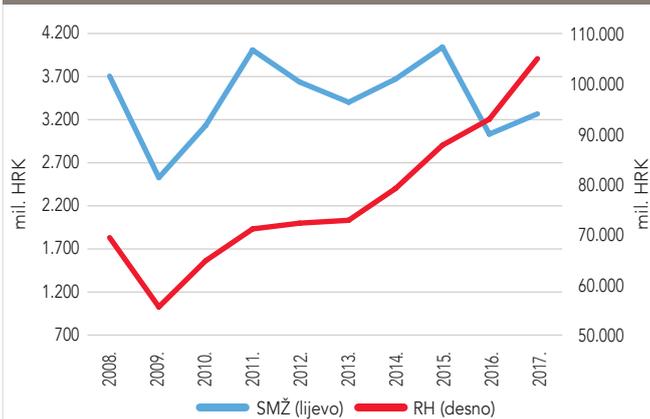
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap; obrada: HGK

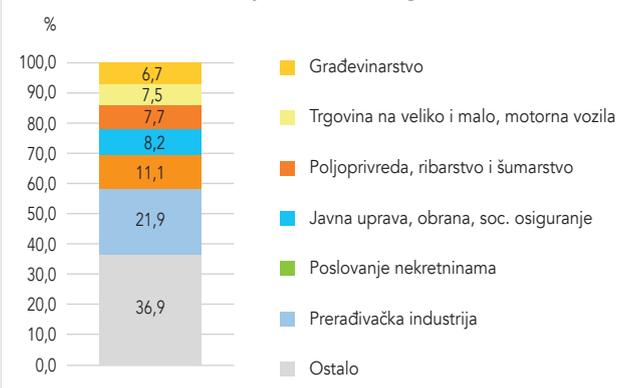
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	3.588	6,3
Broj stanovnika (2011.)	296.195	6,9
BDP (2015.), u tis. HRK	28.363.686	8,4
BDP (2015.) p/c, u HRK	97.177	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.690	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	113.417	7,6
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	9.960	5,3
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	9,9	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	38.276.507	5,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	1.380.514	6,3
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	4.261.208	4,1
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	7.225.927	4,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	1.910	5,9

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Primorsko-goranska županija jedna je od sedam jadranskih županija i šesta je po površini hrvatskih županija. Teritorijalni ustroj čini 14 gradova i 22 općine s 296.195 stanovnika. Prostor Primorsko-goranske županije obuhvaća površinu od 3588 km² ili 6,3 posto državnoga teritorija i 4344 km² morske površine, a dijeli se na tri dijela – primorsko (37% površine), otočno (28%) i goransko (35%) područje.

Geoprometnim položajem županija povezuje Europu sa Sredozemnim morem, što je utjecalo na razvoj pomorstva i mnogih gospodarskih djelatnosti, među kojima su najvažnije prerađivačka industrija, graditeljstvo, promet, trgovina i turizam. Gorski kotar je tradicionalno jako šumarsko i drvoprerađivačko gospodarsko područje, otoci su usmjereni na turizam i neke važne industrijske djelatnosti.

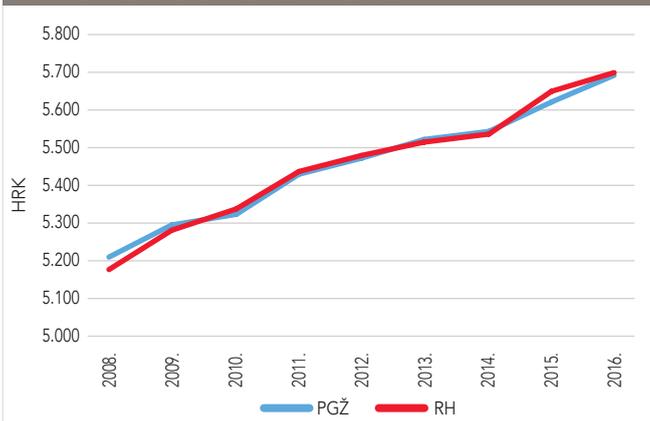
Grad Rijeka je, kao županijsko središte sa 128.624 stanovnika, poslovno, upravno-administrativno, gospodarsko, kulturno i sveučilišno središte županije, a razvio se u jako pomorsko središte s razvijenom lučkom, pomorsko-prometnom, brodograđevnom i turističkom djelatnošću važno za cijelu Hrvatsku.

Prednosti i potencijali za ulaganja u Primorsko-goransku županiju

Prednosti i potencijale ulaganja u županiju određuju: (1) povoljan geostrateški položaj koji omogućuje razvoj gospodarskih kretanja roba i putnika te (2) globalna konkurentnost prometnih pravaca, (3) pozicioniranje kao energetskog i prometnog čvorišta i privlačne turističke destinacije, (4) dobra razvijenost gospodarske infrastrukture, znatni kapaciteti i broj poduzetničkih zona, (5) uređen sustav prostornog planiranja i dokumentacije, (6) otvorenost gospodarske i regionalne suradnje, (7) razvoj poduzetništva pametnom specijalizacijom, mogućnostima za razmjenu i transferom znanja i novih tehnologija, (8) jako Sveučilište i iznadprosječna razina obrazovanja te (9) iznadprosječna razvijenost u okviru Hrvatske.

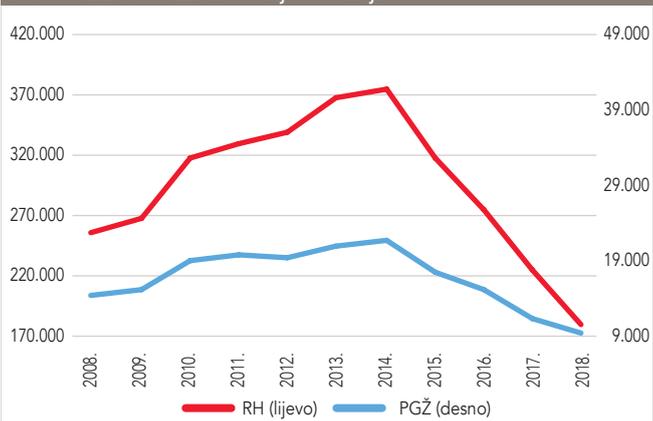
Tekst priredila: Županijska komora Rijeka; tel.: +385 (0) 51 209 111; e-adresa: hgkri@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

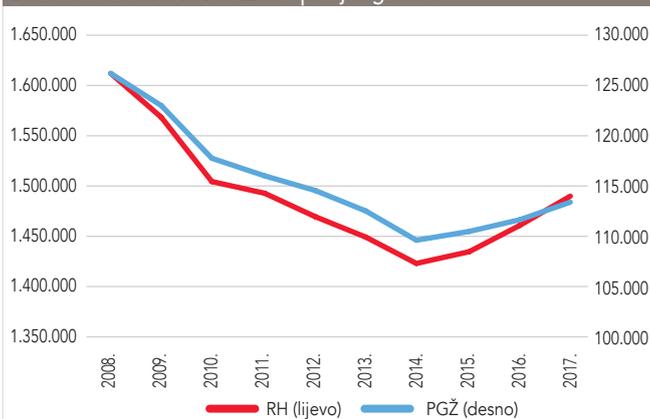
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

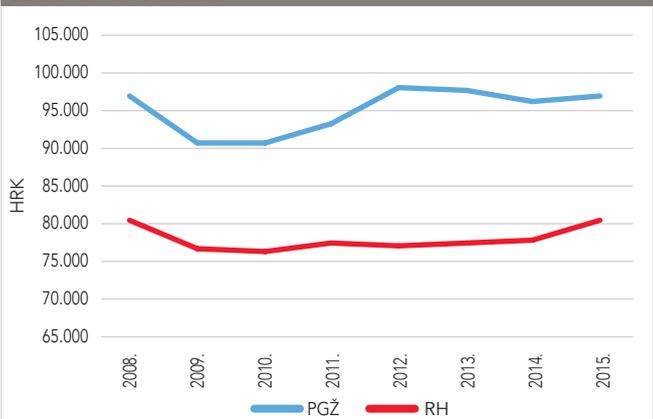
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

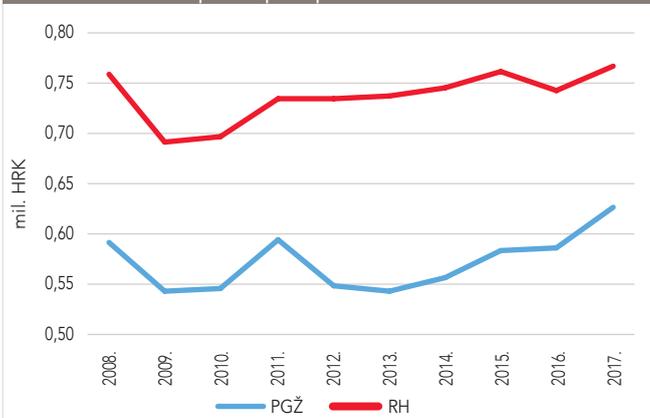
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

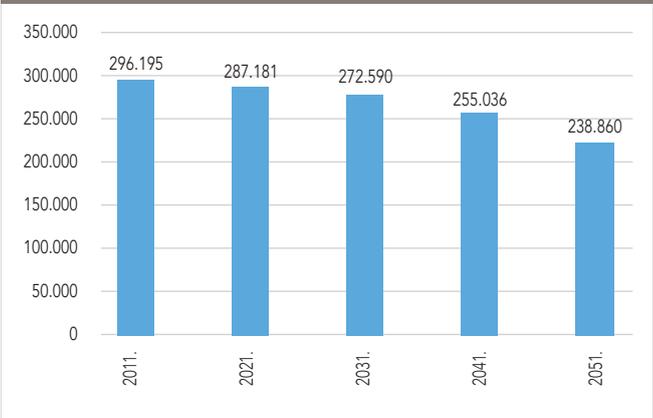
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

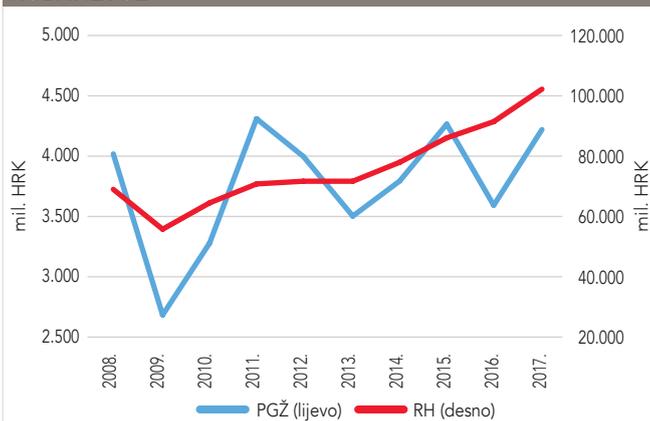
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

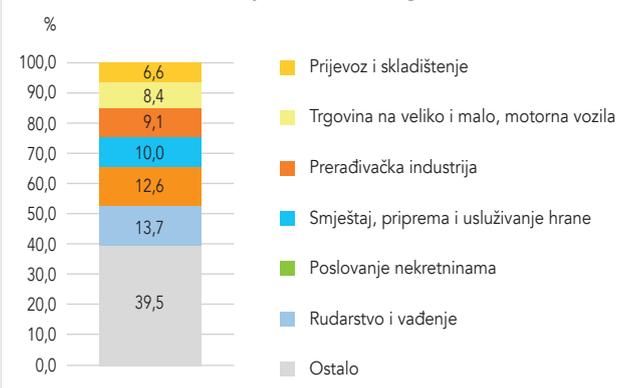
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	5.353	9,5
Broj stanovnika (2011.)	50.927	1,2
BDP (2015.), u tis. HRK	2.959.032	0,9
BDP (2015.) p/c, u HRK	62.058	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.053	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	14.899	1,0
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	2.689	1,4
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	19,4	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	2.249.894	0,3
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	37.264	0,2
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	349.412	0,3
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	150.649	0,1
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	107	0,3

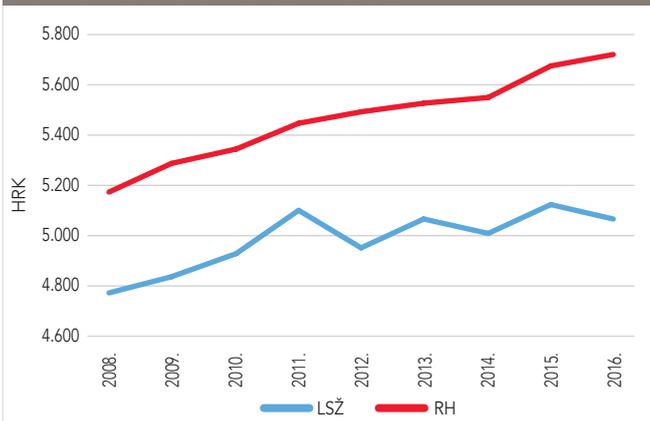
Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

U zemljopisnom smislu, Ličko-senjska županija predstavlja sponu između dijela unutarnjeg i priobalnog prostora države. Zbog takvog je položaja velik utjecaj Karlovca, Rijeke i Zadra kao velikih regionalnih središta. Osim što je geoprometna spona, ovaj prostor Hrvatskog primorja, Gacke, Like i Krbave je ekološka jezgra Hrvatske – 28 posto prostora županije čine zaštićeni prirodni objekti i lokaliteti, kao što su nacionalni parkovi Plitvička jezera, Sjeverni Velebit i Paklenica te Park prirode Velebit. Niz je još drugih zaštićenih objekata prirode, posebnih rezervata, zaštićenih krajolika, hidroloških, geomorfoloških i paleontoloških spomenika prirode i spomenika parkovne arhitekture.

Zbog ekološkog prostora velike su mogućnosti gospodarskog razvitka, naročito turističke djelatnosti, ekološke poljoprivredne proizvodnje, za čijim je proizvodima sve veća potražnja, te drvne industrije, što je planirano razvojnim dokumentima županije. Pritom je potrebno raznim mjerama poticati razvoj, gospodarski i demografski devastiranoga ruralnog prostora, kakav je prostor Ličko-senjske županije. Ličko-senjska županija, posebno njen kontinentalni dio, po mnogo čemu je specifičan, na gospodarske aktivnosti i kretanja bitno utječu reljefni (visoka Hrvatska) i klimatski (planinska i kontinentalna klima) uvjeti, koji posljedično utječu i na prometne uvjete (snijeg, bura), odnosno transport roba (zatvorene prometnice, otežana mogućnost opskrbe drvnom masom), što sve neposredno utječe na ekonomiku poslovanja poduzetnika. Upravo te prirodne determiniranosti utječu na povećane troškove poslovanja na koje se ne može utjecati. Da bi se zadržalo žiteljstvo, ovakvi planinski krajevi trebaju imati u državi primjereni tretman kako bi bile anulirane početne nejednakosti u poslovanju (primjer Tirola u Austriji), a sve ostalo tek potom prepušteno tržišnim uvjetima poslovanja. U protivnomu, žiteljstvo Županije malošto drugo može zadržati, depopulacijski i migracijski procesi bit će nastavljeni s nesagledivim posljedicama (rijetko naseljen i pust prostor), što će se odraziti i na sigurnosnu politiku Republike Hrvatske (transmigracijski i migracijski procesi).

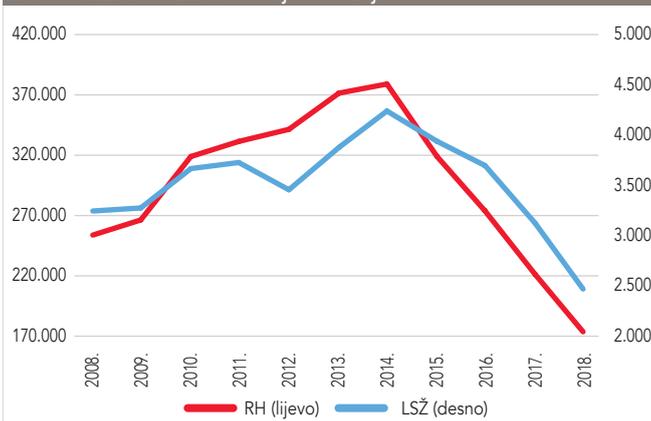
Tekst priredila: Županijska komora Otočac; tel.: +385 (0) 53 771 001; e-adresa: hgkot@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

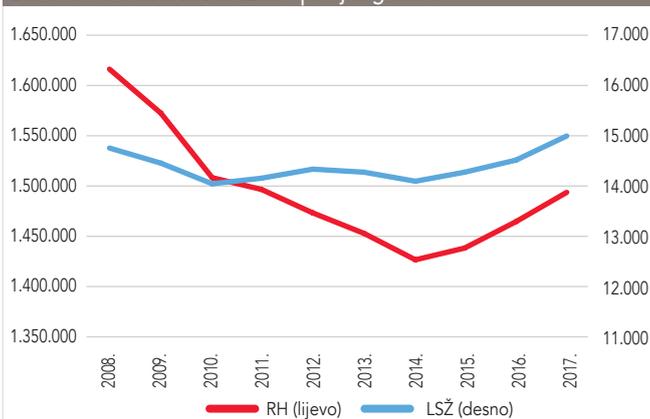
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

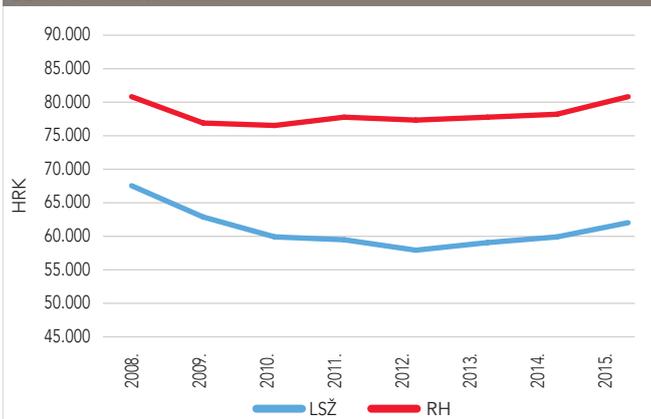
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

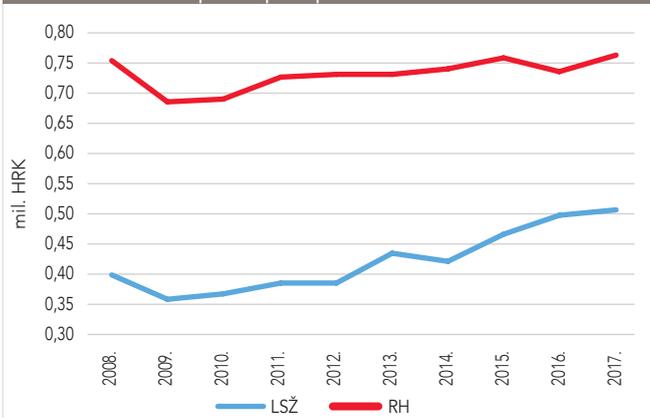
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

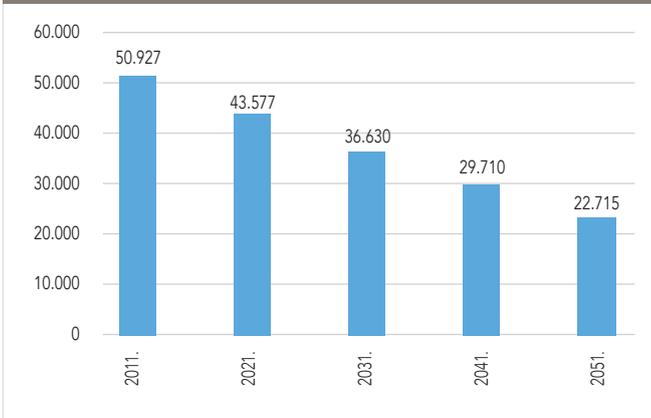
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

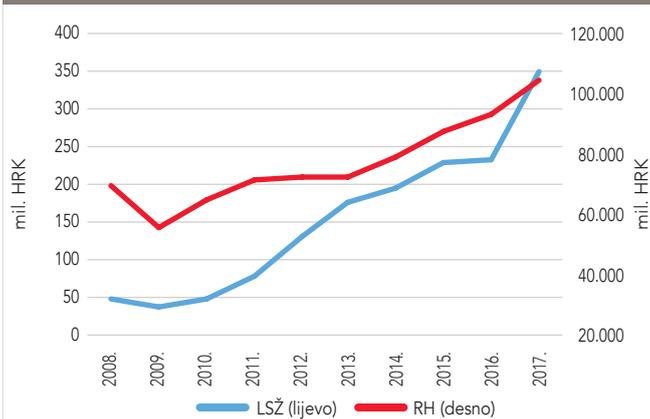
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

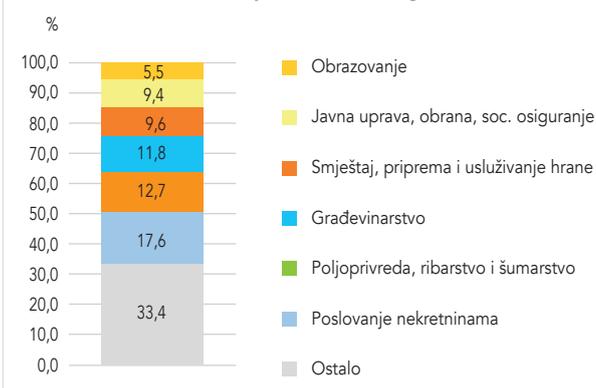
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

ZADARSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	3.646	6,4
Broj stanovnika (2011.)	170.017	4,0
BDP (2015.), u tis. HRK	11.157.786	3,3
BDP (2015.) p/c, u HRK	65.475	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.404	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	53.095	3,6
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	6.362	3,4
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	13,3	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	13.752.195	2,0
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	680.792	3,1
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	1.834.214	1,8
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	1.866.493	1,1
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	1.285	3,9

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Strukturu gospodarstva Zadarske županije prema ukupnom prihodu, uz ostale djelatnosti, dominantno čine trgovina, prerađivačka industrija, turizam, ribarstvo i marikultura te brodarstvo. Marikultura i ribarstvo, brodarstvo i turizam Zadarske županije imaju posebnu vrijednost za cijelu zemlju zbog svog visokog udjela na državnoj razini. Uzgajivači bijele ribe i tune u Županiji čine čak 72 posto ukupne hrvatske marikulture prema kriteriju koncesionirane površine mora i prodanim količinama, a brojne pogodne lokacije na obali i otocima omogućuju širenje ove djelatnosti bez velikog onečišćenja okoliša ili ugroze turizma. More je i izvor sirovina za ribarsku industriju, ali ribarstvo je limitirano prirodnim resursima i zakonskim ograničenjima ulova.

U Zadru je sjedište najveće brodarske tvrtke, koja s tvrtkom kćeri čini 38 posto nosivosti trgovačke flote u zemlji, što snažno utječe na uspješnost županijskoga gospodarstva u cjelini i na životni standard obitelji pomoraca.

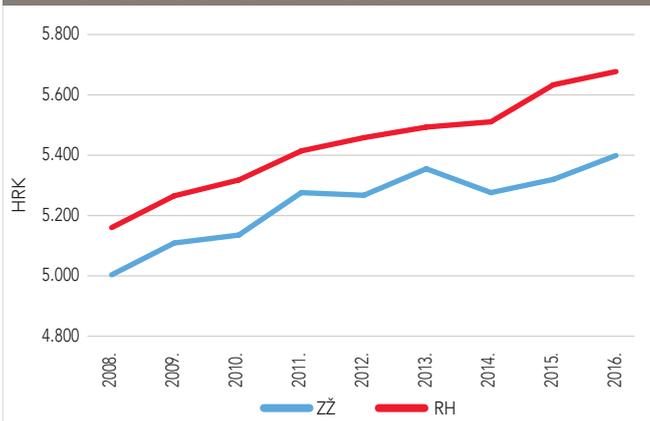
Zahvaljujući zemljopisnom položaju i ulaganjima u prometnu infrastrukturu, najveći je potencijal gospodarstva Zadarske županije u turizmu i djelatnostima koje ga nadopunjuju. Trenutni je kapacitet gotovo 170.000 kreveta bez vezova u marinama. Dolasci i noćenja imaju udio od 11 posto u hrvatskom turizmu, a investicije se mogu očekivati u hotelima visoke kategorije kojih je nedovoljno, ruralnom turizmu u zadarskom zaleđu i specifičnim oblicima turizma na moru.

Uz prehrambenu industriju temeljenu na sirovinskoj osnovi iz mora i Ravnih kotara, prerađivačka industrija oslanja se na proizvodnju metalnih komponenti za automobilsku, prehrambenu i farmaceutsku industriju. Izvozno orijentirano gospodarstvo održava pozitivnu bilancu razmjene roba i usluga s inozemstvom, a izvozom usluga turističkog i brodarskog sektora ta je izvozna orijentacija još naglašenija. Razvijena infrastruktura pomaže da se ovo područje, osobito grad Zadar, razvije u prometno čvorište na granici EU i prekomorskog svijeta.

Posljednja velika investicija u luku Gaženicu privukla je koncesionara koji će Zadru osigurati da postane polazno-odlazna luka (homeport) brodovima za kružna putovanja, što jamči dodatnu zaposlenost u popratnim djelatnostima. Uz nedovoljno iskorištene poljoprivredne površine, su i prostori neobrađivog zemljišta u zaleđu za investicije u alternativne izvore energije, posebice u uvjetima strateškog opredjeljenja Europske unije za energetska neovisnost te ulaganja u teretnu luku radi privlačenja tereta. Zadarska županija jedna je od rijetkih s pozitivnim demografskim kretanjima i natprosječnim kontinuiranim rastom zaposlenosti, i to ne samo u turističkoj sezoni. Brojne opremljene gospodarske zone nude povoljno mogućnosti za nove investicije.

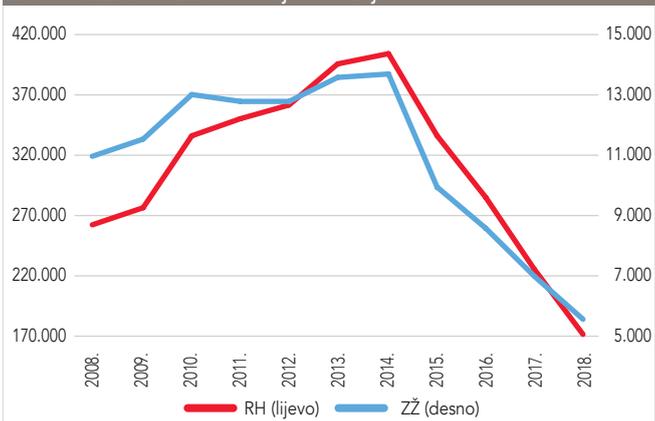
Tekst priredila: Županijska komora Zadar; tel.: +385 (0) 23 211 747; e-adresa: hgkd@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

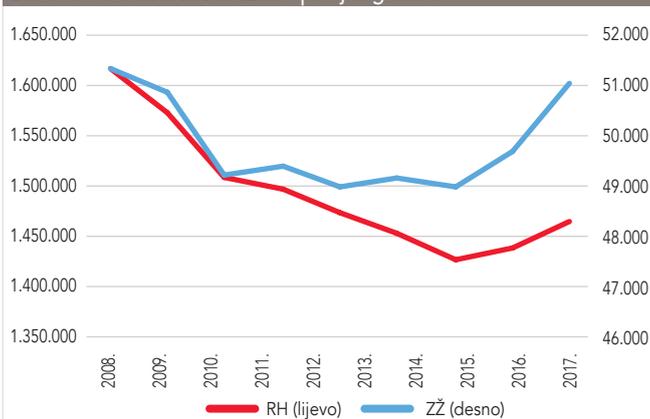
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

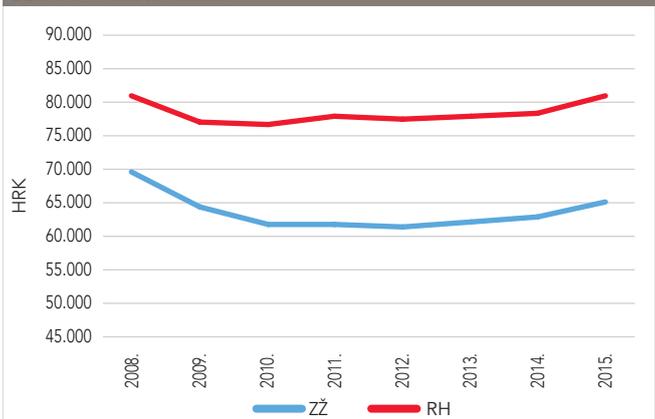
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

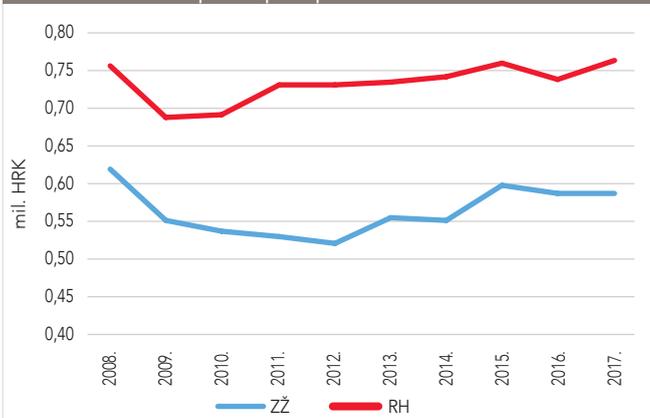
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

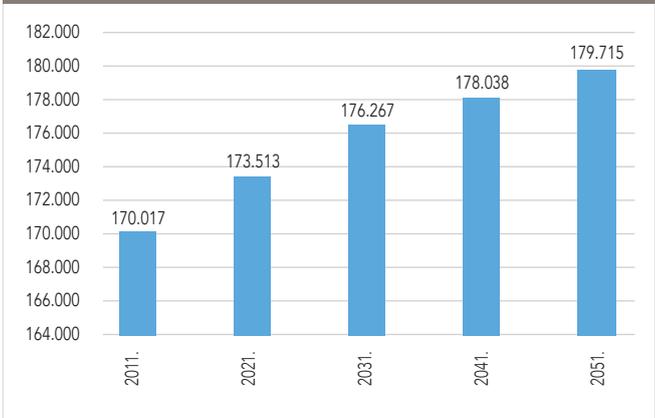
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

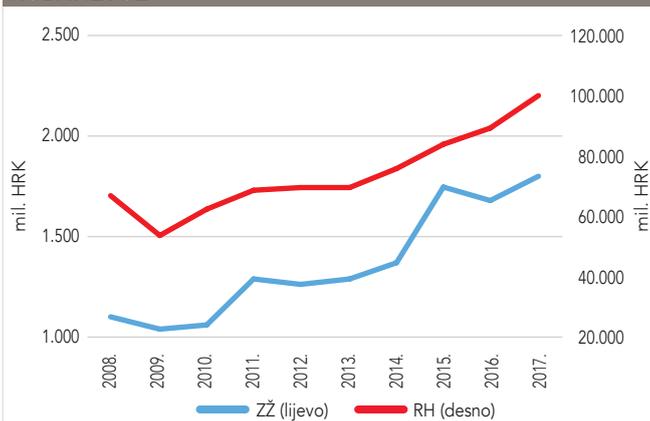
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

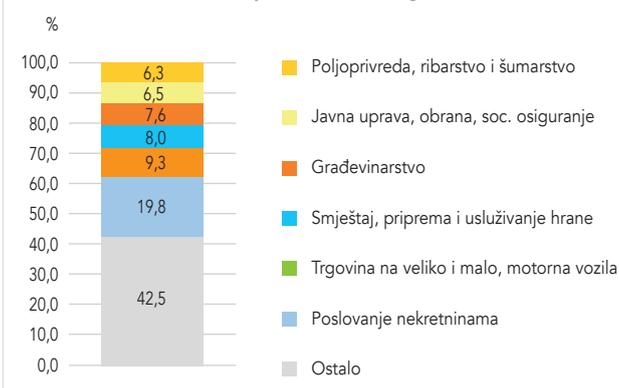
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.984	5,3
Broj stanovnika (2011.)	109.375	2,6
BDP (2015.), u tis. HRK	6.582.334	1,9
BDP (2015.) p/c, u HRK	63.095	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.292	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	31.241	2,1
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	5.749	3,1
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	19,9	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	6.654.766	1,0
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	14.251	0,1
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	501.567	0,5
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	589.673	0,4
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	283	0,9

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Šibensko-kninska županija svojim geografskim položajem u središnjem dijelu Jadranske Hrvatske i dobrom prometnom infrastrukturom (autocesta, željeznica, luka, blizina aerodroma) postaje sve zanimljivija županija za investiranje.

Protjeklo je razdoblje obilježio znatan turistički rast i uspješno okončanje stečajnog postupka Tvornice lakih metala, što je omogućilo nastavak i kontinuirano povećanje proizvodnje u aluminijskoj industriji, strateškoj djelatnosti županije.

Otvorena su i tri nova pogona iz metaloprerađivačkog sektora u Poduzetničkoj zoni Podi u Šibeniku, u tijeku su pregovori s investitorima za dva nova proizvodna pogona iz sektora građevinarstva i strojne obrade metala. Prostora za nove investicije još ima jer je na raspolaganju površina od 400.000 m².

Potencijali ostalih poduzetničkih zona u zaleđu još nisu dovoljno iskorišteni, što bi bio preduvjet za ravnomjerniji razvoj Šibensko-kninske županije.

Ostvarene su znatne investicije u povećanje broja visokokategoriziranih hotelskih kapaciteta, učinjen je veliki iskorak u segmentu kongresnog turizma, što će zasigurno utjecati na produženje turističke sezone.

Otvaranjem nove marine u Pirovcu Šibensko-kninska županija učvršćuje svoju poziciju kao vodeća regija nautičkog turizma hrvatskog Jadrana.

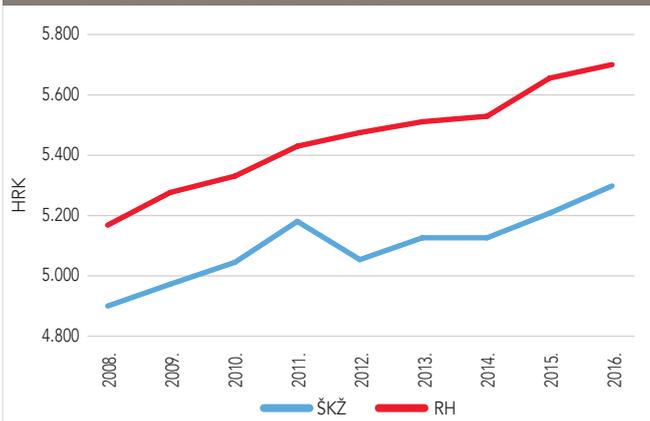
Rast turističkog sektora omogućuje i potiče investicije u mnogobrojne popratne uslužne djelatnosti i zajedno sa znatnim ulaganjima javnog sektora u komunalnu infrastrukturu Šibensko-kninska županija postaje sve atraktivnija turistička destinacija.

Osim novih turističkih investicija, nužne su i one u obnovu postojećih hotelskih kapaciteta jer su mnogi hoteli na izuzetno vrijednim lokacijama još uvijek neobnovljeni.

Pozitivna gospodarska kretanja donose i nove izazove i probleme jer daljnjim razvojem i novim investicijama sve veći problem postaje nedostatak adekvatne radne snage, što će usporiti ove pozitivne trendove.

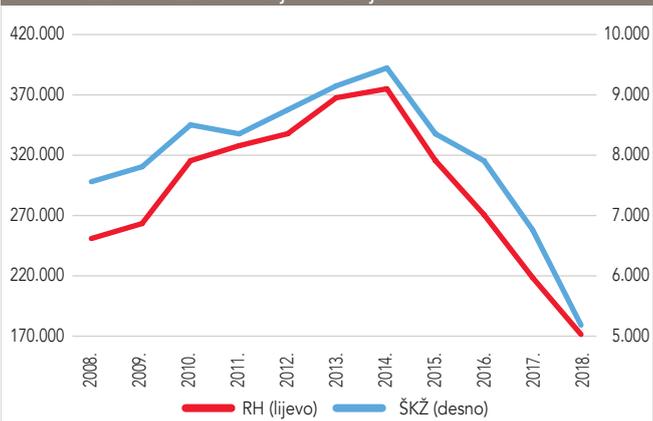
Tekst priredila: Županijska komora Šibenik; tel.: +385 (0) 22 311 600; e-adresa: hgksi@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

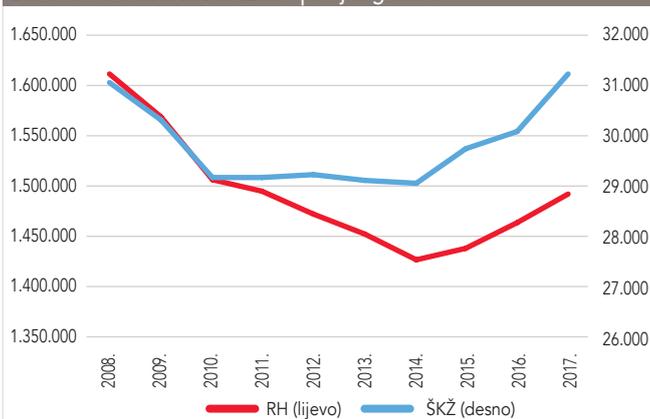
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

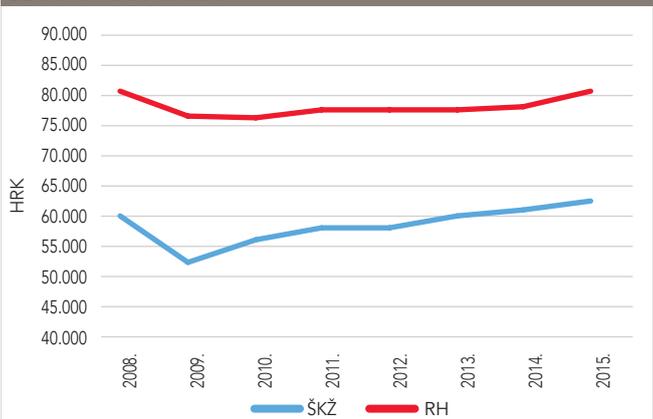
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

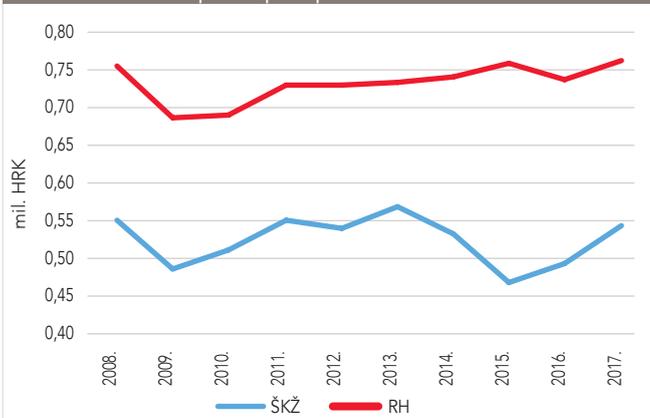
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

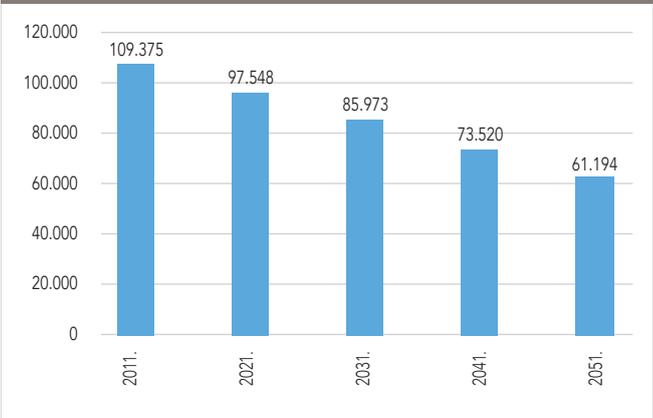
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

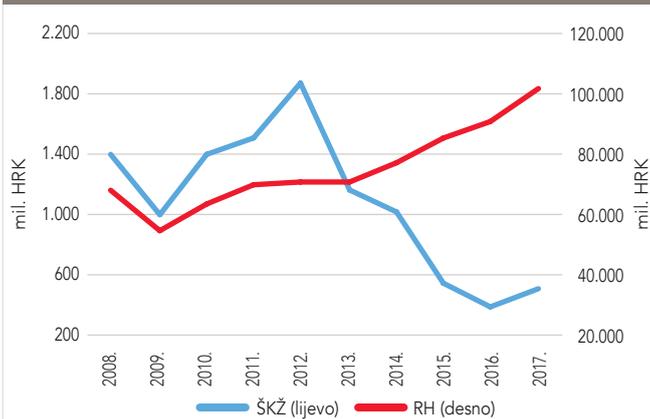
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

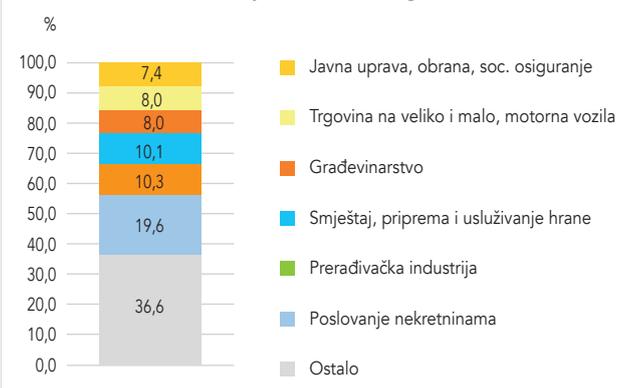
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	4.540	8,0
Broj stanovnika (2011.)	454.798	10,6
BDP (2015.), u tis. HRK	28.250.708	8,3
BDP (2015.) p/c, u HRK	62.290	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.354	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	150.558	10,1
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	31.340	16,7
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	21,4	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	45.990.133	6,8
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	1.680.928	7,7
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	3.866.230	3,7
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	5.749.162	3,5
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	1.129	3,5

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Splitsko-dalmatinska županija, smještena na središnjem dijelu istočne jadranske obale, prostorno je najveća hrvatska županija. Trećinu njezina teritorija čini kopno s otocima, a ostatak more. Sjedište županije je Split, drugi po veličini grad u Hrvatskoj, važno administrativno, gospodarsko, sveučilišno i kulturno središte.

Županija obuhvaća tri geografske cjeline: zaobalje, priobalje i otoke, a gospodarstvo je većinom koncentrirano u priobalnim urbanim središtima. Posljednjih se godina različitim poticajnim programima te ulaganjem u gospodarske zone pokušava promijeniti taj trend i postići što ravnomjerniji gospodarski razvitak.

Iako se percipira kao u prvome redu turistička, Splitsko-dalmatinska županija ima ujednačenu strukturu djelatnosti koje stvaraju BDV. Najvažnije su gospodarske djelatnosti danas trgovina, prerađivačka industrija, graditeljstvo i turizam. Uz turizam, koji posljednjih godina ostvaruje rekordne rezultate i pokretač je razvoja gospodarstva, nakon razdoblja krize pozitivne pomake bilježe prerađivačka industrija i graditeljstvo, djelatnosti koje su dugi niz godina bile nositelji gospodarskog razvoja županije. Poljoprivreda i ribarstvo tradicionalne su gospodarske grane, s velikim potencijalom za daljnji razvoj i bolje pozicioniranje u ukupnoj županijskoj gospodarskoj slici. Posljednjih je godina zamjetno i povećanje broja tvrtki u području informacijskih tehnologija.

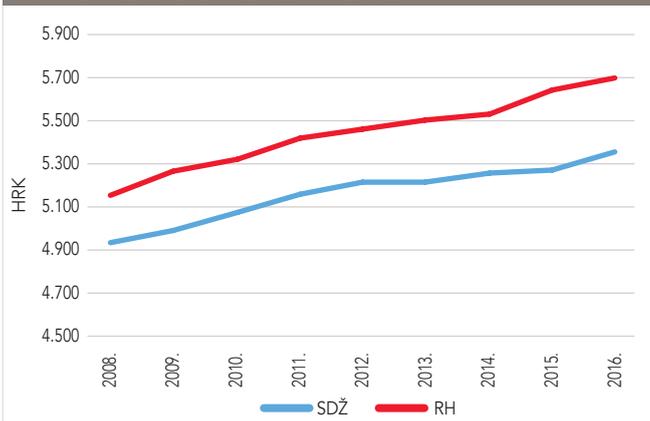
Županija je dobro prometno povezana ne samo s ostatkom Hrvatske nego i sa svim većim europskim središtima suvremenom autocestom A1 te željezničkom prugom, čija se rekonstrukcija očekuje. Splitska trajektna luka najveća je na hrvatskoj strani Jadrana, a Zračna luka Split druga po veličini i prometnoj važnosti u Hrvatskoj.

Odličan geografski položaj i blaga mediteranska klima, netaknuta priroda, iznimna povijesna i kulturna baština, dobra prometna povezanost, dostupnost visokoobrazovanog kadra (splitsko je Sveučilište među vodećima u ovom dijelu Europe) najistaknutije su prednosti Splitsko-dalmatinske županije. One ujedno predstavljaju potencijal za razvoj i investiranje, ponajprije u svim oblicima turizma (nautički, zdravstveni, kongresni itd.), poljoprivredi (akvakultura, proizvodnja zdrave hrane itd.), industriji, proizvodnji čiste energije, ali i drugdje.

Gospodarstvo Splitsko-dalmatinske županije kontinuirano bilježi pozitivne trendove, što čini stabilan okvir i predstavlja poticaj za planiranje, investiranje i ostvarivanje održivog razvoja, za što ova županija ima sve potrebne komparativne prednosti.

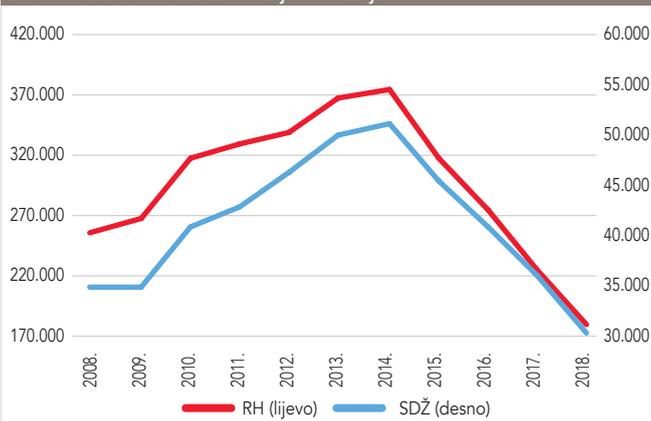
Tekst priredila: Županijska komora Split; tel.: + 385 (0) 21 321 100; e-adresa: hgkst@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

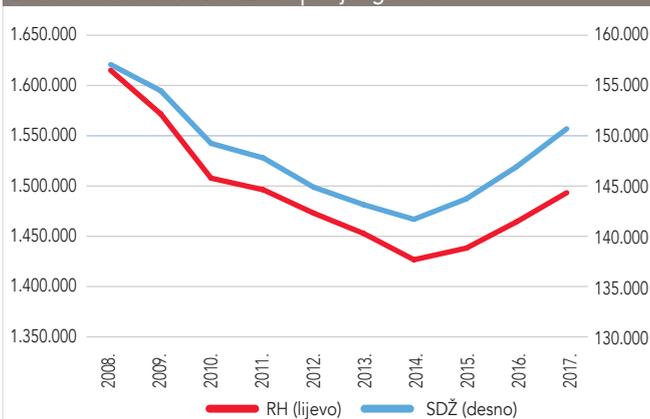
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

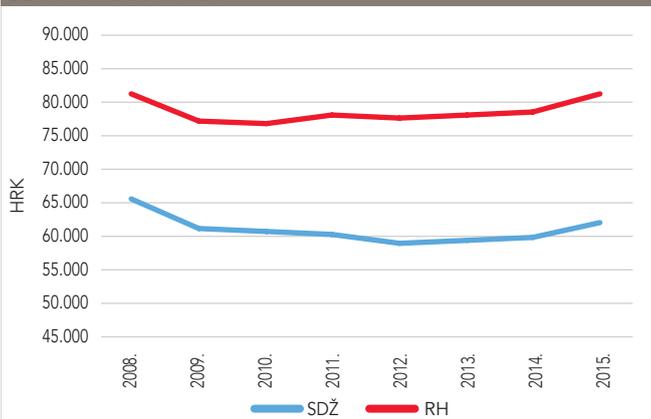
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

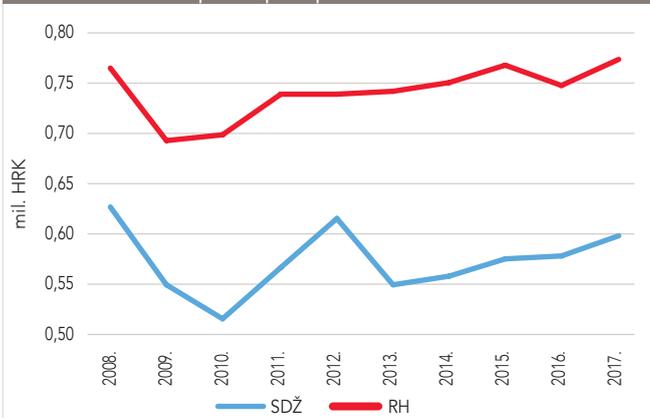
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

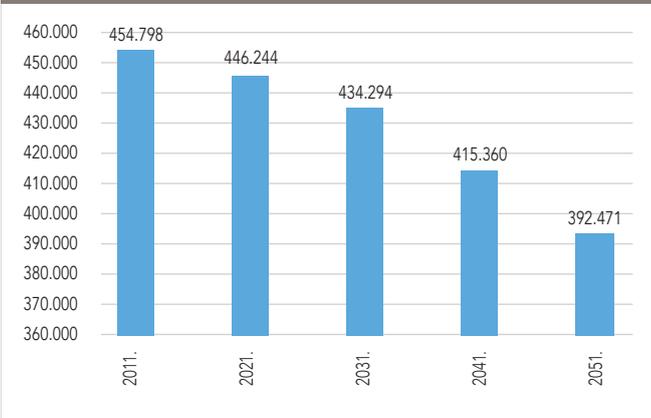
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap; obrada: HGK

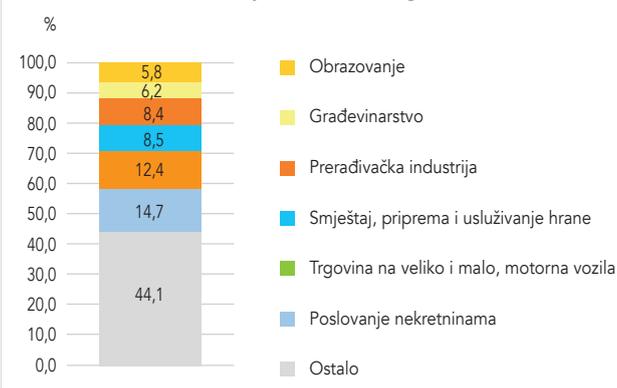
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

ISTARSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	2.813	5,0
Broj stanovnika (2011.)	208.055	4,9
BDP (2015.), u tis. HRK	20.942.277	6,2
BDP (2015.) p/c, u HRK	100.635	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.647	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	88.455	5,9
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	4.995	2,7
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	6,2	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	33.865.693	5,0
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	–309.683	–
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	4.961.441	4,7
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	6.573.674	4,0
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	2.104	6,4

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

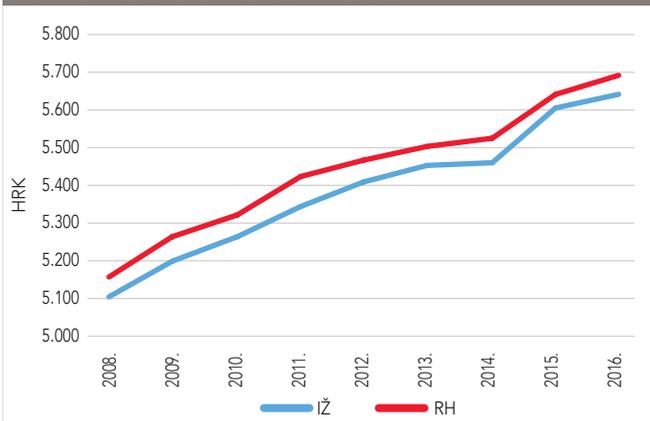
Istarska je županija u proteklom razdoblju prednjačila po broju gospodarskih subjekata u odnosu na broj stanovnika. Ako bi se pribrojili i privatni iznajmljivači u turizmu, taj bi odnos upućivao na vrlo intenzivnu gospodarsku aktivnost u županiji. Turizam i ugostiteljstvo danas prevladavaju i postali su najperspektivnije djelatnosti. Najveće hotelijerske tvrtke te najveća turistička agencija u Republici Hrvatskoj imaju sjedište u ovoj županiji. Ta je djelatnost i nositelj najvećih investicija na poluotoku. Turizam u stopu prati trgovina i širenjem i poboljšanjem ponude i znatnim investicijama u nove objekte i centre.

Prerađivačka industrija i prateće djelatnosti dobro su se integrirale u europsko tržište. To se osobito odnosi na mala i srednja trgovačka društva koja su ranije bila sklonija domaćem tržištu. Na živost u tom segmentu upućuju česta ulaganja i domaćih i stranih investitora u izgradnju novih kapaciteta ili objekata. Tu posebno valja spomenuti novo poslovno sjedište jedne od najvećih hrvatskih IT tvrtki. Poljoprivreda i proizvodnja hrane nastavljaju s vrlo uspješnim pozicioniranjem autohtonih i karakterističnih istarskih proizvoda u rang visokokvalitetnih delicija te s njihovom zaštitom na europskom tržištu. Sve veća usmjerenost na održivu i ekološku proizvodnju rezultira očuvanjem prirodnoga kapitala, ali i dodanom vrijednošću proizvodima i uslugama. Stalna ulaganja u prometnu infrastrukturu te očekivani početak gradnje drugog kraka autoceste povećat će zaposlenost i uspješnost građevinske operative i poboljšati prometnu povezanost.

Povoljan geografski položaj i dobra prometna povezanost s okolnim zemljama EU čine Istarsku županiju privlačnim odredištem za nove poduzetničke poduhvate. Stoljetna tradicija u turizmu i industriji, sačuvani prirodni okoliš i kulturno-povijesne karakteristike, uz radnu etiku i razvijeni poduzetnički duh, omogućavaju brzu integraciju novih investicija u gospodarski život županije. Jedinice lokalne i regionalne samouprave pružaju potporu investitorima izgradnjom infrastrukture te opremanjem poduzetničkih zona, a koordinacijom s Gospodarskom i Obrtničkom komorom aktivno rade na otklanjanju zastoja u realizaciji investicijskih projekata.

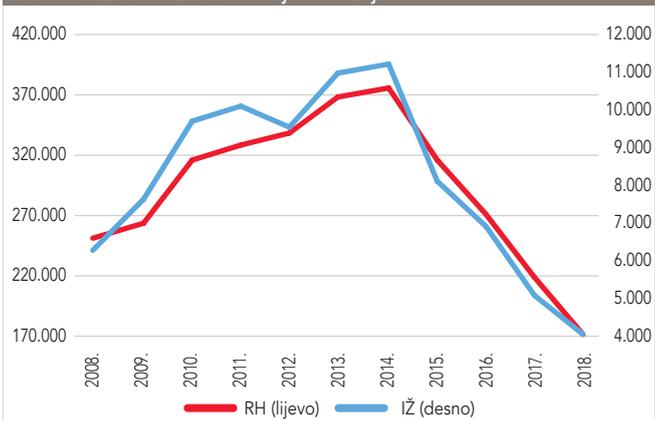
Tekst priredila: Županijska komora Pula; tel.: +385 (0) 52 378 100; e-adresa: hgkpu@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

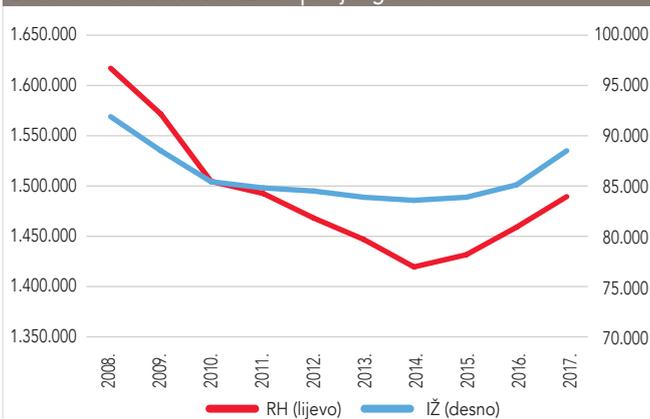
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

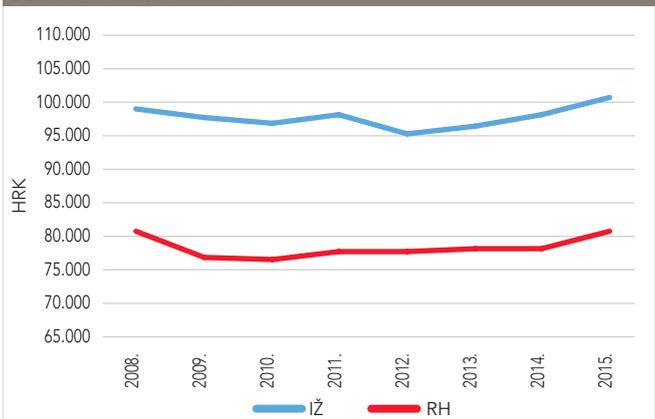
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

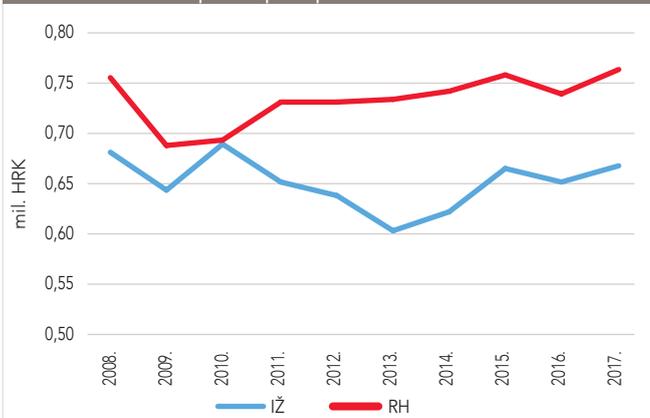
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

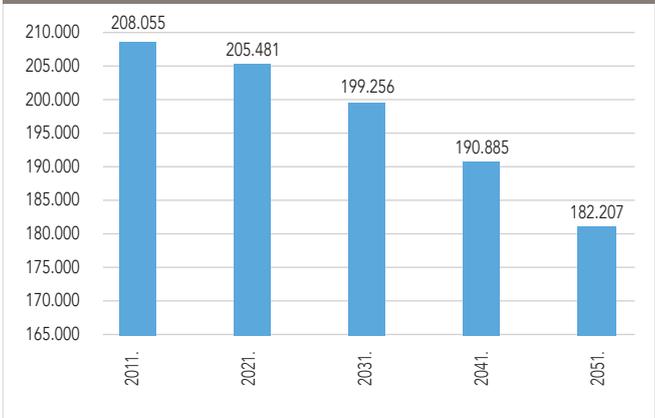
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

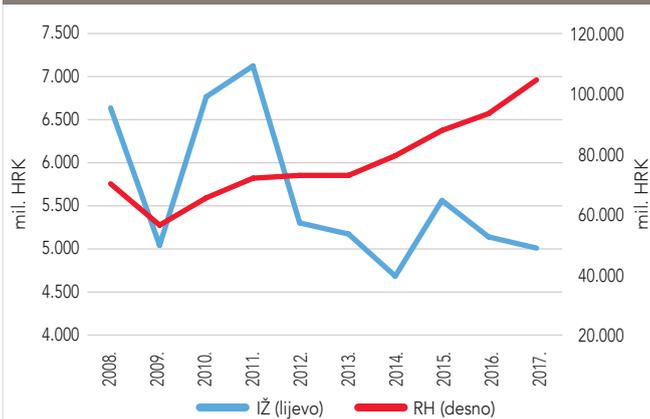
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

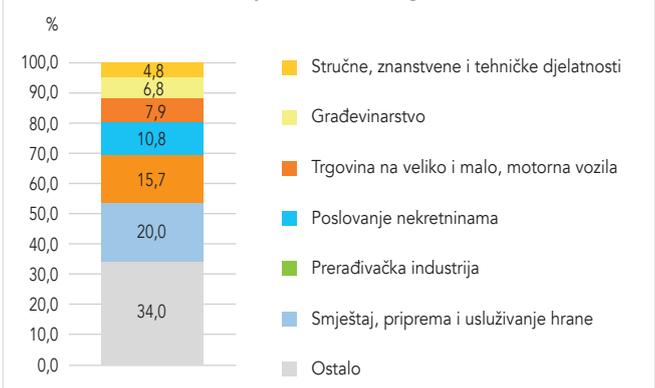
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Pokazatelj	Vrijednost	Udio u RH, u %
Površina, u km ²	1.781	3,1
Broj stanovnika (2011.)	122.568	2,9
BDP (2015.), u tis. HRK	9.976.403	2,9
BDP (2015.) p/c, u HRK	81.554	–
Prosječna mjesečna neto plaća (2016.), u HRK	5.738	–
Broj osiguranika HZMO (prosjeak 2017.)	44.797	3,0
Broj nezaposlenih (prosjeak 2017.)	6.673	3,5
Stopa nezaposlenosti (31. ožujak 2017.), u %	16,5	–
Prihodi poduzetnika (2017.), u tis. HRK	11.130.700	1,6
Dobit poduzetnika (2017.), u tis. HRK	585.794	2,7
Robni izvoz (2017.), u tis. HRK	156.894	0,1
Robni uvoz (2017.), u tis. HRK	442.005	0,3
FDI (1993.-2017.), u mil. EUR	618	1,9

Izvor: DZS, HNB, FINA, HZMO; obrada: HGK

Dubrovačko-neretvanska županija nalazi se na samom jugu Hrvatske. Sa svojim specifičnim uskim obalnim područjem čini 3,1 posto kopnenog teritorija Hrvatske, dok je u isto vrijeme druga po veličini županija na moru prema morskoj površini. Prostor županije prekinut je državnim granicom s Bosnom i Hercegovinom, a jedino je područje Neretve prirodno povezano s ostatkom zemlje. Županija spada u skupinu manjih županija, s brojem stanovnika 122.568 prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, što čini 2,9 posto ukupnog stanovništva Hrvatske.

Kao najvažnija grana gospodarstva županije ističe se turizam. Prema podacima iz 2017. godine, djelatnost pružanja smještaja i usluživanja hrane i pića zauzima 26 posto u strukturi ukupnih prihoda te za pošljava 29 posto od ukupnog broja zaposlenih u gospodarstvu. Poljoprivreda i ribarstvo predstavljaju veliki, ali nedostatno iskorišteni potencijal, koji bi svoje distribucijske kanale osiguravali u sektoru turizma.

Poljoprivredna područja, koja su po kvaliteti na drugome mjestu u državi (nakon Slavonije), nalaze se u delti Neretve, Konavoskom polju, poluotoku Pelješcu i na otoku Korčuli. U dolini Neretve i Konavlima stanovnici se bave zemljoradnjom i u manjoj mjeri stočarstvom. Proizvodnja agruma u dolini Neretve najvažnija je u Republici Hrvatskoj, dok je ribarstvo razvijeno u Malostonskom za ljevu, Neretvanskom kanalu i području otoka Mljeta. Na poluotoku Pelješcu i Korčuli razvijene su grane privrede vinogradarstvo, maslinarstvo i brodogradnja. Tradicija proizvodnje vina u županiji predstavlja povijesnu i turističku vrijednost. Osim poljoprivrede, županija zbog svog geografskog položaja raspolaže resursima obnovljive energije.

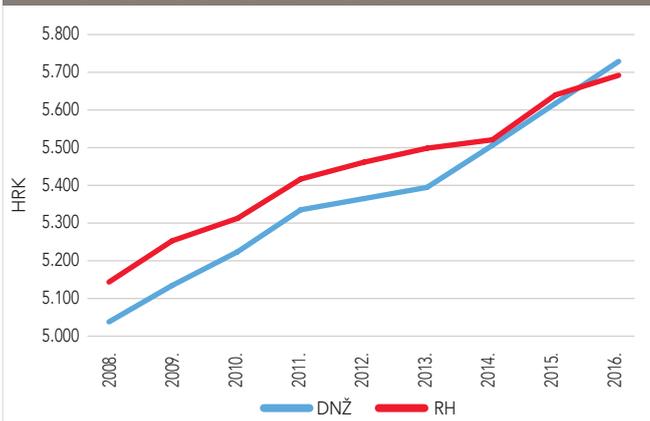
Dubrovačko-neretvanska županija razvija se kao važna turistička aviodestinicija, čemu svjedoči porast broja putnika u zrakoplovnom prometu. Lučki teretni promet odvija se u lukama Ploče i Dubrovnik.

Prednosti i potencijali za ulaganja u Dubrovačko-neretvansku županiju:

- Povoljan geostrateški položaj – „Vrata Europe“.
- Poticanje specifičnih oblika turizma (ruralni, kulturni, zdravstveni, pustolovni, nautički, manifestacijski, kongresni i ekoturizam) kako bi se obogatila sveukupna turistička ponuda.
- Ulaganje u maslinike, vinograde, voćnjake i povrtnjake na neobrađenim poljoprivrednim površinama.
- Poticanje proizvodnih aktivnosti, uključujući riboprerađivačke, agropcerađivačke i farmakopcerađivačke djelatnosti.
- Razvoj marikulture i ulaganje u izgradnju ribarske infrastrukture.
- Korištenje obnovljivih izvora energije zbog izuzetnih uvjeta (sunce i vjetar).

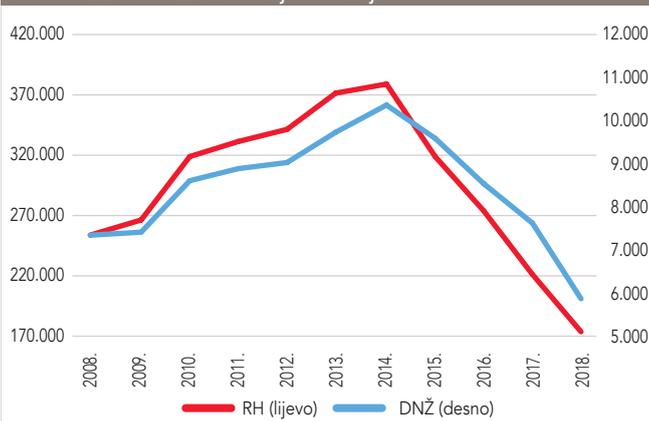
Tekst priredila: Županijska komora Dubrovnik; tel.: +385 (0) 20 312 090; e-adresa: hgkdu@hgk.hr

PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE

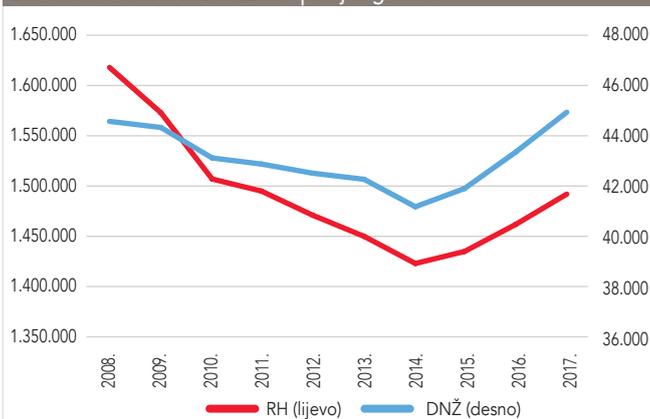
Izvor: DZS; obrada: HGK

BROJ NEZAPOSLENIH stanje 31. ožujka

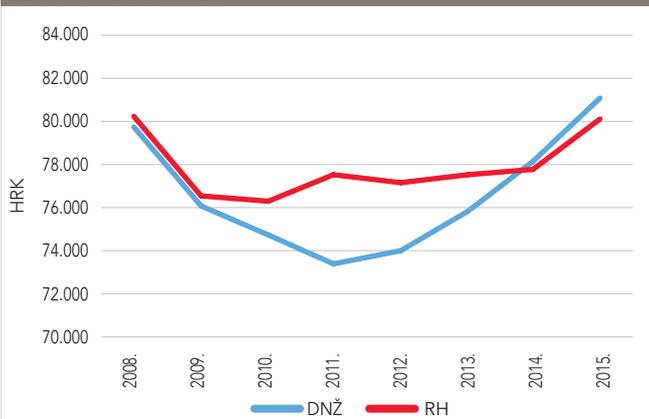
Izvor: DZS, HZZ; obrada: HGK

BROJ OSIGURANIKA HZMO prosjek godine

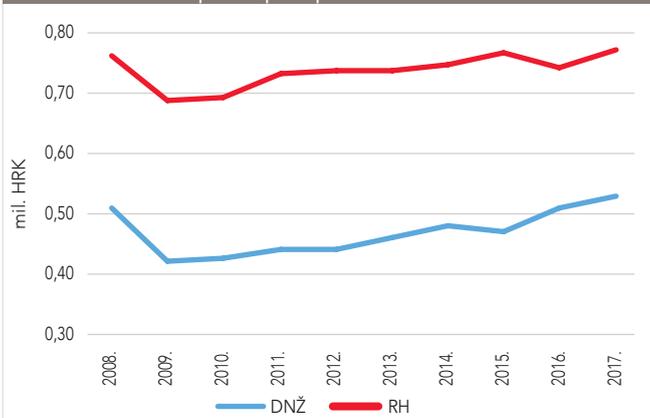
Izvor: HZMO; izračun: HGK

BDP PO STANOVNIKU

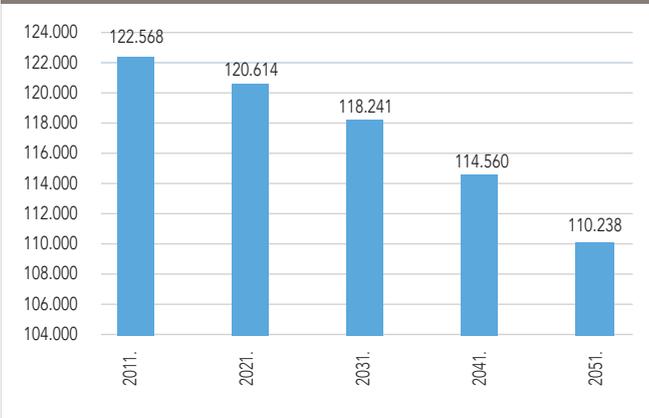
Izvor: DZS; obrada: HGK

PRODUKTIVNOST prihod po zaposlenom

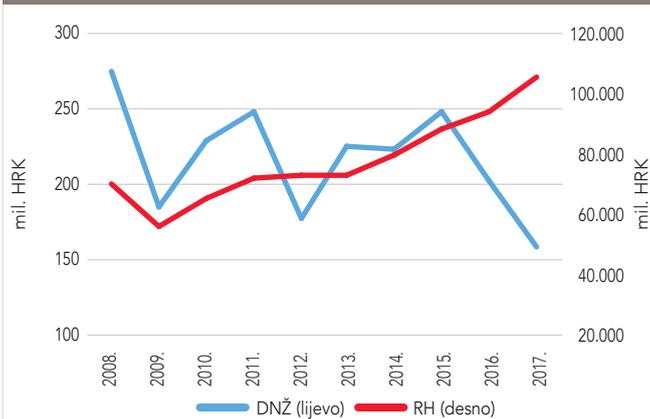
Izvor: FINA; izračun: HGK

PROJEKCIJE KRETANJA STANOVNIŠTVA DO 2051. GODINE

Podatke pripremio posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu dr. sc. A. Akrap ; obrada: HGK

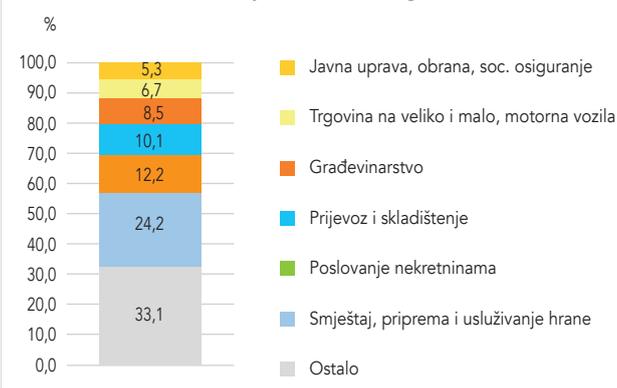
ROBNI IZVOZ

Izvor: DZS; obrada: HGK

NAJVAŽNIJE GOSPODARSKE GRANE

struktura bruto dodane vrijednosti u 2015. godini

Izvor: DZS; obrada: HGK

Metodološka pojašnjenja grafova u poglavlju „Osobna iskaznica svake županije“

U grafu „Prosječne mjesečne neto plaće“ prikazani su iznosi (u kunama) prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom (po godinama) u pravnim osobama svih oblika vlasništva, tijela državne vlasti i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području Republike Hrvatske. Podaci o prosječnim mjesečnim neto plaćama dobiveni su na temelju godišnjeg istraživanja koje se provodi sa stanjem 31. ožujka.

U grafu „Broj nezaposlenih“ prikazan je broj nezaposlenih po godinama na dan 31. ožujka. Na lijevoj strani grafikona prikazane su vrijednosti za Republiku Hrvatsku, dok su na desnoj strani prikazane vrijednosti za županije.

U grafu „Broj osiguranika HZMO“ prikazan je broj osoba koje uplaćuju doprinose u HZMO, a podatak je dobiven računanjem prosjeka četiri brojke tj. stanja na kraju svakog kvartala u određenoj godini (stanja na datume 31. ožujka, 30. lipnja, 30. rujna i 31. prosinca). Na lijevoj strani grafikona prikazane su vrijednosti za Republiku Hrvatsku, dok su na desnoj strani prikazane vrijednosti za županije.

U grafu „BDP po stanovniku“ prikazan je omjer vrijednosti bruto domaćeg proizvoda i broja stanovnika (prema popisu 2011. godine), a iskazan je u kunama.

U grafu „Produktivnost“ (ukupan prihod po zaposlenom) prikazan je omjer ukupnog prihoda poduzetnika i broja zaposlenih iz godišnjih izvještaja FINA-e, a iskazan je u milijunima kuna.

U grafu „Projekcije kretanja stanovništva do 2051. godine“ prikazani su podaci studije projekcije kretanja stanovništva RH prema svakoj pojedinoj županiji do 2051. godine, koju je izradio demograf dr. sc. Anđelko Akrap, posebni savjetnik predsjednice RH za demografsku obnovu.

U grafu „Robni izvoz“ prikazani su podaci o robnom izvozu iskazanom u milijunima kuna. Na lijevoj strani grafikona prikazane su vrijednosti za županiju, dok su na desnoj strani prikazane vrijednosti za Republiku Hrvatsku.

U grafu „Najvažnije gospodarske grane“ prikazani su podaci iz strukture bruto dodane vrijednosti, a podijeljeni su na šest najznačajnijih gospodarskih grana u svakoj pojedinoj županiji. Pod „ostalo“ iskazan je udio značajnosti svih preostalih grana.

7. HGK INDEKS GOSPODARSKE SNAGE

Tablica 27: Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom indeksu gospodarske snage županija

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015.-2017., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015.-2017., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015.-2017., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2015.-2017., indeksi RH u odnosu na županiju	Demografija – indeks promjene broja stanovnika 2021./2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	176,8	117,4	129,5	133,0	99,7	206,8	100,9	147,8
Istarska	124,8	99,1	87,5	126,1	144,3	204,9	98,8	129,3
Primorsko-goranska	123,3	99,8	78,4	74,4	88,9	132,7	97,0	106,1
Varaždinska	83,1	81,1	78,0	57,7	149,2	174,2	98,1	102,9
Zagrebačka	77,2	96,7	120,5	96,3	100,1	112,6	102,3	97,2
Međimurska	84,5	82,1	63,9	60,1	109,4	137,7	97,9	92,7
Zadarska	80,5	94,9	77,7	93,2	97,8	106,6	102,1	92,2
Dubrovačko-neretvanska	99,8	100,0	67,7	102,6	64,5	90,7	98,4	92,2
Koprivničko-križevačka	84,4	92,0	83,7	73,4	102,3	101,6	96,5	90,6
Krapinsko-zagorska	63,8	85,5	75,0	77,6	126,2	117,1	97,0	88,1
Vukovarsko-srijemska	58,5	86,1	112,3	96,6	156,1	56,8	92,3	85,4
Karlovačka	75,2	93,6	73,0	105,8	92,9	81,3	90,2	85,2
Splitsko-dalmatinska	77,0	94,1	77,1	83,7	62,1	70,1	98,1	80,4
Osječko-baranjska	79,4	90,9	84,6	60,3	93,1	58,6	96,1	80,3
Šibensko-kninska	78,6	92,5	65,8	70,3	53,8	76,5	89,2	77,0
Sisačko-moslavačka	74,0	92,3	73,2	39,7	128,7	52,5	87,1	76,9
Ličko-senjska	76,6	89,9	64,4	74,4	55,4	77,2	85,6	76,2
Brodsko-posavska	56,4	88,7	68,2	51,9	114,8	62,5	93,4	73,0
Bjelovarsko-bilogorska	68,4	84,1	66,3	42,6	53,0	61,8	91,8	68,5
Požeško-slavonska	58,0	86,2	58,2	43,5	64,9	73,9	89,5	67,5
Virovitičko-podravska	56,6	83,0	64,9	47,9	80,2	51,6	92,3	66,5

Izvor: DZS, FINA; izračuni: HGK

Napomena: Polja sa zelenom podlogom pokazuju dvije najbolje rangirane županije po pojedinom pokazatelju (stupcu), dok polja sa crvenom podlogom pokazuju dvije županije najlošije rangirane po tom istom pokazatelju (stupcu).

Hrvatska gospodarska komora provela je postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih županija u Republici Hrvatskoj prema indeksu gospodarske snage.

HGK indeks gospodarske snage kompozitni je pokazatelj koji se računa kao zbroj ponderiranih osnovnih gospodarskih pokazatelja u trogodišnjim prosjecima te demografske projekcije radi mjerenja stupnja gospodarske snage i gospodarskog potencijala županija u odstupanju od prosjeka Republike Hrvatske (indeks gospodarske snage iznad 100 pokazuje da je pojedina županija iznad prosjeka, dok vrijednost niža od 100 znači da je pojedina županija ispod prosjeka Republike Hrvatske). Time se realnije definira međusobno pozicioniranje županija te se pridonosi

aktiviranju razvojnih resursa pojedine županije. Konačno, ovim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobiva analitička podloga za praćenje promjena u stupnju gospodarske razvijenosti županija (indeks se može ažurirati novim podacima).

HGK indeks gospodarske snage županija kompozitni je indeks koji se izračunava kao zbroj ponderiranih rangova šest gospodarskih pokazatelja te projekcije kretanja stanovništva:

- BDP po stanovniku
- ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom
- prosječne neto plaće
- neto dobit poduzetnika po zaposlenom
- prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom
- stopa nezaposlenosti
- projekcija rasta stanovništva 2021. u odnosu na 2011. godinu

Indeks je napravljen s namjerom pozicioniranja županija u odnosu jedne prema drugima, a izražen je kao odnos prema prosjeku Republike Hrvatske. Njime se još jednom naglašava velika neusklađenost u razvijenosti koju je potrebno sagledati kroz potencijale i komparativne prednosti oko kojih treba graditi razvoj pojedinih županija, a time i države u cjelini.

Prema podacima iz tablice 27. vidljivo je da se samo Grad Zagreb, Istarska, Primorsko-goranska i Varaždinska županija nalaze iznad prosjeka Republike Hrvatske, dok su ostale županije ispod prosjeka. Tako veliki broj županija koje se nalaze ispod prosjeka najvećim je dijelom rezultat utjecaja Grada Zagreba koji svojim rezultatima znatno povećava razinu prosjeka Republike Hrvatske. Najniže su pozicionirane Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija, čiji se indeksi nalaze na razini od oko 2/3 prosjeka Republike Hrvatske.

Upravo u županijama s nižim indeksom gospodarske snage postoji potencijal za gospodarski razvoj jer su upravo tim županijama potrebne znatne investicije zbog smanjivanja razlika u gospodarskoj razvijenosti, što bi u konačnici moglo povoljno utjecati na ukupni gospodarski razvoj Republike Hrvatske.

8. DEFINICIJE POJMOVA

BDP (bruto domaći proizvod) – makroekonomski indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom jedne godine. .

BDP per capita/po stanovniku – omjer vrijednosti BDP-a i broja stanovnika (jedan od osnovnih pokazatelja razvijenosti neke države ili regije).

BDV (bruto dodana vrijednost) – Bruto dodana vrijednost kao povećanje vrijednosti proizvodnje jednaka je razlici između bruto vrijednosti proizvodnje i međufazne potrošnje. Dodana vrijednost u bazičnim cijenama jednaka je zbroju sredstava zaposlenih, ostalih poreza na proizvodnju, umanjenoj za ostale subvencije na proizvodnju, zbroju bruto poslovnog viška i bruto mješovitog dohotka.

FDI (engleski: *Foreign Direct Investments*) ili **Inozemna izravna ulaganja** obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata.

EUROSTAT – statistički ured Europske unije

KOHEZIJSKA (REGIONALNA) POLITIKA EU – jedna je od najvažnijih politika koje provodi EU, nastojeći putem fondova EU unaprijediti ekonomsko i socijalno povezivanje, s krajnjim ciljem smanjivanja razvojnih razlika između NUTS 2 regija unutar EU.

MEDIJAN – srednja vrijednost izražena kao sredina distribucije. Pola vrijednosti skupa (distribucije) nalazi se iznad medijana, a pola ispod.

NEZAPOSLENI – osobe koje ne rade i aktivno traže posao, prema administrativnom izvoru prijavljeni na Hrvatski zavod za zapošljavanje.

NUTS (francuski: *Nomenclature des unités territoriales statistiques*) – Statistička nomenklatura prostornih jedinica koju je definirao Europski statistički ured (Eurostat) kako bi primijenio jedinstveni statistički standard u EU. Koristi se od 1988. godine, a za potrebe korištenja sredstava Kohezijske (regionalne) politike EU.

NUTS 2 REGIJA – statističke regije uglavnom sa 800.000 do 3.000.000 stanovnika, u Hrvatskoj Kontinentalna i Jadranska Hrvatska.

NUTS 3 REGIJA – statističke regije uglavnom sa 150.000 do 800.000 stanovnika (u Hrvatskoj 20 županija i Grad Zagreb).

PPS (engleski: *Purchasing Power Standard*) ili **Standard kupovne moći** je umjetna valutna jedinica za koju se može kupiti ista količina iste robe u različitim zemljama.

PRODUKTIVNOST – je odnos između količine proizvoda /ili usluga/ i količine bilo kojeg čimbenika koji je sudjelovao u proizvodnom /ili uslužnom/ procesu (primjerice odnos vrijednosti prihoda i broja zaposlenih).

ZAPOSLENI – prema administrativnom izvoru, sve osobe koje su zasnovale radni odnos s poslodavcem, na određeno ili neodređeno vrijeme, neovisno o duljini radnog vremena i vlasništvu pravne osobe, poljoprivrednici aktivni osiguranici i zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama.

9. POPIS KRATICA, TABLICA, GRAFOVA I SLIKA

Popis kratica

RH	Republika Hrvatska
GZG	Grad Zagreb
ZGŽ	Zagrebačka županija
KZŽ	Krapinsko-zagorska županija
VŽ	Varaždinska županija
KKŽ	Koprivničko-križevačka županija
MŽ	Međimurska županija
BBŽ	Bjelovarsko-bilogorska županija
VPŽ	Virovitičko-podravskaa županija
PSŽ	Požeško-slavonska županija
BPŽ	Brodsko-posavska županija
OBŽ	Osječko-baranjska županija
VSŽ	Vukovarsko-srijemska županija
KŽ	Karlovačka županija
SMŽ	Sisačko-moslavačka županija
PGŽ	Primorsko-goranska županija
LSŽ	Ličko-senjska županija
ZDŽ	Zadarska županija
ŠKŽ	Šibensko-kninska županija
SDŽ	Splitsko-dalmatinska županija
IŽ	Istarska županija
DNŽ	Dubrovačko-neretvanska županija

EU	Europska unija
DZS	Državni zavod za statistiku
HGK	Hrvatska gospodarska komora
FINA	Financijska agencija
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku)
BDP	Bruto domaći proizvod
PPS	Purchasing power standard
HRK	Hrvatska kuna
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
ESA 2010	European System of National and Regional Accounts
EUR	Euro

Popis tablica, grafova i slika

Tablica 1:	Površina i stanovništvo
Tablica 2:	Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama (ESA 2010) po županijama
Tablica 3:	Bruto domaći proizvod po stanovniku u tekućim cijenama (ESA 2010) po županijama
Tablica 4:	Najzastupljenije djelatnosti po BDV-u po županijama
Tablica 5:	Poslovanje poduzetnika u 2016. i 2017. godini prema financijskim izvještajima za tu godinu
Tablica 6:	Depoziti kućanstava, stanje 31. 12. 2017.
Tablica 7:	Poslovnice i bankomati u 2017. godini (prosinac)
Tablica 8:	Osiguranici HZMO, prosjek godine
Tablica 9:	Broj nezaposlenih
Tablica 10:	Stopa registrirane nezaposlenosti, stanje 31. ožujka
Tablica 11:	Prosječna mjesečna neto plaća u pravnim osobama
Tablica 12:	Studenti koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij
Tablica 13:	Inozemna izravna ulaganja (FDI)
Tablica 14:	Inozemna izravna ulaganja (FDI), najvažnije zemlje ulagači i najvažnije djelatnosti ulaganja (1993. – 2017.)
Tablica 15:	Izdane građevinske dozvole i predviđena vrijednost radova
Tablica 16:	Stambeni fond
Tablica 17:	Robna razmjena RH s inozemstvom, 2017. godina
Tablica 18:	Turistička noćenja u komercijalnim smještajnim objektima
Tablica 19:	Projekcije stanovništva Hrvatske do 2051. godine
Tablica 20:	Odseljeno stanovništvo
Tablica 21:	BDP po stanovniku po PPS-u u 2016., EU28=100
Tablica 22:	BDP po stanovniku po PPS-u u 2008. godini, EU28=100
Tablica 23:	BDP po stanovniku po PPS-u u 2015. godini, EU28=100
Tablica 24:	Pozicija hrvatskih županija u odnosu na NUTS 3 regije EU 28 prema medijanu dobnih skupina
Tablica 25:	Najstarije i najmlađe NUTS 3 regije u EU
Tablica 26:	Stopa nezaposlenosti u 2017. godini
Tablica 27:	Poredak županija prema odabranim pokazateljima i HGK-ovom indeksu gospodarske snage županija
Graf 1:	Procjena povećanja broja stanovnika zbog turističkih noćenja u srpnju i kolovozu 2018.
Graf 2:	BDP po stanovniku po PPS-U u 2014. i 2015. godini, EU28=100
Graf 3:	BDP po stanovniku, % prosjeka EU, EU=100
Slika 1:	Demografija hrvatskih županija prema medijanu dobnih skupina u 2017. godini
Slika 2:	Demografija EU prema medijanu dobnih skupina u 2017. godini

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama koje potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

